

KALLELSE

Utbildningsnämnden

Sammanträdesdatum: 2021-03-31

1 (2)

- Tid** Kl: 09.00-
- Plats** Sammanträde via ljud och bild i Teams. Ordförande och vice ordf. i Nödinge kommunhus.
- Gruppmöte** Kl: 8.00-9.00
- Ledamöter** Erik Liljeberg (M), ordförande
Johnny Sundling (S)
Jenny Sandqvist (MP)
Ingrid Inhammar (S)
Toni Andersson (S)
Jonas Molin (-)
Elinor Gandee (V)
Lina Bodestad (C)
Lena Camp (SD)
Robert Roos (SD)
Eva Lans Samuelsson (L)
- Ersättare** Carina Ackerfors (S)
Gunnar Skaven (S)
Aree Said Gaff (S)
Johan Bankel (M)
Magnus Wennergren (M)
Oliver Andersson (M)
Lena Zachrisson (FiA)
Tage Lindström (KD)
Anders Börjesson (V)
Alexis Tranmarker (SD)
Sven Nicolaisen (AD)
- Övriga** Åsa Ericson, sektorchef
Eva Ljungmark, nämndsekreterare
Marika Tollesson, verksamhetschef förskola
Ulla-Stina Millton, verksamhetschef grundskola F-6
Helene Petersson, verksamhetschef grundskola 7-9,
gymnasium, särskola och vuxenutbildning
Jenny Björkman, administrativ chef
Marcus Einarsson, verksamhetsutvecklare
Lina Nelin, utvecklingsledare
Ulrika Ankel, lokalplanerare
Atbin Vali Ababaf, controller
Susanna Nevala, controller
Tony Jönsson, verksamhetschef sektor service
Personalföreträdare med närvarorätt
Övriga, se föredragningslistan

Förhinder att närvara anmäls till: Eva Ljungmark tel 0303-70 31 74 eller eva.ljungmark@ale.se

Erik Liljeberg

Ordförande

Ärenden	Föredragande	Tid
A Upprop		KI: 9.00
B Justering		
1 UBN.2021.1 - Fastställande av föredragningslista		
2 UBN.2021.8 - Månadsuppföljning per februari 2021	Åsa Ericson, Atbin Vali Ababaf, Susanna Nevala	KI: 9.05
3 UBN.2021.124 - Uppföljning lokalförsörjningsplan 2021-2030	Tony Jönsson	KI: 9.15
4 UBN.2021.126 - Samråd ny översiktsplan Ale kommun 2021	Åsa Ericson, Ulrika Ankel	KI: 10.05
5 UBN.2021.26 - Plan för tillsyn 2021 av förskolor och pedagogisk omsorg med enskild huvudman i Ale kommun	Lina Nelin	KI: 10.20
6 UBN.2021.117 - Patientsäkerhetsberättelse 2020	Helene Petersson, Gustav Leandersson	KI: 10.40
7 UBN.2021.10 - Uppföljning och analys av anmälan om kränkande behandling enligt skollagen 2020	Ulla-Stina Millton, Helene Petersson	KI: 11.05
8 UBN.2021.60 - Systematiskt arbetsmiljöarbete, uppföljning av olycksfall och tillbud 2020	Åsa Ericson	KI: 11.35
9 UBN.2021.5 - Aktuellt från sektorn	Åsa Ericson	KI: 13.00
10 UBN.2021.3 - Redovisning av delegeringsbeslut		
11 UBN.2021.4 - Delgivningar		
12 UBN.2021.5 - Information och övriga frågor		

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.8

Datum: 2021-03-12

Controller Atbin Vali-Ababaf

Utbildningsnämnden

Månadsuppföljning per februari 2021

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har för perioden en positiv avvikelse gentemot budget och en prognos som visar en budget i balans på sektornivå.

Åsa Ericson

Sektorchef

Atbin Vali-Ababaf

Controller

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande 2021-03-12 Månadsuppföljning per februari 2021

Ärendet

Sektor Utbildning	Budget tkr (ack)	Utfall tkr (ack)	Avvikelse Budget (ack)	Budget tkr (helår)	Prognos tkr (helår)	Avvikelse Prognos (helår)
Utbildning	-146 502	-141 441	5 061	-884 473	-884 473	0
Utvecklingsreserv	-1 544	0	1 544	-9 264	-3 164	6 100
Ledning och administration	-8 989	-8 383	607	-53 437	-53 437	0
Förskola	-37 151	-33 948	3 203	-224 855	-224 855	0
Grundskola	-62 193	-61 828	365	-373 892	-379 392	-5 500
Enheten för flerspråkighet	-1 416	-1 430	-14	-8 991	-8 991	0
Elevhälsa, Särskola	-9 469	-10 132	-663	-58 443	-59 043	-600
Gymnasium	-23 935	-24 271	-336	-143 692	-143 692	0
Komvux	-1 804	-1 449	355	-11 899	-11 899	0

Utbildningsnämnden har för perioden en positiv avvikelse gentemot budget och en prognos som visar en budget i balans på sektornivå. Största avvikelsen ligger hos förskolan både på central nivå och på enhetsnivå. Sektorn har fortsatt blivit kompenserad för sjuklönekostnader och beräknas bli det fram till och med april. Trots fortsatt inkommande sjuklöneintäkter är det svårt att bemanna upp med vikarier ute på enheterna, vilket ökar på periodens överskott ytterligare.

Utvecklingsreserven kommer framgent nyttjas till framför allt volymförändringar inom grundskolan och särskolan, vilket sammantaget medför en försämrad prognos mot budget.

Ledning och administration har en positiv avvikelse mot budget för perioden och en prognos på budget i balans för året. Kostnaderna för strategiska satsningar har ännu inte fallit ut, vilket beräknas ske under året, samt ökade personalkostnader framgent är anledningarna till en prognos på en budget i balans för helåret.

Förskolan har en positiv avvikelse för perioden som till stor del kan förklaras av coronapandemin. Förskoleenheterna visar för perioden ett överskott mot budget, men beräknas hamna på en budget i balans vid årets slut. Svårigheterna med att bemanna upp med vikarier fortsätter, däremot beräknas coronaeffekterna avta vilket medför att personalkostnaderna framgent ökar. På central nivå hittas överskottet bland annat inom sålda platser samt tjänster som ännu inte har tillsatts.

Grundskolan har en positiv avvikelse för perioden som till stor del kan förklaras av coronapandemin samt det medvetna arbetat ute på skolenheterna för att hamna i en budget i balans. Helårsprognosen visar däremot på ett underskott mot budget där underskottet ligger på minskade sålda platser samt högre skolskjutskostnader än budgeterat. Skolenheterna inklusive de centrala delarna visar för perioden ett överskott men beräknas hamna på en budget i balans

vid årets slut. Det fortsatta arbetet för en budget i balans börjar ge positiva ekonomiska effekter.

Enheten för flerspråkighet har för perioden ett mindre underskott mot budget och en helårsprognos som visar på en budget i balans. Det ökade språkbehoven från 2020 ser ut att fortsätta under 2021. Enheten för flerspråkighet har till 2021 fått ta del av statsbidraget för likvärdig skola för att kunna täcka upp det ökade språkbehovet.

Elevhälsan, Särskola har för perioden och för helåret ett underskott mot budget. Inom området påvisar Elevhälsan en budget i balans medan särskolan visar ett underskott mot budget. Underskottet beror på fortsatt höga kostnader för skolskjuts för grundsär.

Gymnasiet har för perioden ett underskott mot budget och en prognos på en budget i balans. Gymnasiets största kostnader ligger på köpta platser och det mesta tyder på att dessa håller sig inom tilldelad ram. Ale gymnasium har inför budget 2021 en liknande elevpeng som föregående år och förväntas bedriva sin verksamhet inom tilldelad budgetram.

Komvux har för perioden en positiv avvikelse men beräknas hamna på en budget i balans vid årets slut. På grund av den förväntade efterfrågan på fler platser finns medel avsatta för att möta behovet. Detta är medtaget i lagd prognos.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.124

Datum: 2021-03-04

Lokalplanerare Ulrika Ankel

Utbildningsnämnden

Uppföljning lokalförsörjningsplan 2021-2030

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Sektor service upprättar varje år en lokalförsörjningsplan vilken redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Fastighetschef, sektor service, informerar om status för projekt i gällande och tidigare antagen lokalförsörjningsplan samt beslutade i investeringsplan. I dagsläget pågår utredningar och förstudier för olika projekt.

Åsa Ericson
Sektorchef

Ulrika Ankel
Lokalplanerare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-03-04 Uppföljning lokalförsörjningsplan 2021-2030.

Lokalförsörjningsplan 2021-2030 Beslut § 43 Kommunfullmäktige 2020-03-02

Lokalförsörjningsplan 2022-2031 Beslut § 26 Kommunfullmäktige 2021-01-25

Ärendet

Sektor service upprättar varje år en lokalförsörjningsplan vilken redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Fastighetschef, sektor service, informerar om status för projekt i gällande och tidigare antagen lokalförsörjningsplan samt beslutade i investeringsplan.

Lokalförsörjningsplanen är ett verktyg för en hållbar och långsiktig planering av verksamhetslokaler. De behov som är genomförda, pågående och beslutade men ej påbörjade för utbildningsnämndens verksamhetsområden redovisas i följande lista/-or.

Genomförda

- Da Vinciskolan/Ale Kulturrum ombyggnad, Nödinge
- Förskola Folketshusvägen, Nolbäckens förskola, Nol
- Förskola Göteborgsvägen, Svenstorps förskola, Älvängen

Pågående

- Förstudie/lokaliseringsutredning för skola i Surte
- Förstudie/lokaliseringsutredning för skola i Bohus
- Förskola Norra Kilandavägen, Lövängens förskola, Nödinge
- Nolängens förskola, detaljplan, Nol
- F-6 skola, Nol/Alafors
- Utredning skolområde, Älvängen, inklusive utökad antal elevplatser F-6 som ersättning för Madenskolan och till-, nybyggnad grundskola årskurs 7-9, Aroseniusskolan.
- Utredning skolområde, Skeplanda, inklusive tillbyggnad Alboskolan och omställning av Garnvindeskolan till förskola.

Beslutat men ej påbörjat

- Ny förskola, ersättning av Glasblåsarens förskola, Surte
- Ny förskola, ersättning av Byvägens förskola, Bohus
- Förskola 1, Nödinge
- Förskola 2, Nödinge
- Utredning skolområde, Nödinge
- Ny förskola, ersättning av Hövägens förskola, Älvängen
- Ny förskola, Älvängen

Utredning pågår av vilka konsekvenserna blir för lokaler vid ändrade skolupptagningsområden. Utredningen påverkar möjligheten att påbörja fler förstudier.

Beslutade lokalprojekt ska stämmas av med verksamheter och en uppföljning ska göras mot befolkningsprognosen. Projekt kan komma att revideras och flyttas mellan åren om förutsättningarna ändras. I dagsläget pågår utredningar och förstudier för olika projekt.

Lokalförsörjningsplan 2022-2031

Ale kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2021-01-25 KF § 26 Dnr: KS.2020.434

Innehåll

Lokalförsljningsplan 2022-2031	1
Ale kommun.....	1
1 Lokalförsljningsplan Ale kommun	4
1.1 Strategier för lokalförsljning	4
1.2 Uppdrag till servicenämnden.	4
1.3 Process för lokalförsljningsplan.....	5
1.4 Koppling till andra dokument	6
2 Planerat bostadsbyggande	7
3 Befolkningsprognos	9
4 Lokalbestånd	11
5 Strategiska behov	13
5.1 Lokalplaneringsprocess.....	13
5.2 Strategisk och taktisk planering	13
5.3 Ramprogram.....	13
5.4 Lokalbank.....	13
5.5 Kapacitetsutredning.....	13
6 Sektorernas behov	14
6.1 Sektor arbete, trygghet och omsorg.....	14
6.1.1 Särskilt boende för äldre	14
.....	16
6.1.2 Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning	16
6.1.3 Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning.....	17
6.1.4 Korttidsvistelse och korttidstillsyn.....	17
6.1.4 Träffpunkt och boendestöd.....	18
6.1.5 IFO – individ och familjeomsorg	18
6.1.6 Verksamhetslokaler.....	19
6.1.6.1 Arbetsmarknads- och försljningsstödsenheten.....	19
6.1.6.2 IFO-huset.....	19
6.1.6.3 Äldreomsorg, hemtjänstens personal	19
6.2 Sektor Kultur- och fritid.....	20
6.2.1 Ale fritid	20
6.2.2 Kulturverksamhet	21
6.2.3 Bibliotek	22
6.2.4 Öppen ungdomsverksamhet	23

6.3 Sektor utbildning.....	24
6.3.1 Förskola.....	24
6.3.1.1 Förskoleplatser	26
6.3.2 Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem.....	28
6.3.2.1 Behov grundskoleplatser	29
6.3.2.2 Grundsärskola	30
6.3.2.3 Fritidshem	30
6.3.3 Gymnasium	30
6.3.4 Vuxenutbildning.....	30
6.4 Sektor kommunstyrelsen	31
6.5 Sektor samhällsbyggnad.....	31
6.6 Sektor service	32
7 Uppföljning lokalförsörjningsplan	33
Bilaga 1 Samtliga behov	34

Lokalförsörjningsplan 2022-2031 Ale kommun har tagits fram av beredningsgrupp lokaler. Arbetet har letts av Helena Bokvist, lokalstrateg, och Tony Jönsson, fastighetschef, i samarbete med medarbetare från övriga sektorer.

Samtliga foton är hämtade från Ale kommuns bildbank.

1 Lokalförsörjningsplan Ale kommun

Ale kommuns lokalförsörjningsplan 2022-2031 (LFP) redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Planen visar vilka behov som ingår i den långsiktiga planeringen. Lokalförsörjningsplanen beslutas av kommunfullmäktige.

Behovet av lokaler varierar över tid. Lokalplaneringsarbetet innebär att aktivt försöka förutse behovet av lokaler, anpassa lokalbeståndet till förväntat behov och undvika kostnader för outnyttjade lokaler. För att underlätta planeringen lyfter lokalförsörjningsplanen, utöver lokalbehov, även strategiska behov, funktioner som måste finnas för en hållbar planering och hållbara lokaler.

Tillväxten i Ale kommun ställer krav på en långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service för bland annat äldreboende, bostäder med särskild service, förskolor, skolor, kultur och föreningsliv. God framförhållning behövs för att kunna finansiera, utveckla och leverera lokaler till invånare och medarbetare samt möta krav på förändrad service i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Samtliga lokalbehov för sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO), service (S), kommunstyrelsen (KS), kultur och fritid (KoF), samhällsbyggnad (SB,) samt utbildning (U), redovisas i lokalförsörjningsplanen.

Ale kommuns vision Lätt att leva innebär bland annat att i Ale är det nära till skola, arbete och sköna naturupplevelser. Tillsammans ska kommunen förenkla människors vardag. Lokalplaneringsarbetet stödjer visionen och verkar för ändamålsenliga verksamhetslokaler vilka bidrar till hög produktivitet samt är tillgängliga och attraktiva. Kommunens lokaler ska användas effektivt och miljöpåverkan ska vara låg.

1.1 Strategier för lokalförsörjning

Kommunfullmäktige antog 2017 (Dnr KS.2017.181) mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun. I denna framförs bland annat flexibla lösningar för att möta demografiska variationer, kommunens nybyggda lokaler ska ha minst två möjliga användningsområden, tidig planering med detaljplan och projektering för att möta förväntad exploateringstakt i kommunen, avveckling av lokaler som på sikt är för dyra att renovera och driva liksom ett långsiktigt perspektiv på hållbarhet när ställning tas till om en lokal ska renoveras eller om nybyggnad är ett bättre alternativ.

1.2 Uppdrag till servicenämnden.

Antagen lokalförsörjningsplan utgör tillsammans med beslutad investeringsbudget ett uppdrag från kommunfullmäktige till servicenämnden att utreda, presentera och genomföra lösningar för lokalbehoven tillsammans med verksamheterna.

1.3 Process för lokalförsörjningsplan

Processen för lokalförsörjningsplanen startar med att sektorerna tar fram behovsanalyser för verksamheterna. Underlag för analyserna är bland annat politiska beslut, framtida behov utifrån planerat bostadsbyggande, befolkningsprognos och befintlig lokalkapacitet. Behovsanalyserna används som underlag när beredningsgrupp lokaler sammanställer samtliga verksamheters behov och påbörjar arbetet med lokalförsörjningsplanen. En sammanställning av samtliga lokalbehov presenteras i bilaga 1.

Förvaltningsledningen, lokalstyrgruppen, granskar samtliga lokalbehov utifrån en strategisk och kommungemensam nivå. Därefter godkänner servicenämnden lokalförsörjningsplanen som skickas vidare till kommunstyrelsen och därefter kommunfullmäktige för beslut.

Efter att lokalförsörjningsplanen antagits av kommunfullmäktige återgår den till sektor service verksamhet fastighet för en konsekvens- och rimlighetsanalys av de olika behoven. Därefter sker en prioritering i beredningsgrupp lokaler och därefter lokalstyrgruppen för vidare remittering till respektive nämnd. Servicenämnden godkänner prioriteringarna vilka utgör underlag för den investeringsbudget som beslutas i KS och KF och utgör beställning till sektor service.

Lokalförsörjningsplanen revideras årligen.

1.4 Koppling till andra dokument

Ale kommuns verksamhetsplan med budget 2020 är det överordnade styrande dokumentet. I denna pekas följande fokusområden som knyter an till till Agenda 2030 ut:

- Hälsa och välbefinnande (Agenda mål 3)
- God utbildning för alla (Agenda mål 4)
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (Agenda mål 8)
- Hållbara städer och samhällen (Agenda mål 11)
- Bekämpa klimatförändringar (Agenda mål 13)

Samt även genomförande och globalt partnerskap (Agenda mål 17) som stöd i genomförandet.

Utöver detta finns Mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun, KF 2017 §104 och Lokalförsörjningsprocess Ale kommun, KF 2017 §103. De två senare ingår i sektor service utvecklingsuppdrag att se över.

De stödjande dokumenten som har använts som underlag vid framtagandet av lokalförsörjningsplanen är Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024, Befolkningsprognos 2020-2031 och Behovsanalyser för lokaler för sektorerna ATO, KoF, S, KS, SB samt U.

Foto: scandinav_J1x2

2 Planerat bostadsbyggande

Mark- och exploateringsavdelningen har tagit fram ”Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024” upprättad 2020-02-21. Underlaget ligger till grund för Ale kommuns befolkningsprognos.

Planerat bostadsbyggande redovisar en möjlig utbyggnadsvolym om 1 125 bostäder under planeringsperioden 2020-2024. Det innebär en möjlig utbyggnad med, i snitt, 225 bostäder per år. Till småhus räknas både enfamiljshus, parhus och radhus. Siffrorna inkluderar styckebyggnation för respektive delområde.

Delområde	2020		2021		2022		2023		2024		Per delområde
	s	f	s	f	s	f	s	f	s	f	
Surte	2		2		2		2		2		10
Bohus	2		2		2		2		2		10
Nödinge	4		4		4		4	125	4	145	290
Nol	23		5	58	2	22	2		2		114
Alafors	7	8	3	12	3	25	3	25	3	25	114
Älvängen	67		36		5	98	5	90	5	147	453
Skepplanda	5	22	5	4	5		5		5		51
Alvhem	11		9		9		7		7		43
Starrkärr Kilanda Ryd	5		5		5		5		5		25
Hålanda	3		3		3		3		3		15
Småhus/flerbostadshus	129	30	74	74	40	145	38	240	38	317	1125
Totalt beräknat byggande	159		148		185		278		355		

Planerat bostadsbyggande i antal bostäder för respektive delområde och år. Källa: Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024, Ale kommun.

För tidsperioden 2020-2031 planeras för 3 824 bostäder.

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
159	148	185	278	355	402	473	430	428	268	353	345

Planerat bostadsbyggande i antal bostäder för respektive delområde och år. Källa: Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024, Ale kommun.

Antalet bostäder som ingår i planerat bostadsbyggande är säkrast de närmaste fem åren. Därefter är det många osäkerheter kring byggande samt konjunkturen, vilket påverkar prognosens osäkerhet på lång sikt. Inför framtagandet av befolkningsprognosen har planerat bostadsbyggande reviderats. Det är främst för att få ett realistiskt underlag att utgå från. Det är framförallt antaganden om styckebyggnation, tillfälliga bostäder och osäkerhet i de fördjupade översiktsplanerna för Nödinge och Älvängen som påverkar de första fem åren i prognosen. På

längre sikt är prognosförutsättningarna sänkta i förhållande till planerat bostadsbyggande. Anledningen är att det ska ge en säkrare prognos, men fortfarande ha ett säkerhetsspann för planering. De prognosförutsättningar som använts visas i nedanstående tabell.

Prognosförutsättning – bostadsbyggnation 2020

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Flerbostadshus (≤ 3rok)	35	79	120	205	277	298	351	315	315	185	175	187
Småhus (≥ 4 rok)	125	74	63	70	48	79	98	100	93	63	158	138
Summa	160	153	183	275	325	377	449	415	408	248	333	325

Prognosförutsättning - bostadsbyggnation, 2020-2031. Källa: Befolkningsprognos 2020-2031, Ale kommun.

Skillnaden mellan planerat bostadsbyggande och prognosförutsättning för bostadsbyggnation är under perioden 173 bostäder. Det planerade byggandet i senaste prognoser är betydligt lägre än tidigare prognoser. Antal bostäder som planeras byggas beräknas sjunka de kommande tio åren. Det beror främst på rådande konjunkturläge och de planerade byggprojektet som exploatörerna uppger att det har för avsikt att genomföra. Enligt Konjunkturinstitutet fanns indikatorer på att Sverige var på väg in i en konjunkturavmattning innan den globala pandemin. I vilken utsträckning pandemin kommer att påverka konjunktur och bostadsbyggnation är ännu osäkert. Dock har befolkningstillväxten i kommunen avstannat under våren, men ligger i slutet av september på likande nivåer som tidigare år.

Foto: Josefine Engström/Scandinav

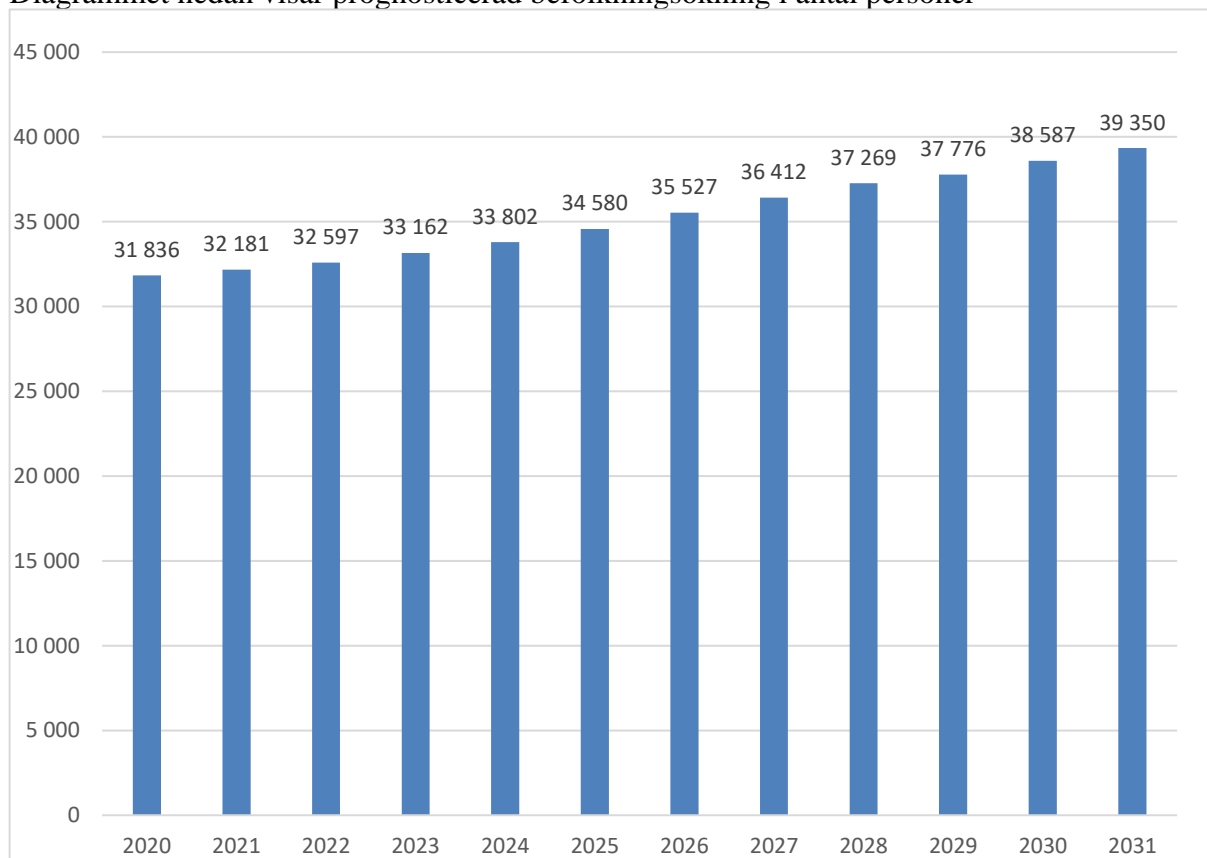
3 Befolkningsprognos

Ale kommun upprättar varje år en befolkningsprognos. I prognosen används inflyttnings- och utflyttningsrisker, fruktsamhetstal samt dödsrisker som sammanställs av Statistiska Centralbyrån (SCB) och bygger på in- och utflyttning samt födelsetal och dödsfall under tidigare år. Utöver det tillkommer antagande om inflyttning i nyproducerade bostäder. De risker som använts är bestämda utifrån Ale kommuns förutsättningar och har beräknats på faktiska och genomsnittliga data från de senaste fem åren. I prognosmodellen används dödsrisker för riket, vilka sedan indexberäknats för kommunen. Anledningen är att få ett så stort antal observationer och säkra tal att använda som möjligt.

Prognosantagande

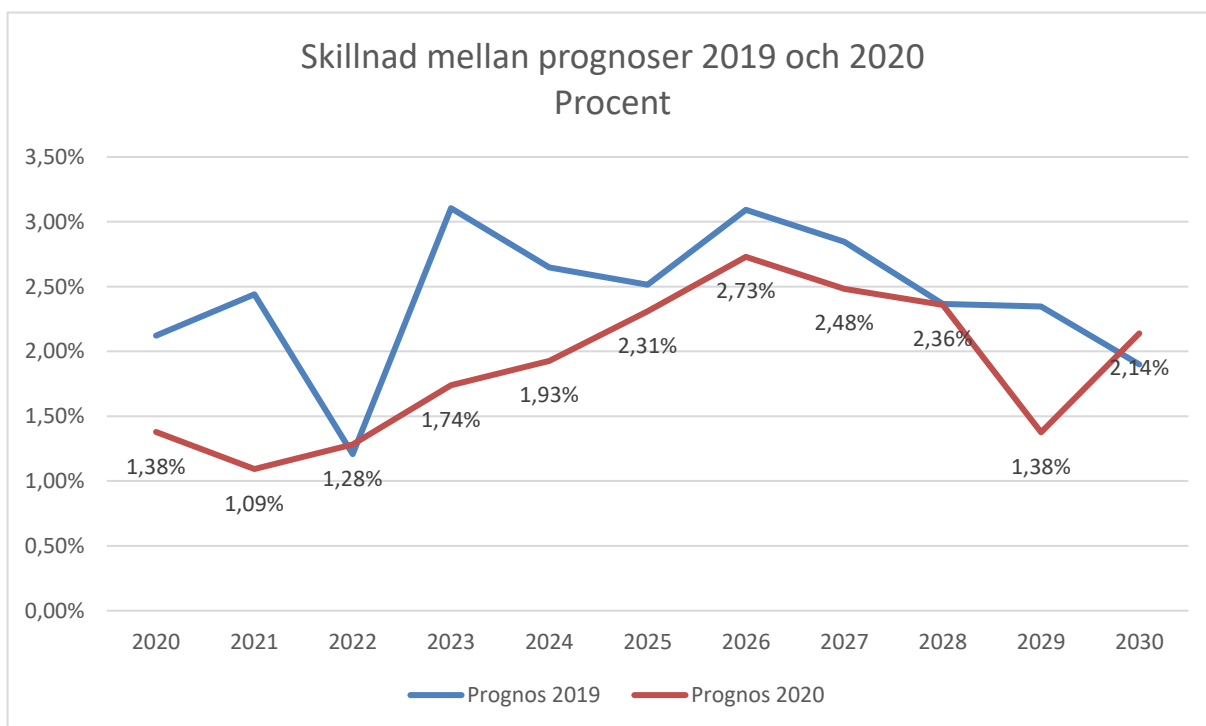
- Antal personer som flyttar in i småhus och flerbostadshus följer övriga pendlingskommuner nära storstad.
- Planerad byggnation inom de närmaste fem åren är mycket trolig att det blir färdigställt.
- Försiktighet kring planerad byggnation och inflyttning efter 2026.
- Alla nyproducerade bostäder fylls under året de blir färdigställda.

Diagrammet nedan visar prognosticerad befolkningsökning i antal personer

Befolkningsprognos 2020-2031. Källa: Befolkningsprognos 2020-2031, Ale kommun.

Befolkningen i Ale kommun beräknas öka under prognosperioden. Ökningen varierar mellan åren framförallt beroende på nyproduktion av bostäder som tillåter inflyttning.

Procentuell befolkningsökning per år. Källa: Befolkningsprognos 2020-2031, Ale kommun.

4 Lokalbestånd

Totalt disponerar Ale kommuns verksamheter cirka 185 000 kvadratmeter lokalyta varav cirka 75% ägs av kommunen. Resterande 25% hyrs in från externa fastighetsägare.

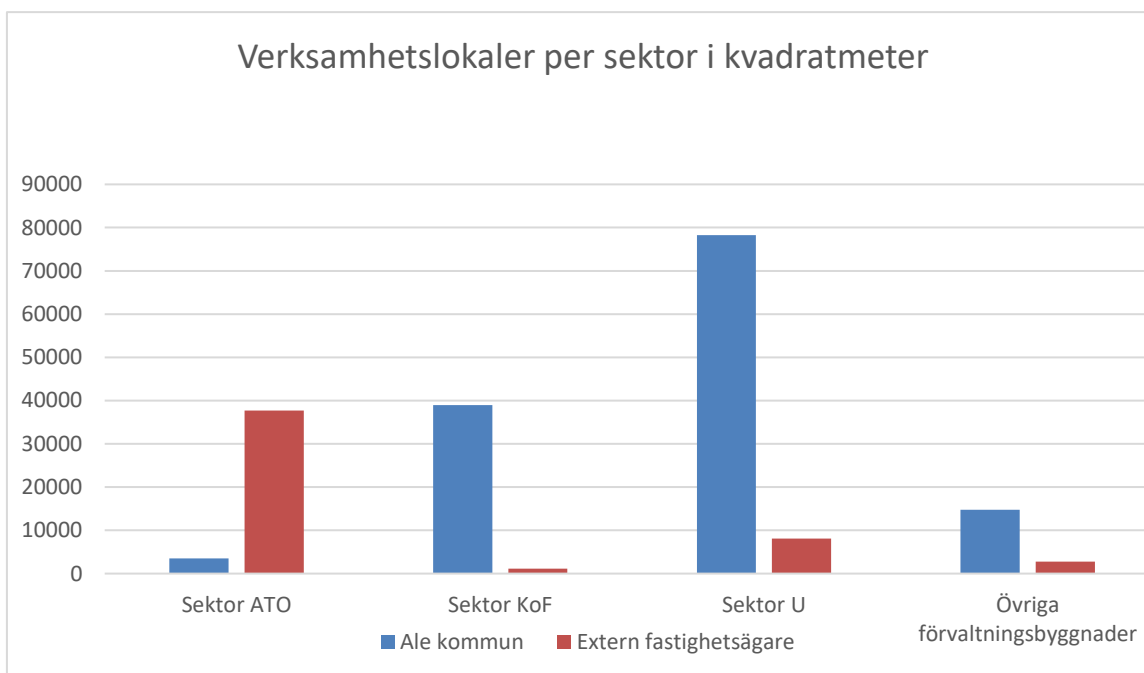

Diagram som visar fördelningen mellan kommunägda lokaler och externt inhyrda. Diagrammet baseras på uppgifter från Ale kommuns verksamhet fastighet (2020).

Sektor ATO hyr drygt 41 000 kvm, fördelade över drygt 40 objekt. Drygt 90% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör 94% av sektorns årliga hyreskostnader om drygt 65 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 1 582 kronor/kvm och år.

Sektor KoF hyr cirka 41 000 kvm, fördelade över cirka 35 objekt. 3% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör drygt 5% av sektorns årliga hyreskostnader om knappa 25 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 613 kronor/kvm och år.

Sektor U hyr drygt 86 000 kvm, fördelade över cirka 60 objekt. Knappt 1% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör knappa 22% av sektorns årliga hyreskostnader om drygt 98 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 1 141 kronor/kvm och år.

Övriga förvaltningsbyggnader lokaler för sektor S, SB och KS som hyr drygt 17 000 kvm. I ytan ingår även drygt 5 000 kvm tomställda lokaler. Knappt 16% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör drygt 29% av sektorernas årliga hyreskostnader om drygt 13 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 778 kronor/kvm och år.

Ale kommuns totala hyreskostnad för verksamhetslokaler och anläggning uppgår till 202 miljoner kronor 2020.

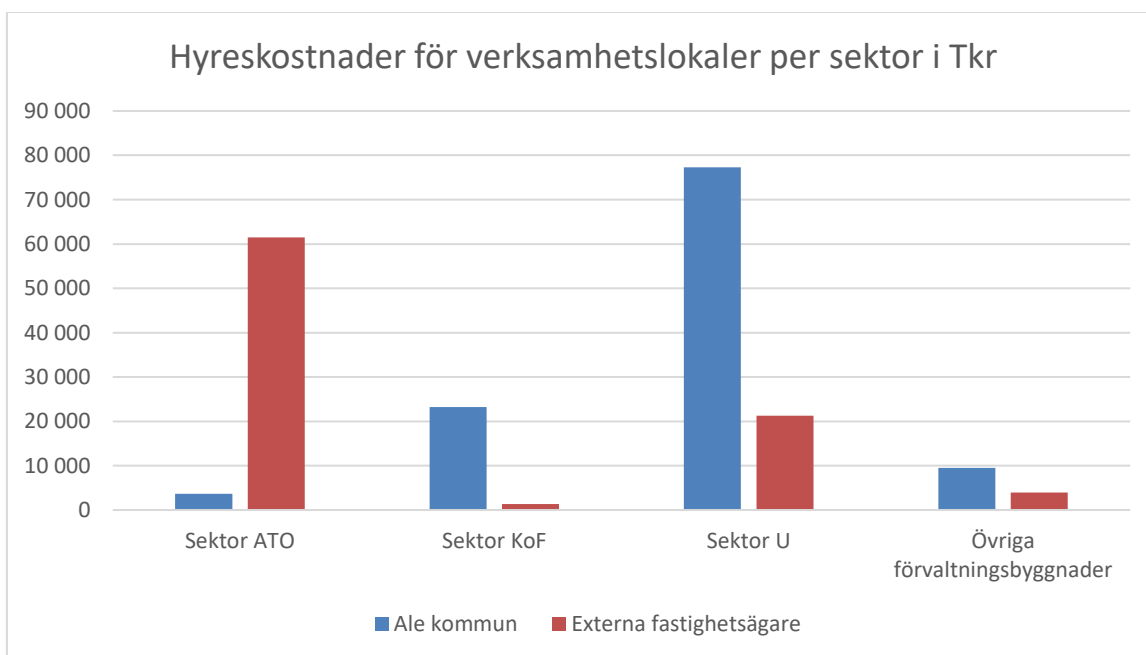

Diagram som illustrerar hyreskostnad och kostnadsfördelning för verksamhetslokaler. Diagrammet baseras på uppgifter från sektor Service verksamhet fastighet (2020).

Foto: Roland Magnusson/Mostphotos

5 Strategiska behov

Ale kommun behöver uppdatera och i de fall det saknas ta fram styrdokument, arbetsmetoder, program och utredningar för att få en effektiv och transparent lokalplanering samt klargöra hur lokalbehov som uppstår eller förväntas uppstå ska tillgodoses och vilka metoder som används i planeringen.

5.1 Lokalplaneringsprocess

Lokalplaneringsprocess Ale kommun, antagen av KF 2017, behöver omarbetas utifrån att servicenämnden har övertagit ansvaret för lokaler. Processen behöver inkludera fler verksamheter för att samtliga behov ska kunna lyftas fram i lokalförsljningsplanen. Omarbetning ingår i sektor service utvecklingsuppdrag och har påbörjats av verksamhet fastighet under 2020.

5.2 Strategisk och taktisk planering

En taktisk planering behöver göras för att se om enskilda projekt bör tidigareläggas eller om det finns verksamheter som kan byta lokal för att lösa och genomföra andra behov. Det behövs en taktisk planering för ett flertal områden i kommunen för att få en långsiktig hållbar utveckling av lokaler. En långsiktig planering innebär att markinköp kan göras i strategiskt hållbara lägen, alternativt att servicenämnden förbinder kommunen att köpa eller hyra lokaler av privata exploatörer.

5.3 Ramprogram

Det behöver finnas ramprogram för hur lokaler för kommunal service ska utformas. Syftet med programmen är att skapa vägledning för lokalutformning i om-, till- och nybyggnad för att stärka lokaleffektivitet och likvärdighet. Sektor utbildning har under 2020 tagit fram ramprogram för förskola och skola som antagits av utbildningsnämnden.

5.4 Lokalbank

En lokalbank är under uppbyggnad för samtliga verksamhetslokaler, både internt och externt inhyrda, samt uthyrda och lediga lokaler. Lokalbanken ska bland annat innehålla information om beläggning, yta och rum, underhållsplan, gränsdragningslista, nuvarande funktion, planlösning och gällande avtal. Informationen ska användas för att underlätta både den långsiktiga planeringen och kortsiktiga förändringar samt vara transparent för verksamheterna.

5.5 Kapacitetsutredning

Tillgång och begränsande kapacitet i befintliga lokaler ska utredas. Kapacitetsutredningen ska bedöma lokalanvändning och kapacitet utifrån tekniska begränsningar och verksamhetens förutsättningar samt ge en övergripande analys över vad som behöver genomföras för optimering och förbättring. Arbetet har påbörjats under 2020.

6 Sektorernas behov

Samtliga strategiska behov och lokalbehov som lagts fram för perioden 2021-2030 redovisas i bilaga 1. Behoven är dels uppdelade efter ortsspecifika behov, dels behov som inte behöver en specifik lokalisering.

Lokalförsörjningsplanen har tagit hänsyn till delkommunala och regionala behov vilka påverkar lokalbehov i Ale kommun. Behoven finansieras inte av Ale kommun, men de bör samordnas med kommunala verksamheter. Behoven avser lokaler för ambulans, räddningstjänst och Västtrafik.

Underlaget till lokalförsörjningsplanen är sektorernas behovsanalyser. Utöver verksamhetslokaler finns det bostäder, utomhusanläggningar, lekplatser och driftdepåer.

6.1 Sektor arbete, trygghet och omsorg

Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för verksamheterna funktionshinder, äldreomsorg, särskilda boenden, hälsa och sjukvård samt individ- och familjeomsorg. I nämndens ansvar ingår också kommunens tillsyn och tillståndsverksamhet enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter, kommunens uppgifter enligt skuldsaneringslagen samt flyktingmottagande.

I lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (1§) anges att varje kommun ska planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjning genomförs.

Utöver ansvaret för bostäder ansvarar nämnden för verksamhet som behöver ändamålsenliga lokaler för att kunna tillgodose medborgarnas behov på bästa sätt och för att tillförsäkra medarbetare en god arbetsmiljö. Till största del är de lokaler som omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden nyttjar för sina verksamheter externt ägda lokaler. Rikshem AB är den största fastighetsägaren, men även AB Alebyggen, Fastighets AB Balder samt Svenska Stenhus äger några av nämndens verksamhetslokaler och boenden. Nämnden är även beroende av tillgången på framförallt hyresrätter i kommunen för exempelvis sociala kontrakt, nyanlända och äldre som behöver ett mer tillgängligt boende.

6.1.1 Särskilt boende för äldre

Särskilt boende är en boendeform för den som har stora behov av omvårdnad och som inte längre kan bo kvar i sin vanliga bostad trots omfattande hjälp eller där behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Det finns tre former av särskilda boenden i Ale kommun:

- Demensboende som är till för personer med demenssjukdom.
- Somatiskt boende som är till för personer med kroppslig sjukdom eller fysisk funktionsnedsättning.

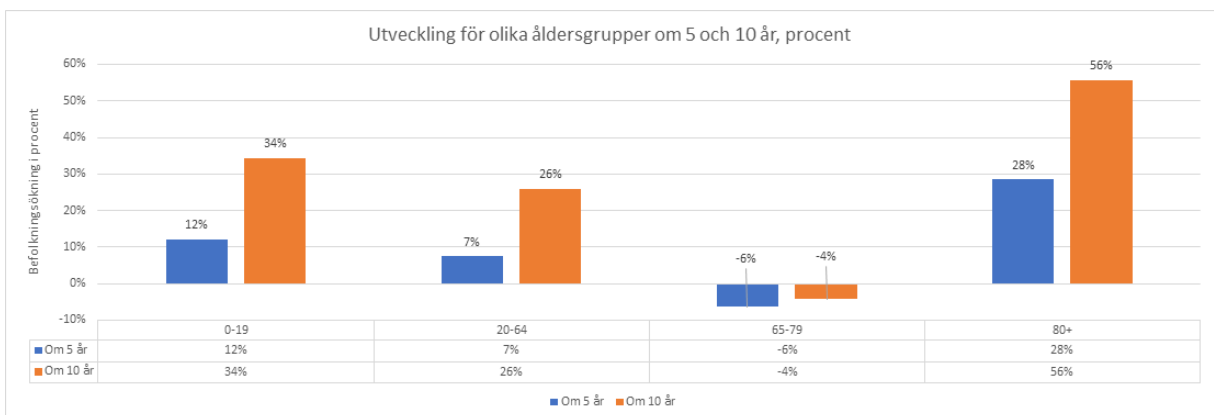
- Psykogeriatriskt boende som är till för personer med psykisk sjukdom med komplicerad behovsbild

I särskilt boende ges tillsyn och omvårdnad dygnet runt. Den boende står själv för hyreskontrakt, betalar hyra samt har en egen hemförsäkring. Dessutom betalar den boende en avgift för kost och omvårdnad.

I kommunen finns idag fem särskilda boenden:

- Fridhem, Surte, 30 bostäder
- Backavik, Nödinge, 40 bostäder
- Björkliden, Alafors, 32 bostäder
- Klockareängen, Skepplanda, 48 bostäder
- Ale Seniorcentrum, Älvängen 50 bostäder varav 20 är avsedda för korttidsvistelse

Ale har en relativt ung befolkning men antalet äldre kommer att öka framgent. Under de närmaste åren är det framför allt den äldre gruppen, 80+ år, som ökar. Den yngre pensionärsgruppen, 65-79 år, förväntas minska de närmaste åren för att sedan öka igen. Då Ale har en förhållandevis stor andel yngre äldre som har beslut om särskilt boende är det viktigt att följa utvecklingen av båda åldersgrupperna.

Utveckling för olika åldersgrupper. Källa: Utmaningar/möjligheter respektive nämnd inför budget 2021, Förvaltningsledning, Ale kommun.

Behovet av särskilt boende för åldersgruppen 80+ är direkt kopplat till förekomsten av demensdiagnoser i de högre åldrarna. Demensdiagnoserna ger sådana behov som är svåra eller omöjliga att tillgodose i fortsatt kvarboende i egna hemmet.

Planeringsarbetet för ett nytt särskilt boende i de södra kommundelarna bör påbörjas omgående för att stå klart när behoven ökar 2023-2024.

Foto: scandinav_y6ov

6.1.2 Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Det finns två former av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning; gruppboendestad och serviceboendestad. Utöver dessa boendeformer finns en insats inom LSS som benämns annan särskilt anpassad bostad.

Gruppboendestad är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Syftet med gruppboendet är att vuxna personer med funktionsnedsättning som inte klarar eget boende eller boende i serviceboendestad ändå ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem. Gruppboendestaden består av ett litet antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet.

Serviceboendestad är ett boendevalternativ för personer som har stort behov av närhet till personal men till viss del klarar ett enskilt boende. En serviceboendestad består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och ligger samlade i samma hus eller kringliggande hus. Där det finns flera serviceboendestäder ska det också finnas gemensamma utrymmen för service och gemenskap. I en serviceboendestad kan det bo fler personer än i en gruppboendestad.

I kommunen finns idag följande gruppboenden:
Krokstorp, Älvängen, 11 platser fördelade på tre hus
Björklövsvägen, Älvängen, 6 platser
Klöverstigen, Nödinge, 6 platser
Byvägen, Nol, 4 platser barnboende

Dessutom finns dessa servicebostäder:
Fyrklövergatan, Nödinge, 10 platser
Klockarevägen, Nödinge, 13 platser (varav 2 sambo)
Kontakten, Älvängen, 10 platser
Surtehöjd, Surte, 8 platser
Änggatan i Älvängen, vån ett 7 platser (SoL), vån två 11 platser (LSS), samt några ordinära lägenheter för personer som klarar ett mer självständigt boende.
Skepplandavillan med 2 SoL platser.

Verksamhet funktionshinder ser ett behov av 105 nya boendeplatser/lägenheter de kommande 10 åren.

Verksamheten planerar även för att årligen avsätta ett antal lägenheter särskilt för dess behov.

Byggnationen av nya boenden gör att kostnaderna för köpta platser kommer att minska.

6.1.3 Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning

Insatsen daglig verksamhet är en av LSS-lagens tio insatser och riktar sig till personer som omfattas av personkrets 1 och 2 enligt 1§ LSS, är 18-67 år och som inte redan arbetar eller studerar. Syftet med LSS är att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och tillsammans med andra, detta gäller inte minst inom området arbete och sysselsättning.

Om beslut inte kan verkställas om daglig verksamhet i egen regi måste insatsen köpas externt. En köpt plats innebär normalt en merkostnad för kommunen. Verksamheten ser ett behov av ytterligare 60 platser de kommande 10 åren.

6.1.4 Korttidsvistelse och korttidstillsyn

På korttidsverksamheten inom Ale kommun finns det möjlighet för barn och ungdomar med funktionshinder att få beslut om korttidstillsyn och korttidsvistelse verkställd. Insatsen kan erbjudas både som social träning och miljöombyte eller som avlastning för anhöriga. Syftet med vistelsen är att barnen/ungdomarna ska ges möjlighet till socialt umgänge samt att familjen ska ges avlastning. Korttidsverksamheten finns på Korttidshemmet i Nödinge samt på Korttidshemmet i Älvängen.

Precis som för övriga delar av verksamheten så blir konsekvensen av att inte kunna verkställa beslut i egen regi att insatsen måste köpas från extern part vilket både får en negativ inverkan ekonomiskt och kvalitetsmässigt.

Verksamheten ser ett behov av ytterligare 20 platser de kommande 10 åren.

6.1.4 Träffpunkt och boendestöd

Treklövers träffpunkt för Alebor med psykisk ohälsa har idag lokaler i Nol, som av många upplevs svårt att ta sig till. För att öka tillgängligheten till verksamheten skulle en lokalisering i Älvängen eller Nödinge vara bättre.

Boendestödet har idag en lokal inom Ale Seniorcentrum i Älvängen, som inte räcker till för att täcka behovet av personal som idag uppgår till tio personer. Personalantalet väntas dessutom öka de kommande åren.

I syfte att effektivisera dessa två verksamheter skulle de med fördel kunna samlokaliseras.

6.1.5 IFO – individ och familjeomsorg

Inom IFO möter verksamheten behov av bostäder för olika målgrupper; ensamkommande barn som uppnått ålder 18 till 21 år, vuxna nyanlända som anvisas kommunen enligt bosättningslagen, personer som av olika anledningar är i behov av akut skydd och/eller jourboende (t.ex. på grund av våld i nära relation), bostadslösa som är i behov av akutboende (s.k. tak över huvudet) samt personer som av olika anledningar så som exempelvis missbruk, har behov av nämndens stöd för att kunna återgå till eget boende från bostadslöshet.

Idag disponerar IFO jourlägenheter, referenslägenheter, lägenheter för sociala kontrakt och ser ett framtida behov enligt följande:

- Lägenheter för utslussning av ensamkommande som uppnår myndighetsålder, 5 lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Lägenheter för familjer (anknytningsinvandring), 5 stora lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Lägenheter för ensamhushåll, vuxna nyanlända, 10 små lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Bostad 1, 3-5 lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Jourboende, 3 lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Referenslägenhet, 3 lägenheter / år de närmaste 5 åren

6.1.6 Verksamhetslokaler

6.1.6.1 Arbetsmarknads- och försörjningsstödsenheten

Nu bedrivs arbetsträning och arbetsförmågebedömning i lokaler som tidigare nyttjats för konferens Alafors Fabriker. Då Konferens Alafors fabriker har avslutats och sektorn sagt upp lokalen behöver verksamheten nya lokaler.

6.1.6.2 IFO-huset

I IFO-huset i Nödinge finns kontorsplatser, mötesrum, samtalsrum och personalutrymmen. Verksamheterna är sedan länge trångbodda och har hittills löst fler arbetsplatser genom att dela av rum vilket inte är en optimal lösning.

Intentionen är att hela IFO-huset ska inrymmas i det nya kommunhuset men fram till att det kan stå färdigt behövs en helhetslösning för medarbetarna i IFO-huset tas fram.

6.1.6.3 Äldreomsorg, hemtjänstens personal

Antal personer med hemtjänst har ökat de senaste åren och fortsätter att öka, även om prognoser visar på en svagare ökning de kommande åren. Samtidigt bor de äldre kvar hemma längre innan de flyttar till särskilt boende och har därmed ett ökat behov.

Lokalerna för hemtjänstens personal behöver vara anpassade efter verksamhetens behov av kontorsplatser, omklädningsrum med dusch, tvättstuga samt personalrum. Då personalgrupperna ökar och personalbehovet ser ut att fortsätta öka, behöver lokalerna ses över regelbundet.

6.2 Sektor Kultur- och fritid

Kultur- och fritidsverksamheten består till stor del av icke lagstadgad verksamhet. Verksamheten fyller en viktig funktion för invånarna i Ale kommun genom att bland annat erbjuda allmänskultur, bibliotek, ungdoms- och idrottsverksamhet.

Ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, måste finnas för att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt gällande lagar och politiskt antagna mål.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar enligt reglementet för:

- Fast egendom såsom kommunens idrottsplatser och kulturhistoriska replikor exempelvis Vikingagårdens långhus
- Kultur- och fritidsverksamhet allmänt
- Folkbibliotek, nämnden fullgör också kommunens uppgifter enligt bibliotekslagen
- Museiverksamhet
- Kulturarv och kulturminnesvård
- Kulturskolan
- Öppen ungdomsverksamhet och fältverksamhet
- Idrotts-, fritid- och kulturanläggningar
- Samlingslokaler
- Uppgifter enligt spellagen
- Konstnärlig utsmyckning och kommunens konstsamling
- Fördela samtliga bidrag till föreningar och organisationer (enligt fullmäktiges fastställda riktlinjer) i samråd med respektive sektor inom vilken föreningen/organisationen bedriver sin verksamhet
- Utdelning av kulturstipendium och ungdomsstipendium
- Fatta beslut om tillsyns- och driftavtal med ideell förening avseende kommunal idrotts-, fritids- eller kulturanläggning

Basverksamheten för kultur och fritid är:

- Ale fritid
- Öppen ungdomsverksamhet
- Bibliotek
- Allmänskultur/kulturskola

6.2.1 Ale fritid

I samband med att utredningen görs inom utbildningsnämndens ansvarsområde för en ny skola i Nol/Alafors måste även kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden vägas in. En

ökande befolkning i Nol/Alafors i kombination med en större skola leder till ett ökat behov av en fullstor idrottshall.

Under 2019 byttes reningsverket i Skepplanda simhall vilket har lett till en något förbättrad kapacitet samt en förlängd livslängd på 10–15 år. En förberedande planering för en ny simhall bör påbörjas senast 2023.

I kommunens investeringsbudget 2021 finns avsatta medel för att utveckla omklädningsrum på Jennylund. Dialog med olika aktörer pågår för att skapa en framtida vision för området och denna bör färdigställas innan investeringen av omklädningsrum genomförs.

Det finns ett behov av anpassade lokaler för kampsport och gymnastik i kommunen. Föreningarna ser ett ökat antal utövare, ung som gammal, i de verksamheter som bedrivs i kommunen idag och befintliga lokaler ger inte utrymme för en expansion av nämnda verksamheter.

Fritidsbanken är en relativt nystartad verksamhet som lånar ut utrustning för en aktiv fritid till Ale kommuns medborgare. Målsättningen är att alla ska ha samma möjlighet att prova på olika idrotter på ett hållbart sätt. Fritidsbanken är också en verksamhet som erbjuder arbetsträning och praktik för nyanlända, ungdomar, långtidsarbetslösa samt personer inom dagliga verksamheten. Fritidsbanken hyr idag lokaler i Älvängen.

Sektor kultur- och fritid ansvarar sedan maj 2020 för verksamheten i Fritidsbanken. Lokalen i Älvängen är ändamålsenlig för verksamheten – lokalen samnyttjas med ATO och är därav starkt beroende av ATO:s beslut kring lokalisering av verksamhet.

6.2.2 Kulturverksamhet

Ombyggnaden och upprustningen av Ale kulturrum och Da Vinciskolan är i stort sett genomförd. Trots att ombyggnaden har skett med grundskolans behov som utgångspunkt har kulturskolan i hög grad fått sina lokalbehov tillgodogjorda i Nödinge. Dock saknas anpassade lokaler för teaterundervisning.

Fortsatt ökad dialog och samverkan med skolorna i kommunen är en framgångsfaktor i att resursoptimera våra gemensamma lokaler. Inte minst i Skepplanda där kulturskolan inte har någon verksamhet idag.

Med anledning av kommunens prognostiserade tillväxt är det ytterst viktigt att kulturverksamheten deltar i nyprojekteringar. Ale kommun är också i stort behov av en utställningshall, inte minst som ett led i att skapa levande mötesplatser med olika kulturyttringar i fokus.

6.2.3 Bibliotek

Lokalerna för huvudbiblioteket i Ale Kulturrum är inte optimala för ett modernt och framåtsiktande bibliotek. När biblioteket byggdes 1995 var helhetstanken kring ett gymnasium med kulturprofil och kulturhustanken bärande. Den situationen har förändrats sedan det istället blev en högstadieskola. Den digitala utvecklingen har också i grunden förändrat biblioteksverksamheten, med ett stort utbud av e-tjänster och hög grad av automatisering. De nya lösningarna begränsar både användarnas upplevelse och medarbetarnas arbetsmiljö.

Foto: Allan Karlsson

Om biblioteket integrerades i ett nytt kommunhus kan behoven projekteras in från början. Dessutom skulle kommunen, såväl förvaltning som politisk nivå, få en naturlig mötesplats med allmänheten i en tid då vikten av kontakt och dialog med medborgarna betonas. Här skulle bibliotekets demokratiska roll jämte det kulturella uppdraget förstärkas.

Älvängens meröppna bibliotek finns idag i Resecentrum i Älvängen. Lokalen tillhör Västtrafik och avtalet gäller till 2023-11-30. I arbetet med FÖP Älvängen bör bibliotekets placering tas i beaktande i ortens fortsatta utveckling. Redan idag är bibliotekets yta (180 kvm) för liten för lokalsamhällets behov. Kan jämföras med Skepplanda bibliotek som har ca 375 kvm.

6.2.4 Öppen ungdomsverksamhet

För att klargöra behov som ger den öppna ungdomsverksamheten förutsättningar att bedriva en kvalitativ, inspirerande och modern verksamhet behövs fördjupade behovsanalyser, framförallt i Bohus och Älvängen. Ungdomar behöver ha relativ närhet till sin mötesplats. Utifrån attraktivitet och tillgänglighet bör lokalerna etableras utanför högstadieskolorna. Bakgrunden är bland annat att verksamheten riktar sig även till gymnasieelever som finner sin gamla högstadieskola oattraktiv som mötesplats samt att en del ungdomar drar sig för att gå tillbaka till sin skola på sin fritid.

Utöver de befintliga mötesplatserna finns ungdomsinitiativ kommunicerade till sektorn vad avser behov av en motorgård i kommunen. Initiativet kommer från motorburna ungdomar som efterfrågar en mötesplats för att gemensamt kunna mecka med sina A-traktorer/mopeder. Detta initiativ ingår som del i den fördjupade lokalanalys som genomförs.

6.3 Sektor utbildning

Utbildning utgör en av de viktigaste grundpelarna för att bygga ett demokratiskt samhälle. Förskola och skola ska ge barn och elever förutsättningar att utveckla förmågor, kunskaper och färdigheter och i samarbete med hemmen främja den harmoniska utvecklingen till ansvarskännande samhällsmedlemmar.

Utbildningsnämndens verksamhet regleras bland annat av skollagen, läroplaner och Skolverkets författningssamling.

Nämnden ansvarar för:

- Förskola
- Pedagogisk omsorg
- Fritidshem
- Förskoleklass
- Grundskola
- Grundsärskola
- Gymnasieskola
- Gymnasiesärskola
- Kommunal vuxenutbildning med uppdragsutbildning och påbyggnadsutbildning
- Särskild utbildning för vuxna
- Utbildning i svenska för invandrare (SFI)

Gemensamma funktioner för sektorn är:

- Modersmål och studiehandledning
- Elevhälsa
- Utveckling
- Administration och ledningskontor

Utbildningsnämnden behöver ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, för att kunna fullgöra sitt uppdrag utifrån gällande lagar och politiskt antagna mål. För att kunna ta det lagstadgade kommunala ansvaret och möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver kapaciteten för förskolor och skolor öka. Att leva upp till det lagstadgade ansvaret blir allt svårare. Behoven för sektor utbildning redovisas utan hänsyn taget till prioriterade och beslutade projekt. Genomförandeprojekt har tagits med vid behovsbedömningen.

6.3.1 Förskola

Förskoleverksamheten är reglerad i skollag, läroplan, allmänna råd och kommunala måldokument. Förskolan har i uppdrag att lägga grunden för ett livslångt lärande. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg.

Förskola ska erbjudas alla barn från ett års ålder bosatta i Sverige och som inte har börjat i annan utbildning.

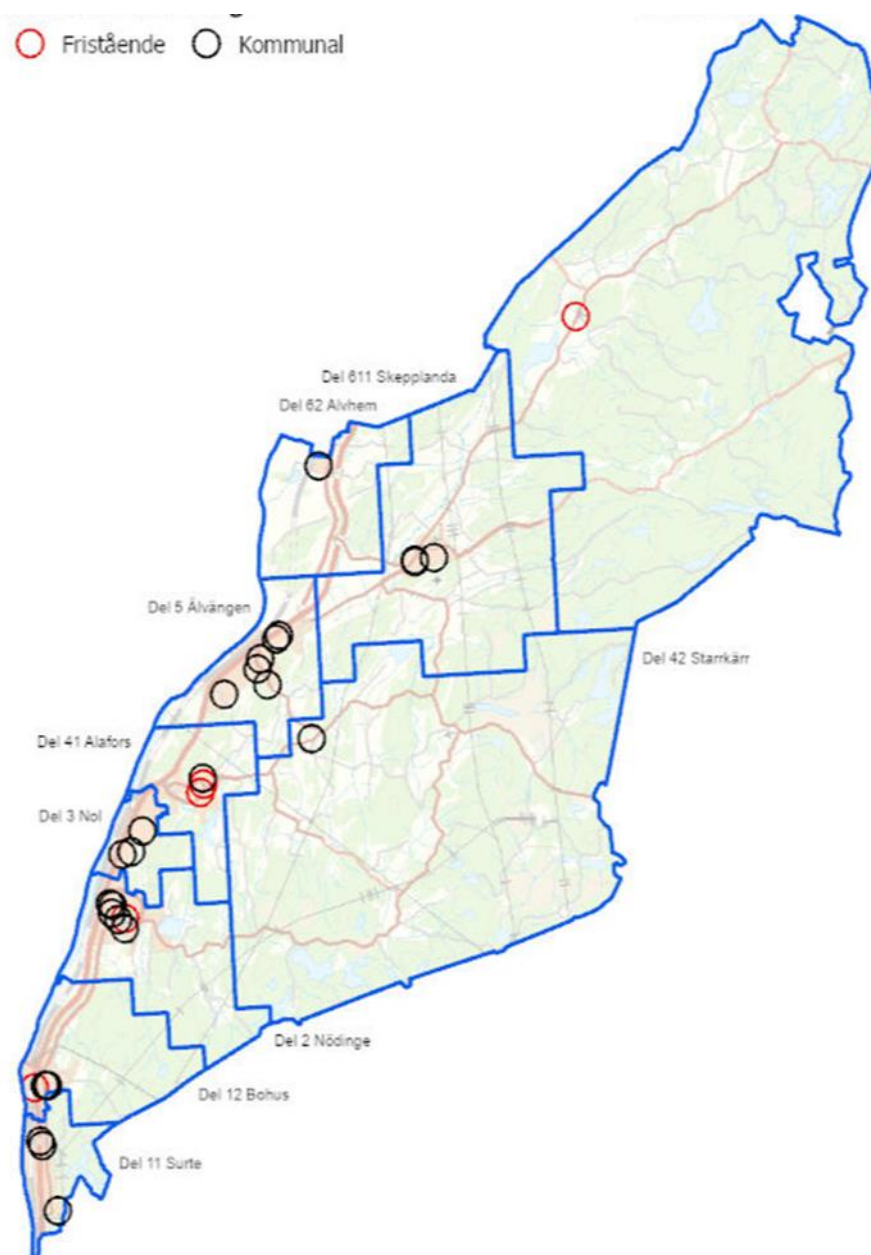
Kapaciteten inom förskolan styrs av lokalerna, gruppernas storlek, barnens ålder och behov samt personalens kompetens. Ale kommun måste stärka arbetet med att skapa förutsättningar i form av såväl personal som resurser samt lokaler för att säkerställa en kvalitativ utbildning på förskolan. Av organisatoriska och ekonomiska skäl bör mindre enheter antingen avvecklas eller byggas ut.

Svenstorps förskola i Älvängen stod klar våren 2020. Foto: DSCO167

6.3.1.1 Förskoleplatser

Ale kommun har 25 förskolor (2020-12-31) samt pedagogisk omsorg i Nol, Älvängen och Skepplanda. Inom verksamheten finns också en familjecentral med Öppen förskola. Kartan visar förskolornas geografiska lägen. Svarta cirklar visar kommunala förskolor och röda cirklar fristående förskolor. De fristående förskolorna är Paradiset, Ekolek, Noas ark, Alkotten, Kristallen och Barnkullen.

Kommunala och fristående förskolor

Ort	Antal platser 2031	Relativ kapacitet 2031 (år då underkapaciteten börjar uppstå)	
		Nuvarande förfarande	Närhetsprincipen
Surte	191	-78 (2025)	-70 (2030)
Bohus	197	-58 (2020)	-5 (2031)
Nödinge	539	-255 (2026)	-129 (2028)
Nol	262	35	29
Alafors	137	-71 (2020)	19
S/K/R	54	-2 (2027)	-60 (2020)
Älvängen	632	-64 (2026)	23
Skepplanda	156	-27 (2020)	-92 (2020)
Hålanda	30	-2 (2021)	
Alvhem	54	2	13

Källa: behovsanalys för lokaler 2022-2031, Sektor utbildning

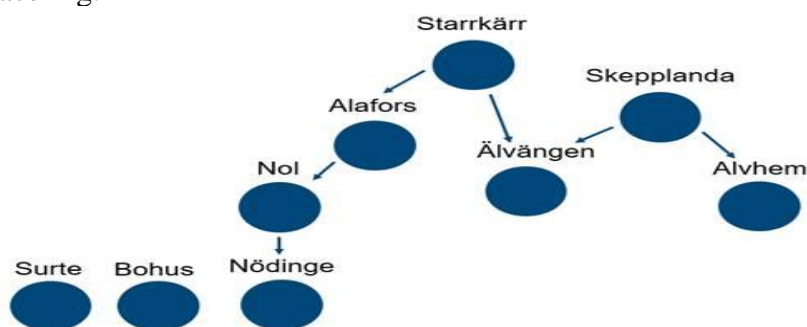
Tabellen visar relativ kapacitet, kapacitet i förhållande till behov, utifrån antalet platser 2031, både utifrån nuvarande förfarande och närhetsprincipen. Inom parentes anges det år då underkapaciteten börjar uppstå.

Nuvarande förfarande. Beläggningsgrad uträknad utifrån antal placerade barn i förhållande till befolkningsprognosen 2020. Ingen hänsyn tagen till närhetsprincipen.

Närhetsprincipen. Uträkning av antal barn som skulle varit placerade på ortens förskolor om det funnits tillräckligt antal förskoleplatser.

En konsekvens av att det inte finns en jämn fördelning av antal förskoleplatser mellan orterna är att kapaciteten på en del av förskolorna gör att det inte finns förutsättningar att placera alla barn på önskad ort. Barn från Hålanda, Nol, Alafors, Starrkärr och Skepplanda placeras på annan ort i avsaknad av platser på hemorten. Det innebär en osäkerhet i planeringsarbetet avseende nyttjande av platser, omplacering mellan orter samt att vårdnadshavare väljer att avvakta och barnet står kvar i kö i väntan på en omplacering.

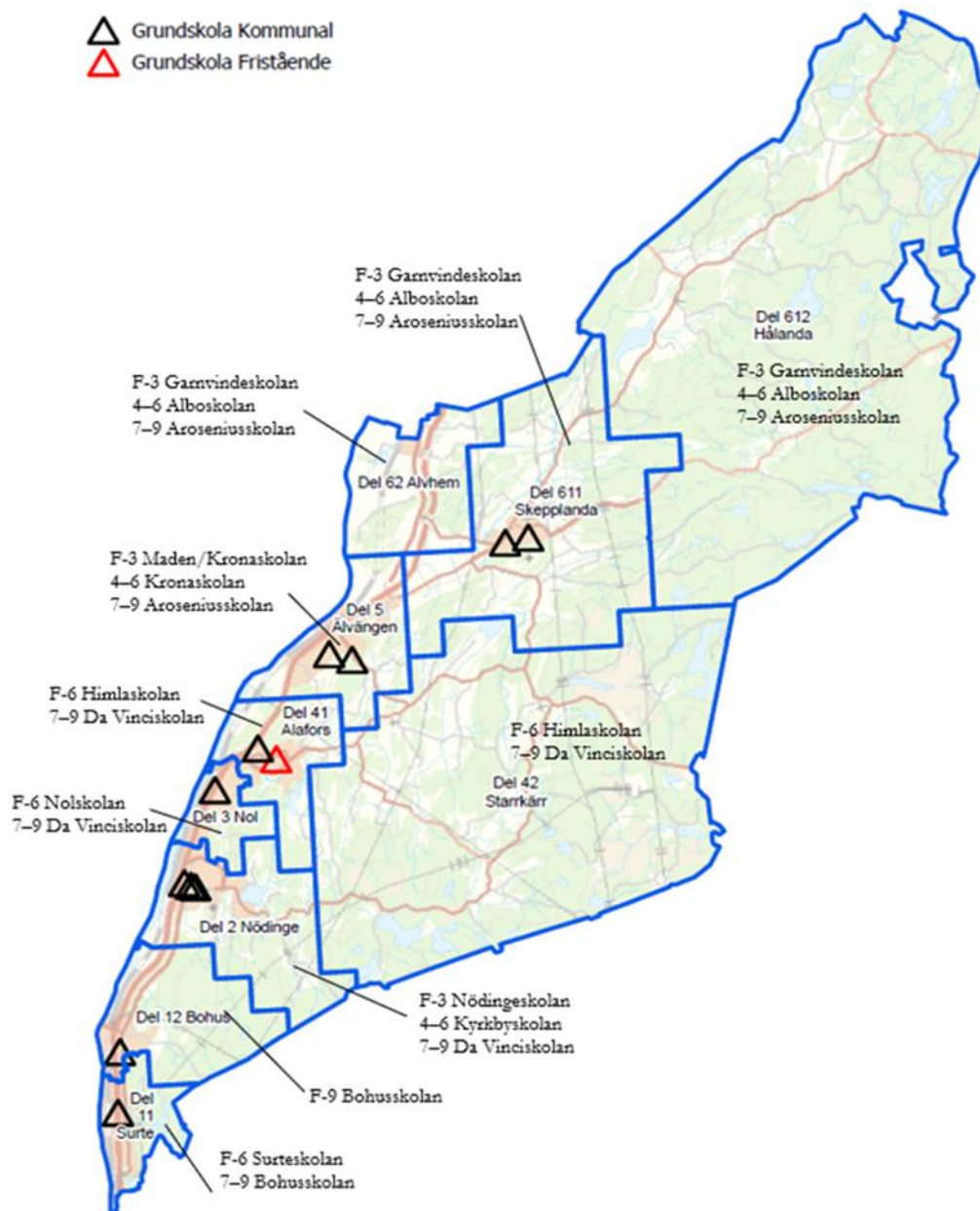
Placeringar görs utifrån en vattenfallseffekt där barn från till exempel Starrkärr placeras i Alafors så att barn från Alafors får erbjudas plats i Nol. Barn från Nol erbjuds i sin tur plats i Nödinge. För Alafors, Starrkärr och Skepplanda finns inga åtgärder som kan påverka den negativa trenden. I Nol står en ny förskola klar 2021, vilket ger andra förutsättningar för placering.

Vattenfallseffekt

6.3.2 Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem

Den obligatoriska verksamheten inom nämndens ansvar består av 12 registrerade skolenheter. Dessutom har nämnden inom detta verksamhetsområde ansvar för förskoleklass och skolbarnomsorg. Kartan visar skolornas geografiska lägen och skolområden.

Skolans övergripande uppdrag och därmed utbildningsnämndens uppdrag, innebär att utbildningen ska vara likvärdig och att alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet. Verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Skolan ska arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden samt främja lusten att lära. Alla som arbetar i skolan ska verka för att utbildningen främjar de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer.

6.3.2.1 Behov grundskoleplatser

I arbetet med att ta fram behov av grundskoleplatser har följande beaktats:

- bedömning av skolans pedagogiska kapacitet, antal elever, i befintliga lokaler.
- bedömning av matsalens kapacitet, antal platser. Hänsyn tagen till brandföreskrifter.
- antal klassrum och grupprum.
- antal elever från annan kommun.
- konsekvensbeskrivning för verksamheten utifrån befintliga lokaler.

Tabellen visar relativ kapacitet, kapacitet i förhållande till behov, utifrån antal platser 2031 samt det år då underkapaciteten börjar uppstå.

Ort	Skola	Antal platser 2031	Relativ kapacitet 2031	År då underkapaciteten börjar uppstå
Surte	Surteskolan	280	-98	2024
Bohus	Bohusskolan	555	-132	2023
Nödinge	Nödingeskolan	420	-132	2027
	Kyrkbyskolan	400	14	
	Da Vinciskolan	574	-9	2031
Nol	Nolskolan	350	-48	2022
Alafors	Himlaskolan		-308	2024
Älvängen	Krona/Madenskolan	825	-142	2024
	Aroseniussskolan	400	-267	2020
Skepplanda	Garnvindeskolan	300	39	
	Alboskolan	225	21	

Behov av antal platser 2031 skola. Källa: Behovsanalys för lokaler 2022-2031, Sektor utbildning.

6.3.2.2 Grundsärskola

Särskolans och utbildningsnämndens uppdrag överensstämmer med uppdraget för skolan. Grundsärskola finns på Kronaskolan, årskurs 1–6, och på Aroseniussskolan, årskurs 7-9. Ett antal elever går individintegrerade på sin hemskola med specialpedagogiskt stöd från särskolan. Kommunen har ingen egen gymnasiesärskola utan köper platser, framförallt i Kungälv.

6.3.2.3 Fritidshem

Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ.

6.3.3 Gymnasium

De delar inom gymnasial utbildning som Ale bedriver i egen regi är introduktionsprogrammen Individuellt alternativ och Språkintröduktion. Övrig gymnasial utbildning, däribland gymnasiesärskola, köper Ale sedan några år tillbaka och då främst inom Göteborgsregionen. Ett arbete har påbörjats, tillsammans med Komvux, med att bygga ut introduktionsprogram yrkesutgång.

Kommunen har enligt skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan och som inte fyllt 20 år. Aktivitetsansvaret innebär att kommunen har ett motivationsskapande och aktivitetskapande uppdrag.

Ale gymnasium finns i Älvängen. Lokalerna hyrs av Samhällsbyggnadsbolaget och avtalet gäller till 2022-12-31. Med nuvarande elevgrupp och de anpassningar som krävs klarar lokalerna av 90 elever. Höstterminen 2020 fanns det 87 elever på Ale gymnasium.

Det är svårt att prognosticera elevunderlaget på lång sikt eftersom det bland annat styrs av nationella beslut. Verksamheten har höga krav på anpassningar för enskilda elever vad gäller tider, uppgifter, arbets- och studiemiljö. Elevhälsan och det förebyggande hälsoarbetet har en central roll på skolan. Lokalerna möter inte behovet av flexibilitet med anpassningar, utifrån elevers behov, i tillräcklig grad.

6.3.4 Vuxenutbildning

Den kommunala vuxenutbildningen är en viktig funktion i Ale kommuns arbete med hållbarhet enligt Agenda 2030. Ansvaret består idag av den kommunala vuxenutbildningen med uppdrags- och påbyggnadsutbildningar, utbildning i svenska för invandrare och särskild utbildning för vuxna. Vissa utbildningar som Ale kommun inte kan erbjuda köps in av externa aktörer och kommuner.

Komvux har lokaler i Himlaskolan, Alafors. Komvux disponerar nio klassrum, två grupprum,

tio arbetsrum och två studiehallar. Utöver det finns en hemkunskapssal som Komvux och Himlaskolan samnyttjar. Det finns behov av att ställa om en NO-sal till vanligt klassrum. Idag är det cirka 300 elever inskrivna, exklusive de som läser på Hermods, via distans.

Komvux lokaler fungerar för dagens verksamhet även om antalet grupprum är begränsat. Det finns möjlighet till viss utökning av verksamheten avseende klassrum genom bättre utnyttjande av salar hela dagar och hela veckan. Lokalerna är i behov av invändigt underhåll. Prioritering av åtgärderna behöver göras när det finns beslut på hur länge verksamheten ska vara kvar i befintliga lokaler.

För att effektivisera och öka flexibilitet och målgruppsanpassat utbud för Ale gymnasium och vuxenutbildningens elever är en samverkan mellan verksamheterna en lösning. Behovet är gemensamma lokaler för verksamheterna till en lägre hyreskostnad än dagens nivå. Tillgängligheten ökar om lokalerna ligger i anslutning till kollektivtrafik.

6.4 Sektor kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande förvaltningsorgan. Av kommunallagen framgår kommunstyrelsens ansvar för ledning och samordning av kommunens angelägenheter samt skyldighet att ha uppsikt över verksamhet som bedrivs av nämnder, kommunala bolag och kommunalförbund vilka kommunen är medlem i.

Till kommunstyrelsen hör avdelningarna ekonomi, kansli och säkerhet, HR samt strategi och uppföljning.

Sektor kommunstyrelsen har inget behov som i dagsläget eller i nära framtid inte går att hantera inom befintligt bestånd. Det nya kommunhuset i Nödinge förväntas fylla kommunstyrelsens framtida behov. Att etablera ett nytt kommunhus är angeläget givet flera faktorer såsom interkommunal samverkan, personalens trivsel, möjligheterna att rekrytera med flera. Vidare finns behov i ett nytt kommunhus av bättre sammanträdeslokaler, arkiv och närarkiv med mera, än vad som finns i befintligt bestånd.

6.5 Sektor samhällsbyggnad

Sektor samhällsbyggnad fullgör förvaltningens uppgifter för större delen av samhällsplaneringen; mark- och exploatering, detaljplanering, bygglovgivning, miljöärende, renhållning, vatten- och avlopp samt gata-park, bostadsanpassnings- och färdtjänstbeslut. De flesta beslut är på delegation av samhällsbyggnadsnämnden, några går till kommunstyrelsen.

Tjänstemän bör samlokaliseras i ett nytt kommunhus. Utomhusverksamheterna bör på sikt utgå från två strategiskt utplacerade driftdepåer, eventuellt samlokaliserade med andra verksamheter, till exempel omklädningsrum och maskinparker.

6.6 Sektor service

I sektor service ingår: verksamhet kost med tre enheter uppdelade på områden; verksamhet fastighet & IT med enheterna IT, drift & underhåll samt lokalförsörjning; samt en verksamhet vars namn inte är bestämt vid skrivande stund med enheterna lokalvård (två stycken), verksamhetservice samt stab.

Bedömningen är att sektorn som helhet har balans mellan tillgång och behov av lokaler. Sektorn kommer att genomföra vissa förändringar men då de flesta handlar om intern förflyttning kommer detta inte innebära ett förändrat behov.

Ett framtida kommunens hus beräknas fylla sektorns framtida behov.

7 Uppföljning lokalförsörjningsplan

Redovisning status LFP 2020-2029 augusti 2020			
Övergripande:			
Kommunens hus			
Parkeringshus Nödinge			
ATO:			
Nya Boenden FH (Skepplanda)			
6 lägenheter i gruppbostad 3 boenden			
Gruppbostad Surte			
Lokaler för yttre hemtjänst – behovet har utgått			
Gruppbostad Nol			
Korttidstillsyn			
Särskilt boende södra kommundelarna 40-50 platser			
KoF:			
Jennylund ridanläggning			
Omlädningsrum Jennylund			
Planering av ny simhall			
Lägerverksamhet			
U:			
Surteskolan kapacitetsutredning			
Ny förskola Surte			
Bohusskolan utredning ny- om- och tillbyggnad			
Ersättning av Byvägens förskola Bohus			
Skolområdesutredning Nödinge			
Förskola Norra Kilandavägen Nödinge			
Förskola 1 och 2 Nödinge			
F-6 skola utbyggnad 1 och 2 Nödinge			
Da Vinci/Ale kulturrum ombyggnad			
Förskola Norra Nol			
Ny förskola Folketshusvägen Nol			
Nolängens förskola			
F-6 skola Nol/Alafors			
Ny förskola Svenstorp			
Utredning skolområde Älvängen/Skepplanda			
Ersätta Madenskolan Älvängen			
Ersätta Hövägens förskola Älvängen			
Ny förskola 1 Älvängen			
Aroseniussskolan Älvängen			
Tillbyggnad Alboskolan Skepplanda			
Omställning Garnvindeskolan Skepplanda			
SB + S			
Driftsförråd gemensamt			
Grönt = projektledare utsedd och projektet pågår	Gult = projektledare utsedd och projektet är i uppstartsfas	Blått = projekt avslutat	Vitt = ej påbörjat

Bilaga 1 Samtliga behov

Kommunövergripande

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Daglig verksamhet	2022-2031		30 platser år 1-5 30 platser år 6-10
ATO	Funktionshinder	Korttidsvistelse	2022-2031	Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Korttidstillsyn	2022-2031	Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Bostad med särskild service, LSS	2022-2031		105 lägenheter under de kommande 10 åren.
ATO	IFO	Lägenheter för utslussning av ensamkommande som uppnår myndighetsålder	2022-2031		25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för familjer (anknytningsinvandring)	2022-2031		25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för ensamhushåll, vuxna nyanlända	2022-2031		50 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till Bostad 1 (B1)	2022-2031		15-25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för jourboende	2022-2031		15 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till referenslägenheter	2022-2024		15 lägenheter år 1-5
ATO	Äldreomsorg	Bostäder			Kommunen centralt fortsätter att stimulera byggandet av tillgängliga, väl anpassade bostäder i centrumnära läge.
KoF	Fritidsverksamhet	Ny simhall			Förberedande utredning bör starta senast 2023
U	Förskola	Utreda tillbyggnad av befintliga förskolor			
U	Gymnasium och Komvux	Ersättningslokaler	2022		I samverkan nära bra kollektivtrafik
SB	Teknik	Driftsförråd			Samlokalisering med andra sektorer
S	Projekt	Strategiska styrdokument			
S	Projekt	Ramprogram			Standarder för lokaler i samverkan med verksamheterna

S	Projekt	Lokalbank			Information om Ale kommuns tomställda lokaler
S	Projekt	Kapacitetsutredning för Ale kommuns lokaler			

Surte

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Särskilt boende och hemsjukvård	Särskilt boende	2023-2024	Surte/Bohus	40-50 platser
U	Förskola	Ny förskola	2026	Surte	144 platser
U	Skola	F-6 skola		Surte	Enligt investeringsplan byggstart 2023

Bohus

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Särskilt boende och hemsjukvård	Särskilt boende	2023-2024	Surte/Bohus	40-50 platser
KoF	Öppen ungdomsverksamhet	Lokaler för kvällsverksamhet	2022	Bohus	Fördjupad behovsanalys behöver tas fram
KoF	Kultur och fritid	Omlädningsrum Jennylund		Bohus	Visionsarbete pågår och ska slutföras innan byggnation
U	Förskola	Ersättning för Byvägens förskola	2026	Bohus	144 platser
U	Skola	F-9 skola		Bohus	Enligt investeringsplan byggstart 2023

Nödinge

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Träffpunkt och boendestöd	2022-2031	Nödinge	Lokal för träffpunktsverksamhet och kontor för 10-15 personal
KoF	Kulturverksamhet	Utställningslokal		Nödinge	Kommunens hus
KoF	Bibliotek	Nytt huvudbibliotek		Nödinge	Kommunens hus
KoF	Fritidsverksamhet	Lokaler för kampsport och gymnastik	2021-2022	Nödinge	
KoF	Fritidsverksamhet	Lokal för Fritidsbanken	2021	Nödinge	Ändamålsenlig lokal om samlokalisering med ATO i Älvängen upphör

U	Förskola	Ny förskola	2024-2025	Nödinge	
U	Förskola	Ny förskola	2029-2030	Nödinge	
U	Skola	Kyrkbyskolan Elevplatser, matsal och idrottshall	2026	Nödinge	
U	Skola	Utreda om- till- och nybyggnation		Skolområde	Förutsättningar för utbyggnad av grundskolan i befintligt skolområde
U	Skola	Kapacitet		Grundskola	Utredning av idrottshall, specialskolor och matsal för befintliga grundskolor utifrån befolkningsprognos
U	Skola	Elevplatser, F-6	2025	Grundskola	Utökning med 180 elevplatser på befintliga grundskolor
ATO, KoF, U, KS, SB, S		Kommunhus	2026-2026	Nödinge	Kommunens hus

Nol

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
KoF	Kultur och fritid	Fullstor idrottshall i ny skola Nol eller Alafors		Nol eller Alafors	
U	Förskola	Förskola	2024-2026	Nol	Nyproduktion eller tillbyggnad befintlig förskola
U	Skola	Ny skola F-6		Nol/Alafors	Ersätter Nol- och Himlaskolans elevplatser
VGR Räddn. tjänst					Ambulansstation

Alafors

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
KoF	Fritidsverksamhet	Fullstor idrottshall		Nol eller Alafors	Vid byggnation av ny skola i Nol eller Alafors
U	Skola	Ny skola F-6		Nol/Alafors	Ersätter Nol- och Himlaskolans elevplatser

Älvängen

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Träffpunkt och boendestöd	2022-2031	Älvängen	Lokal för träffpunktsverksamhet
KoF	Bibliotek	Lokal för Älvängens meröppna bibliotek	2023-2024	Älvängen	
KoF	Öppen ungdomsverksamhet	Lokaler för kvällsverksamhet	2022	Älvängen	Fördjupad behovsanalys behöver tas fram
U	Förskola	Ersätta Hövägens förskola	2024	Älvängen	Enligt investeringsplan 2021-2024 byggstart 2022
U	Förskola	Ny förskola	2026	Älvängen	180 platser
U	Skola	Elevplatser F-6 Madenskolan och Kronaskolan + 150 elevplatser		Älvängen	Skolområdesutredning tidigt skede pågår.
U	Skola	Elevplatser 7-9		Älvängen	Skolområdesutredning tidigt skede pågår

Skepplanda

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Omställning av Garnvindeskolan till förskola	Snarast	Skepplanda	Skolområdesutredning tidigt skede pågår. 180 platser
U	Skola	Tillbyggnad av Alboskolan till F-6	2024	Skepplanda	Skolområdesutredning tidigt skede pågår

Lokalförsörjningsplan 2021-2030

Ale kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2020-03-02 KF § 43 Dnr: KS.2020.55

Innehåll

Lokalförsörjningsplan	4
Uppdrag till servicenämnden.....	4
Process för lokalförsörjningsplan.....	4
Koppling till andra dokument.....	5
Omvärldsfaktorer, risker och möjligheter.....	5
Hållbar utveckling.....	6
Social hållbarhet och jämlika livsvillkor	6
Ekologisk hållbarhet.....	7
Ekonomisk hållbarhet.....	7
Befolkningsprognos.....	7
Befolkningsutveckling.....	7
Kostnader och ytor	9
Behov.....	9
Strategiska behov	10
Styrdokument	10
Strategisk och taktisk planering.....	10
Ramprogram.....	10
Lokalbank.....	10
Kapacitetsutredning	10
Samtliga behov	10
Sektorernas lokaler	11
Sektor arbete, trygghet och omsorg	11
Lokalförsörjning	11
Särskilt boende för äldre	11
Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning	12
Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning.....	13
Korttidsvistelse och korttidstillsyn	13
IFO – Individ och familjeomsorg.....	13
Verksamhetslokaler.....	13
Arbetsmarknadsenheten (AME).....	13
IFO-huset	13

Äldreomsorg, hemtjänstens personal	14
Sektor kommunstyrelsen	14
Sektor utbildning.....	14
Förskola.....	15
Analysantagande	15
Förskoleklass, grundskola grundsärskola och fritidshem.....	15
Analysantagande	16
Gymnasieskola	16
Vuxenutbildning.....	16
Behovsbedömning.....	16
Sektor Kultur och fritid.....	17
Sektor samhällsbyggnad.....	17
Sektor internservice	18
Bilaga 1 Samtliga behov	19

Lokalförsörjningsplan 2021-2030 Ale kommun har tagits fram av beredningsgrupp lokaler. Arbetet har letts av Helena Bokvist, lokalstrateg och Tony Jönsson, fastighetschef i samarbete med medarbetare från övriga sektorer.

Lokalförsörjningsplan

Ale kommuns lokalförsörjningsplan 2021-2030 (LFP) redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Planen visar invånare, förtroendevalda, kommunala verksamheter, fastighetsbolag och exploatörer vilka behov som ingår i den långsiktiga planeringen. Lokalförsörjningsplanen beslutas av kommunfullmäktige.

Behovet av lokaler varierar över tid. Lokalplaneringsarbetet innebär att aktivt försöka förutse behovet av lokaler, anpassa lokalbeståndet till förväntat behov och undvika kostnader för outnyttjade lokaler. För att underlätta planeringen lyfter lokalförsörjningsplanen, utöver lokalbehov, även strategiska behov, funktioner som måste finnas för en hållbar planering och hållbara lokaler.

Tillväxten i Ale kommun ställer krav på en långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service för bland annat äldreboende, bostäder med särskild service, förskolor, skolor, kultur och föreningsliv. God framförhållning behövs för att kunna finansiera, utveckla och leverera lokaler till invånare och medarbetare samt möta krav på förändrad service i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Samtliga lokalbehov för sektor arbete, trygghet och omsorg, internservice, kommunstyrelsen, kultur och fritid, samhällsbyggnad samt utbildning redovisas i lokalförsörjningsplanen.

Ale kommuns vision är Ale – Lätt att leva. Lokalplaneringsarbetet stödjer visionen och verkar för ändamålsenliga verksamhetslokaler vilka bidrar till hög produktivitet samt är tillgängliga och attraktiva. Kommunens lokaler ska användas effektivt och miljöpåverkan ska vara låg.

Uppdrag till servicenämnden

Beslutad lokalförsörjningsplan utgör tillsammans med investeringsbudget ett uppdrag från kommunfullmäktige till servicenämnden att utreda, presentera och genomföra lösningar för lokalbehoven tillsammans med verksamheterna.

Process för lokalförsörjningsplan

Lokalförsörjningsplanen hanterar de långsiktiga behoven, men inte direkta omflyttningar i befintligt bestånd. Sådana omflyttningar kan dock lösa långsiktiga behov.

Processen för lokalförsörjningsplanen startar med att sektorerna tar fram behovsanalyser för verksamheterna. Underlag för analyserna är bland annat politiska beslut, framtida behov utifrån befolkningsprognos och befintlig lokalkapacitet.

Figur 1. Process för lokalförsörjningsplan

Behovsanalyserna används som underlag när beredningsgrupp lokaler sammanställer samtliga verksamheters behov och påbörjar arbetet med lokalförsörjningsplanen. En sammanställning av samtliga lokalbehov presenteras i bilaga 1. Förvaltningsledningen granskar prioriterade lokalbehov utifrån en strategisk och kommungemensam nivå. Därefter tar kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslut om lokalförsörjningsplanen.

Lokalförsörjningsplanen revideras årligen i samband med investeringsbudgeten. Beredningsgrupp lokaler följer upp projektens status under året. Bevakning av beslutade lokalprojekt ska stämmas av mot verksamheter och befolkningsprognos. Projekt kan komma att revideras och flyttas mellan åren om förutsättningarna ändras.

Koppling till andra dokument

Ale kommuns verksamhetsplan med budget 2020 är det överordnande styrande dokumentet. Utöver verksamhetsplan med budget finns Mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun, KF 2017 §104, och Lokalplaneringsprocess Ale kommun, KF 2017 §103.

De stödjande dokumenten som har använts som underlag vid framtagandet av lokalförsörjningsplanen är:

- Befolkningsprognos 2019-2030
- Behovsanalys för lokaler och bostäder 2021-2030 sektor arbete, trygghet och omsorg
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor internservice
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor kommunstyrelsen
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor kultur och fritid
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor samhällsbyggnad
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor utbildning
- Alesamhällets utveckling

Omvärldsfaktorer, risker och möjligheter

Befolkningen i Västra Götalandsregionen har ökat kraftigt de senaste åren och beräknas fortsätta öka. Inflyttningen till kranskommunerna runt Göteborg har varit stor. Framförallt är det barnfamiljerna som flyttar till Ale kommun vilket ökat trycket på lokaler för kommunens verksamheter.

Bygghastigheten förutsägs minska något i framtiden. Storgöteborg förväntas ha en överhettad byggmarknad några år till. Det är kompetens- och materialbrist i alla delar inom byggbranschen. Då majoriteten av detaljplanerad mark i Ale kommun är privatägd är möjligheten till vinst avgörande om fastighetsägarna/exploatörerna bygger i Ale. Kommunen har begränsat markinnehav för att styra byggandet.

Andra faktorer som påverkar är ränteläget och lagändringar, till exempel förändring av reavinstskatten samt hög kostnadsutveckling inom byggsektorn. En sådan förändring kan starta flyttkedjor och frigöra boende med plats för fler personer.

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling innebär att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov. Ale kommun växer snabbt och det finns möjlighet att förändra orternas förutsättningar. Ny bebyggelse ska planeras och uppföras hållbart utifrån både ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv. De tre perspektiven genomsyrar målen för att skapa hållbar, inkluderande och rättvis utveckling för alla.

Alesamhällets utveckling är en beskrivning av läget i Ale och ett viktigt underlag för verksamhetsplan och budget. För att förenkla kopplingen mellan övergripande målsättningar och planering för Ale utgår beskrivningen från Agenda 2030 och de 17 målsättningarna. Mål 4 och 11 har en direkt koppling till social och ekologisk hållbarhet.

Social hållbarhet och jämlika livsvillkor

Social hållbarhet och jämlika livsvillkor samlas 2020 i Ale kommuns verksamhetsplan under de strategiska målsättningarna god utbildning för alla, full och produktiv sysselsättning, medskapande samhälle och hållbart samhälle. Att utbilda för ett långsiktigt hållbart samhälle innebär att bygga en god grund för kunskap, bildning och innovation. För att nå dit behöver två stora utmaningar adresseras – lika möjligheter till framgångsrikt lärande och hållbar kompetensförsörjning.

För att vi ska kunna uppfylla mål 4, God utbildning för alla, ska kommunen erbjuda alla barn och elever en kvalitativ och likvärdig utbildning i lokaler med stimulerande lärmiljö. Här skapar tillväxten en utmaning. Samtidigt ger den ökade utbyggnadstakten möjlighet att se över förskole- och skolorganisationen avseende skolvägar och nybyggnad för att minska segregation och skapa nya pedagogiska miljöer och arbetssätt som främjar lärandet och bidrar till att höja kvalitetsnivå och resultat.

Inom skolområdet finns det flera utmaningar för lokaler och samhällsplanering för en lokalförsörjning i balans. För att möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver antal förskolor och elevplatser öka i antal och volym, antingen med om-, till- eller nybyggnad. Ytterligare utmaningar är trafiksituationen runt flera skolor. Med mycket trafik är det fler som upplever att det är otryggt att låta barnen ta sig till skolan på egen hand och väljer därför att skjutsa sina barn. Andra utmaningar inom grundskola och gymnasieskola är krav på anpassningar för enskilda elever. Komvux behöver lätt kunna komma i kontakt med andra aktörer. Det är viktigt med bra kollektivtrafik då elever läser kurser och utbildningar i andra kommuner.

Med ett ökat antal invånare som kultur- och fritidsverksamheten ska nå såsom fritidsverksamhet, bibliotek och idrottsplatser, ställer det krav på att hitta anpassade lokaler och utbyggnad. En jämlik samhällsutveckling innebär lika rätt till kommunens rum, till exempel gator, lekplatser och kollektivtrafik.

Ekologisk hållbarhet

För att minska fortsatt negativ påverkan på klimatet måste kommunen ställa om samhället och skapa möjlighet för invånarna att leva sina liv med möjlighet till mindre klimatpåverkan. Det kan bland annat göras med att samhällsplanering, innovation och upphandling bidrar till att den globala uppvärmningen minimeras. Samhällets negativa miljöpåverkan per person behöver minska, till exempel genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luft- och vattenkvalitet, buller samt möjlighet att nyttja kollektiva transporter.

Bostadsbristen skapar även utmaningar för personer med funktionsvariation. Den stora bristen på bostäder och svårigheterna inom kommunen med att bygga nytt, resulterar i erbjudanden om bostäder i andra kommuner vilket begränsar möjligheten att ingå i en socialt känd och trygg miljö.

Ekonomisk hållbarhet

Ale kommun ska visa på god ekonomisk hushållning där alla verksamheter tar aktivt ansvar för tilldelade ekonomiska medel. Långsiktiga investeringar genomförs för att bryta mönster och våga tänka i nya banor baserat på god ekonomisk analys.

Befolkningsprognos

Ale kommun upprättar varje år en befolkningsprognos. Lokalförsörjningsplan 2021-2030 bygger på befolkningsprognosen 2019-2030 upprättad 2019-04-08, vilken är gjord för kommunen som helhet samt för tio delområden. Prognosen utgår från Statistiska Centralbyråns befolkningsdata och ”Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2019-2022” upprättad 2019-02-21.

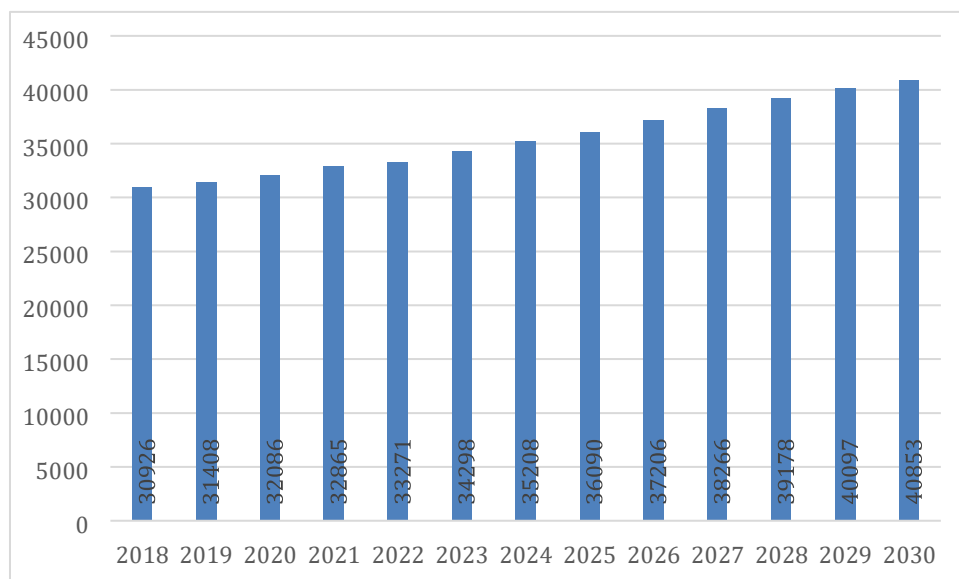
Befolkningsprognosen bygger på antagande kring fruktsamhetstal, in- och utflyttning, dödsrisiker och bostadsproduktion. Säkerheten i prognosen är mest tillförlitlig de närmaste åren.

Befolkningsutveckling

Befolkningen i Ale kommun förväntas fortsätta öka under prognosperioden, framförallt andelen barn och äldre. Det kommer att variera mellan åren beroende på nyproduktion av bostäder som tillåter inflyttning.

Befolkningsökningen består idag till största delen av inflyttning från Göteborg, både till nya bostäder och till befintliga småhus. De senaste årens stora inflyttning av framförallt barnfamiljer från Göteborg bidrar med en ökning av antalet barn.

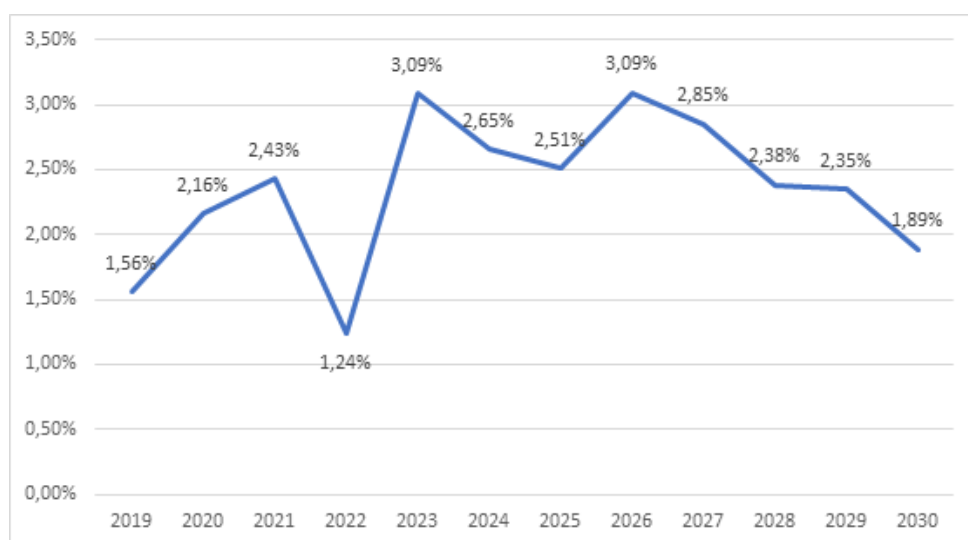
Om konjunkturen mattas av kommer troligen bostadsproduktionen att minska, liksom befolkningstillväxten. Prioritering av lokalprojekt kan komma att omvärderas.

Figur 2.

Befolkningsprognos 2019-2030. Källa: Befolkningsprognos 2019-2030, Ale kommun

Under prognosperioden beräknas en relativt hög befolkningstillväxt. Ale skiljer sig inte från riket i övrigt när det gäller vilka grupper som ökar. Det är framförallt barn och personer över 80 år som ökar under prognosperioden.

Figur 3. Procentuell befolkningsökning per år. Källa: Befolkningsprognos 2019-2030, Ale kommun

Det delområde som beräknas att växa mest är Älvängen. Anledningen är ett kraftigt bostadsbyggande med tillhörande inflyttning. De senaste fem åren har framförallt barnfamiljer flyttat in, vilket gör att även om konjunkturen mattas av och antalet nyproducerade bostäder blir färre än planerat, förväntas antalet barn fortsatt öka.

Sektorerna använder detaljerade befolkningsprognoser vid framtagandet av behovsanalyser. Prognoserna är nedbrutna på mindre geografiska och demografiska grupper. Prognoserna redovisas inte i lokalförsörjningsplanen.

Kostnader och ytor

Ale kommuns hyreskostnader för lokaler 2020 beräknas uppgå till 200 mkr. I beloppet ingår hyreskostnader för både interna och externa lokaler.

Internhyror

Sektor	Lokalhyra/år	Lokalyta kvm	Kronor/kvm
Utbildning	78 635 000	77 022	1 021
Kultur och fritid	25 027 000	38 973	642
Arbete, trygghet och omsorg	3 442 000	3 318	1 037
Förvaltningsbyggnader övriga	9 452 000	14 739	641

Externhyror

Sektor	Lokalhyra/år	Lokalyta kvm	Kronor/kvm
Utbildning	19 977 000	8 080	2 472
Kultur och fritid	1 272 000	1 116	1 140
Arbete, trygghet och omsorg	59 688 000	37 681	1 583
Förvaltningsbyggnader övriga	3 743 000	2 472	1 514

Behov

Lokalförsörjningsplan 2021-2030 beskriver, kommunicerar och visar lokalbehoven för kommunal service för perioden. Utöver lokalbehov finns det strategiska behov, funktioner som måste finnas för att på sikt få till hållbara lokaler.

Strategiska behov

Ale kommun behöver ta fram styrdokument, arbetsmetoder, program och utredningar för att få en effektiv och transparent lokalplanering samt klargöra hur lokalbehov som uppstår eller förväntas uppstå ska tillgodoses och vilka metoder som används i planeringen.

Styrdokument

Lokalplaneringsprocess Ale kommun, antagen av KF 2017, behöver omarbetas utifrån att servicenämnden har övertagit ansvaret för lokaler. Processen behöver inkludera fler verksamheter för att samtliga behov ska kunna lyftas fram i lokalförsörjningsplanen. Dialog har påbörjats och omarbetning ska genomföras under 2020.

Strategisk och taktisk planering

En taktisk planering behöver göras för att se om enskilda projekt bör tidigareläggas eller om det finns verksamheter som kan byta lokal för att lösa och genomföra andra behov. Det behövs en taktisk planering för ett flertal områden i kommunen för att få en långsiktig hållbar utveckling av lokaler.

En långsiktig planering innebär att markinköp kan göras i strategiskt hållbara lägen, alternativt att servicenämnden förbinder kommunen att köpa eller hyra lokaler av privata exploatörer.

Ramprogram

Det behöver finnas ramprogram för hur lokaler för kommunal service ska utformas. Syftet med programmen är att skapa vägledning för lokalutformning i om-, till- och nybyggnad för att stärka lokaleffektivitet och likvärdighet. Verksamheterna behöver inkluderas i arbetet med ramprogram.

Lokalbank

En lokalbank behöver upprättas för samtliga verksamhetslokaler, både internt och externt inhyrda, samt uthyrda och lediga lokaler. Lokalbanken ska bland annat innehålla information om beläggning, yta och rum, underhållsplan, gränsdragningslista, nuvarande funktion, planlösning och gällande avtal. Informationen ska användas för att underlätta både den långsiktiga planeringen och kortsiktiga förändringar samt vara transparent för verksamheterna.

Kapacitetsutredning

Tillgång och begränsande kapacitet i befintliga lokaler ska utredas. Kapacitetsutredningen ska bedöma lokalanvändning och kapacitet utifrån tekniska begränsningar och verksamhetens förutsättningar samt ge en övergripande analys över vad som behöver genomföras för optimering och förbättring.

Samtliga behov

Samtliga strategiska behov och lokalbehov som lagts fram för perioden 2021-2030 redovisas i bilaga 1. Behoven är dels uppdelade efter ortsspecifika behov, dels behov som inte behöver en specifik lokalisering.

Lokalförsörjningsplanen har tagit hänsyn till delkommunala och regionala behov vilka påverkar lokalbehov i Ale kommun. Behoven finansieras inte av Ale kommun, men de bör samordnas med kommunala verksamheter. Behoven avser lokaler för ambulans, räddningstjänst och Västtrafik.

Sektorernas lokaler

Underlaget till lokalförsörjningsplanen är sektorernas behovsanalyser. Sektor arbete, trygghet och omsorg samt sektor utbildning och sektor kultur och fritid arbetar fram behovsanalyser med befolkningsprognosen som underlag. Behovsanalyserna beslutas i respektive nämnd. Respektive ledningsgrupp för sektor kommunstyrelsen och samhällsbyggnad gör en sammanställning av vilka lokalbehov som finns för de tio kommande åren.

Utöver verksamhetslokaler finns det bostäder, utomhusanläggningar, till exempel idrottsplatser, lekplatser och driftdepåer.

Sektor arbete, trygghet och omsorg

Sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO) ansvarar för verksamheterna funktionshinder, äldreomsorg, hälsa och sjukvård, individ- och familjeomsorg samt arbetsmarknad. Även tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter, kommunens uppgifter enligt skuldsaneringslagen samt flyktmottagande ingår.

Lokalförsörjning

I lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (1§) anges att varje kommun ska planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjning genomförs. Sektorerna har det grundläggande ansvaret för att människor med särskilda behov får goda bostäder, anpassade efter deras behov. Ansvaret är förtydligt i Socialtjänstlagen (SoL) och i Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Utöver ansvaret för bostäder ansvarar sektorn för verksamheter som behöver ändamålsenliga lokaler för att tillgodose medborgarnas behov på bästa sätt. En stor del av de lokaler som sektorn nyttjar för sina verksamheter är externt ägda. Sektorn är idag beroende av tillgången på framförallt hyresrätter i kommunen för exempelvis sociala kontrakt, flyktfamiljer och äldre som behöver ett mer tillgängligt boende.

Särskilt boende för äldre

Särskilt boende är en boendeform för den som har stora behov av omvårdnad och som inte längre kan bo kvar i sin vanliga bostad trots omfattande hjälp, eller där behoven inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det finns tre former av särskilda boenden:

- Demensboende för personer med demenssjukdom
- Somatiskt boende för personer med kroppslig sjukdom eller fysisk funktionsnedsättning
- Psykiatriskt boende för personer med psykisk sjukdom med komplicerad behovsbild

Det finns idag fem särskilda boenden:

- Fridhem, Surte 30 bostäder
- Backavik, Nödinge 40 bostäder
- Björkliden, Alafors 32 bostäder
- Klockareängen, Skepplanda 48 bostäder
- Ale Seniorcentrum, Älvängen 50 bostäder varav 20 är avsedda för korttidsvistelse

Tillgången till lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet har betydelse för hur behovet av särskilt boende utvecklas. I dagsläget bedömer dock förvaltningen att tillgången till platser inom särskilt boende täcker behovet för åren fram till 2023-2024.

Planeringen för ett nytt särskilt boende i de södra kommundelarna bör påbörjas omgående för att stå klart när behoven ökar 2023-2024 och fortsatt.

Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Det finns två former av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning, gruppboende och serviceboende. Utöver dessa boendeformer finns en insats inom LSS som benämns annan särskilt anpassad bostad.

Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov där mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Följande gruppboenden finns:

- Krokstorp, Älvängen 11 platser
- Björklövsvägen, Älvängen 6 platser
- Klöverstigen, Nödinge 6 platser
- Byvägen, Nol 4 platser barnboende

Serviceboende är ett boendebestånd för personer som har ett stort behov av närhet till personal men till viss del klarar ett enskilt boende. Följande serviceboenden finns:

- Fyrklövergatan, Nödinge 10 platser
- Klockarevägen, Nödinge 13 platser (varav 2 sambo)
- Kontakten, Älvängen 10 platser
- Änggatan, Älvängen 20 platser
- Skepplandavillan, Skepplanda 2 platser

Utöver det som redan finns beslutat i lokalförsörjningsplan 2020-2029, bedömer verksamheten att det under planperioden 2021-2030, kommer behövas ytterligare 16 lägenheter. Som ett alternativ till nybyggnation skulle insatsen Bostad med särskild service kunna verkställas genom att kommunen får tillgång till fler samlade lägenheter i det normala bostadsbeståndet.

Verksamhet funktionshinder har även behov av 5 lägenheter till Ale kommuns motsvarighet till Göteborgs F100 som finns planer på att inrätta.

Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning

Insatsen daglig verksamhet är en av LSS-lagens tio insatser och riktar sig till personer som omfattas av personkrets 1 och 2 enligt 1§ LSS, är 18-67 år och som inte arbetar eller studerar. Syftet med LSS är att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och tillsammans med andra. Detta gäller inte minst inom området arbete och sysselsättning. Om beslut inte kan verkställas om daglig verksamhet i egen regi måste insatsen köpas externt. En köpt plats innebär normalt en merkostnad för kommunen.

Korttidsvistelse och korttidstillsyn

På korttidsverksamheten finns det möjlighet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning att få korttidstillsyn, korttids- och lägervistelser. Insatsen kan erbjudas både som social träning och miljöombyte eller som avlastning för anhöriga. Korttidsverksamheten finns på Korttidshemmet i Nödinge samt på Korttidshemmet i Älvängen.

På ett till fem års sikt kommer verksamheten behöva ytterligare utrymme och lokaler eftersom den målgruppen växer.

IFO – Individ och familjeomsorg

Inom IFO möter verksamheten behov av bostäder för olika målgrupper, ensamkommande barn som uppnått ålder 18 till 21 år, vuxna nyanlända som anvisas kommunen enligt bostättningslagen, personer som är i behov av akut skydd och eller jourboende, bostadslösa som är i behov av akutboende samt personer som av olika anledningar, exempelvis missbruk, har behov av sektorns stöd för att kunna återgå till eget boende från bostadslöshet.

Idag disponerar IFO jourlägenheter, referenslägenheter, lägenheter för sociala kontrakt samt lägenheter för utslussning av ensamkommande barn från verksamhetens Hem för vård och boende.

Verksamhetslokaler

Arbetsmarknadsenheten (AME)

Arbetsträning och arbetsförmågebedömning bedrivs idag i lokaler som tidigare nyttjats av Konferens Alafors Fabriker. Förslag finns att konferenslokalen åter ska nyttjas för konferenser, i sådant fall behövs ersättningslokaler för arbetsträning och arbetsförmågebedömning.

IFO-huset

I IFO-huset i Nödinge finns kontor, mötesrum, samtalsrum och personalutrymmen.

Verksamheterna har länge varit trångbodda och har hittills löst fler arbetsplatser genom att dela av rum. Lokalerna är inte heller helt verksamhetsanpassade. Sammanträdesrum har gjorts om till kontor och personalrum har gjorts om till sammanträdesrum. Trots vidtagna åtgärder får inte alla medarbetare plats. Under 2018 har Biståndsenheten, BIE, organisatoriskt tillförts verksamheten vilket innebär ytterligare behov av arbetsplatser vid IFO-huset.

Äldreomsorg, hemtjänstens personal

Antal personer med hemtjänstbeslut har ökat i jämförelse med förra året. Även antalet beviljade timmar har ökat och hållit sig kvar på en hög nivå jämfört med tidigare år. Om man utgår från befolkningsprognosen så kommer äldre över 80 år att fortsätta öka och därmed sannolikt att även hemtjänsten kommer att öka. Detta ställer krav på personallokaler och en kontinuerlig översyn behövs årligen för att säkerställa att personallokaler är anpassade efter behoven i Ale hemtjänst.

Sektor kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande förvaltningsorgan. Av kommunallagen framgår kommunstyrelsens ansvar för ledning och samordning av kommunens angelägenheter samt skyldighet att ha uppsikt över verksamhet som bedrivs av nämnder, kommunala bolag och kommunalförbund vilka kommunen är medlem i.

Kommunstyrelsen ska vid utövandet av sin ledningsfunktion särskilt leda utvecklingen av den kommunala demokratin och medborgarinflytandet, samordna och leda arbetet med utformningen av nämndövergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar till kommunfullmäktige i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd.

Till kommunstyrelsen hör avdelningarna mark- och exploatering, HR, IT, administration, ekonomi, kommunikation, näringsliv, utveckling och chefer KS.

Sektor kommunstyrelsen har inget behov som i dagsläget eller i nära framtid inte går att hantera inom befintligt bestånd. Det nya kommunhuset i Nödinge förväntas fylla kommunstyrelsens framtida behov. Att etablera ett nytt kommunhus är angeläget givet flera faktorer såsom interkommunal samverkan, personalens trivsel, möjligheterna att rekrytera med flera. Vidare finns behov i ett nytt kommunhus av bättre sammanträdeslokaler, arkiv och närarkiv med mera, än vad som finns i befintligt bestånd.

Sektor utbildning

Utbildningsnämnden ansvarar för förskola, skolbarnomsorg, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Nämndens verksamhet regleras bland annat av skollagen, läroplaner och Skolverkets författningssamling.

Enligt Kommunfullmäktiges Verksamhetsplan med budget 2020 finns ett antal strategiska målsättningar. Fokusområdena knyter an till Agenda 2030 och ett område är ”god utbildning för alla”, mål 4. Mål 4 innebär att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande. Det arbetet kommer att få stort fokus genom de tre aspekterna lika tillgång, lika kvalitet samt kompensera för skilda förutsättningar. En god utbildningsnivå är en framgångsfaktor för ett socialt hållbart samhälle. Alla skolformer ska nå så hög måluppfyllelse som möjligt för varje barns och elevs lärande, utveckling och välmående. Ett viktigt mått är behörighet till gymnasiet och är för varje individ ett avgörande steg för framtiden. Att utbilda för ett långsiktigt hållbart samhälle innebär att bygga en god grund med kunskap, bildning och innovation.

Förskola

Förskolan har uppdraget att lägga grunden för ett livslångt lärande. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Leken är viktig för varje barns utveckling och lärande och ska därför medvetet användas för att lustfyllt stimulera fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Verksamheten ska utgå från barnens erfarenheter, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskap och de ska därför vara delaktiga och ha inflytande över miljöns utformning och planering av verksamheten.

Analysantagande

Vid framtagande av behovsanalysen har följande antaganden använts

- 18 platser per hemvist. Bedömningen är samma riktvärde som vid nyproduktion av förskolor.
- Behov av platser utifrån tre scenarier
 1. Samtliga barn på orten, enligt befolkningsprognosen, placeras på förskolan.
 2. Beläggningsgrad per ort. Andel placerade barn i förhållande till befolkningsprognosen utifrån att de placerats på sin hemort, enligt närhetsprincipen.
 3. Antal placerade barn per 2019-11-30, per ort, uppräknat med ett procentuellt antagande om kö. Inte tagit hänsyn till närhetsprincipen.

Scenarierna åskådliggör hur stor kapacitet av förskoleplatser kommunen har ställt i relation till hur många barn som kan tänkas behöva plats i förskolan. Det svarar på frågan hur det hade sett ut med platserna i förskola om samtliga barn enligt befolkningsprognosen ska placeras i förskolan, om samtliga barn enligt beläggningsgrad per ort placeras på sin hemort ställt i relation till hur barnen placeras idag. Jämförelsen visar var det i realiteten saknas platser ställt i relation till var det ser ut som att det saknas platser.

Det visar om en ort har överkapacitet i relation till hur många barn som bor på orten eller om orten har fler barn som önskar förskola än det finns platser i förskola att erbjuda. För att kunna möta lagkravet att först och främst placera barnen så nära hemmet som möjligt måste behovet visas där det verkligen finns.

Förskoleklass, grundskola grundsärskola och fritidshem

Skolans övergripande uppdrag innebär att utbildningen ska vara likvärdig och att alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet. Verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Skolan ska dessutom arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Det innebär att skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden samt främja lusten att lära. Alla som arbetar i skolan ska verka för att utbildningen främjar de mänskliga rättigheterna och motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer.

Analysantagande

Vid framtagande av behovsanalysen har följande antaganden använts

- Befintliga upptagningsområden.
- Ahlafors fria skola tar emot 280 elever.
- Beräkning av behov av antal elevplatser har utgått från antal elever på skolorna höstterminen 2019 och antagit att förändringen av antal barn mellan åren i befolkningsprognosen kommer att påverka antal barn på skolorna. Förändringen av antal barn i förhållande till föregående år har lagts på innevarande år.

Det finns en osäkerhet i behovet av antal elevplatser. Eftersom förändringen av antal barn, enligt befolkningsprognosen, i förhållande till föregående år har lagts på innevarande år kan det vid redovisningen av över-/underkapacitet finnas för få/många barn år 2019. Det är svårt att bedöma när den prognostiserade förändringen sker under året.

Gymnasieskola

De delar inom gymnasial utbildning som Ale bedriver i egen regi är introduktionsprogrammen Individuellt alternativ och Språkinträdning. Övrig gymnasial utbildning, däribland gymnasiesärskola, köper Ale sedan några år tillbaka och då främst inom Göteborgsregionen.

Ale gymnasium finns i Älvängen. Kommunen hyr lokalerna av Samhällsbyggnadsbolaget och avtalet gäller till 2022-12-31. För idrott och hälsa används Ledethallen i Alafors och simundervisning sker i Skepplanda.

Lokalerna möter inte behovet av flexibilitet med anpassningar utifrån elevers behov i tillräckligt hög grad.

Vuxenutbildning

I dagsläget disponerar Komvux lokaler i Himlaskolan. Det är viktigt med en bra kollektivtrafik eftersom eleverna på Komvux enkelt behöver komma i kontakt med andra aktörer såsom Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsenheten samt kurser och utbildningar i andra kommuner.

Behovsbedömning

Exploateringstakten ökar behovet av barnomsorgs- och elevplatser fortare än den tillgång kommunen kan tillskapa. Kravet på verksamheten att lösa platser ökar och tar fokus från kärnverksamheten. Att leva upp till det lagstadgade kommunala ansvaret blir svårare.

Befolkningsökningen innebär att kommunen behöver öka investeringstakten för lokaler för kommunal service. För att klara av det lagstadgade kommunala ansvaret och möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver förskolor öka i antal och volym och elevplatserna behöver öka i antal antingen med om-, till- eller nybyggnad.

De ekonomiska aspekterna av utbyggnadstakten och befolkningstillväxten är stora utmaningar att hantera för sektorn. Kommunen behöver arbeta och planera för att hålla alla byggkostnader nere

och sektor utbildning måste hantera konsekvenserna av en ökad lokalkostnad. Det finns ett kraftigt eftersatt underhåll av befintliga verksamhetslokaler, vilket medför att nödvändig om-, till- och nybyggnad konkurrerar med underhållskostnader om samma investeringsmedel.

Avdelning utveckling på kommunstyrelsen leder arbetet med att se över befintliga skolupptagningsområden. En förändring av upptagningsområdena ska ta hänsyn till ett socialt hållbarhetsperspektiv, planerade bostadsområden och framtida exploatering.

För att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt gällande lagar och politiskt antagna mål behövs ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten.

Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor utbildning har utgått från att prioriterade beslut i antagen Lokalförsörjningsplan 2020-2029 genomförs. Om projekten inte genomförs i tid kan det föranleda behov som måste lösas kortsiktigt.

Behov för sektor utbildning redovisas i bilaga 1.

Sektor Kultur och fritid

Kultur- och fritidsverksamheten ansvarar bland annat för Kulturskolan och öppen ungdomsverksamhet, folkbibliotek, allmänskultur, kulturminnesvård och museiverksamhet, fördelning av bidrag till föreningar och organisationer, kommunens konstsamling samt förvaltning av idrotts- och fritidsanläggningar som inte sköts av någon förening.

Föreningslivet spelar en stor roll för samvaro, folkbildning och fysisk aktivitet. Ett fortsatt starkt föreningsliv är därför viktigt ur ett folkhälsoperspektiv. När kommunala investeringar och bidragsnivåer beslutas är jämställdhet, jämlikhet och integration prioriterade områden. I samband med en ökande befolkning och satsningar på lokaler ser kultur- och fritid både ett ökat behov och samverkan i lokaler.

Behoven för kultur och fritid presenteras i bilaga 1.

Sektor samhällsbyggnad

Sektor samhällsbyggnad fullgör förvaltningens uppgifter för större delen av samhällsplaneringen; detaljplanering, bygglovgivning, miljöärenden, renhållning, vatten- och avlopp samt gata-park, bostadsanpassnings- och färdtjänstbeslut. De flesta beslut är på delegation av samhällsbyggnadsnämnden, några går till kommunstyrelsen.

Behoven för sektor samhällsbyggnad presenteras i bilaga 1 och visar vilka åtgärder som behöver beaktas. Tjänstemän bör samlokaliseras i ett nytt kommunhus. Utomhusverksamheterna bör på sikt utgå från två strategiskt utplacerade driftdepåer, eventuellt samlokaliserade med andra verksamheter, till exempel omklädningsrum och maskinparker.

Sektor internservice

Bedömningen är att sektorn som helhet har balans mellan tillgång och behov av lokaler. Internservice kommer att genomföra vissa förändringar men då de flesta handlar om intern förflyttning kommer detta inte innebära ett förändrat behov.

Bemanningsenheten kommer att förläggas ute i verksamheterna vilket på sikt innebär ett förändrat behov för internservice på järnkontoret. Oklar tidplan men någon gång under 2020.

Interna förändringar kan på sikt göra att behovet att se över placeringar inom internservice lokaler kan vara aktuellt.

Bilaga 1 Samtliga behov

Kommunövergripande

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	6-10 år	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Daglig verksamhet		X	X		30 platser år 1-5 30 platser år 6-10
ATO	Funktionshinder	Korttidsvistelse, tillsyn	2021-2025	X		Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Lägerverksamhet	2021-2025	X		Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Bostad med särskild service, LSS	2021-2030	X	X		102 lägenheter under de kommande 10 åren
ATO	AME	Arbets träning		X			Lokal för 15 personer. Akut behov
ATO	IFO	Lägenheter för utslussning av ensamkommande som uppnår myndighetsålder	2021-2025	X			25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för familjer (anknytningsinvandring)	2021-2025	X			25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för ensamhushåll, vuxna nyanlända	2021-2025	X			50 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till Bostad 1 (B1)	2021-2025	X			15-25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för jourboende	2021-2025	X			15 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till referenslägenheter	2021-2025	X			15 lägenheter år 1-5
ATO	Äldreomsorg	Bostäder					Att kommunen centralt fortsätter att stimulera byggandet av tillgängliga, väl anpassade bostäder i centrumnära lägen
ATO	Särskilda boenden och hemsjukvård	Särskilt boende	2023-2024	X		Södra kommundelarna	40-50 platser
SB	Teknik	Uppställningsplats för renhållningsfordon					
SB	Teknik	Driftsförråd					Samlokalisering med andra sektorer
	Samtliga sektorer	Kontorsplatser	2024	X		Kommunhus	På längre sikt kommer verksamheterna att flytta till nytt kommunhus i Nödinge. Arbetet med detaljplanen pågår och preliminärt kommer huset att placeras vid den nuvarande pendeltågsstationen. Det nya kommunhuset kommer att vara en del av utbyggnaden av det framtida Nödinge.

KF	Kultur och fritid	Ny simhall		X	X		Förberedande för ny simhall bör påbörjas senast 2023
U	Förskola	Utreda tillbyggnad av befintliga förskolor	2021				
U	Gymnasium	Ersättningslokaler	2022	X			I samverkan med vuxenutbildningen, nära bra kollektivtrafik
I	Projekt	Strategiska styrdokument					
I	Projekt	Ramprogram					Standarder för lokaler
I	Projekt	Lokalbank					Information om Ale kommuns verksamhetslokaler
I	Projekt	Kapacitetsutredning					Kapacitetsutredning för Ale kommuns lokaler

Surte

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Byta ventilation	2021	X		Surte	Surte förskola
U	Förskola	Ersättning för Glasblåsarens förskola	2026		X	Surte	Eventuellt gemensam förskola med Bohus
U	Skola	Underhåll		X		Surteskolan	Förstudie/lokalplaceringsutredning

Bohus

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Ersättning för Byvägens förskola	2026		X	Bohus	Eventuellt gemensam förskola med Surte
U	Grundskola	Utreda om-, till- och nybyggnation	2021	X		Bohusskolan	Förutsättningar för utbyggnad av grundskolan
U	Grundskola	Matsal	2020	X		Bohusskolan	Utökning av elevplatser i matsal
KF	Kultur och fritid	Omlädningsrum Jennylund		X		Bohus	Utredning pågår under 2020

Nödinge

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
SB	Plan	Garage för mätbilar	2024			Nödinge	
KF	Kultur och fritid	Lokal för fritidsbanken		X		Nödinge	Utredning påbörjas 2020

KF	Kultur och fritid	Anpassade lokaler för kampsport och gymnastik	2021	X		Nödinge	
KF	Kultur och fritid	Ändamålsenliga lokaler för Kulturskolan	2020	X		Nödinge	
KF	Kultur och fritid	Utställningshall		X		Nödinge	Utredning påbörjas 2020
U	Förskola		2024/2025	X		Nödinge	Nyproduktion
U	Förskola		2029/2030		X	Nödinge	Nyproduktion
U	Skola	Elevplatser och matsal	2026		X	Nödinge	
U	Skola	Utreda om-, till- och nybyggnation		X		Skolorråde	Förutsättningar för utbyggnad av grundskolan i befintligt skolorråde
U	Skola	Utreda kapacitet		X		Grundskola	Utredning av idrottshall, specialsolor och matsal för befintliga grundskolor utifrån befolkningsprognos
U	Skola	Elevplatser, årskurs F-6	2025	X		Grundskola	Utökning med 180 elevplatser på befintliga grundskolor

Nol

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	15 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
KF	Kultur och fritid	En fullstor idrottshall i ny skola Nol/Alafors	2024	X		Nol/Alafors	
U	Förskola	Folketshusvägen	2021				Förskola 144 platser, pågår
U	Förskola	Förskola	2024-2026	X	X	Nol	Nyproduktion eller tillbyggnad på befintlig förskola
U	Skola	Nol och Himlaskolan elevplatser	2024	X		Nol eller Alafors	
VGR/ Räddningstj.							Ambulansstation

Älvängen

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	15 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
KF	Kultur och fritid	Lokal för Älvängens meröppna bibliotek	2023	X		Älvängen	
KF	Kultur och fritid/öppen ungdomsverksamhet	Lokaler för kvällsverksamhet		X		Älvängen/Bohus	En fördjupad behovsanalys bör tas fram

U	Förskola	2021	2021	X		Älvängen	Ersätta Hövängens förskola alternativt nyproduktion. Marken behövs för utbyggnad av skolan.
U	Förskola	Förskola	2024	X		Älvängen	Nyproduktion eller ersätta Hövängens förskola
U	Förskola	Förskoleplatser	2021	X		Älvängen	Kortsiktig lösning för fler förskoleplatser
U	Skola	Elevplatser åk F-6	2021	X		Älvängen	Kortsiktig lösning i avvaktan på ersättning för Madenskolan
U	Skola	Elevplatser åk 7-9	2021	X		Älvängen	Lösning för drygt 250 platser för hela perioden, eller kortsiktig lösning
U	Skola	Madenskolan behöver ersättas	2022	X		Älvängen	Ersättning Madenskolan

Skepplanda

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	15 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Förskoleplatser	2021-2023	X		Skepplanda	Under förutsättning att omställning av Garnvindeskolan sker enligt beslut i LFP
U	Grundskola	Utreda tillbyggnad av Alboskolan	2022	X		Alboskolan	Tillbyggnad Alboskolan för att möjliggöra F-6
U	Förskola	Förskola	2023	X		Garnvindeskolan	Omställning av Garnvindeskolan från skola till förskola

Sektor utbildning

Diarienummer:UBN.2021.126

Datum: 2021-03-16

Lokalplanerare Ulrika Ankel

Utbildningsnämnden

Översiktsplan Ale kommun 2021, samrådshandling januari 2021

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att anta *Yttrande för Översiktsplan Ale kommun, samrådshandling januari 2021* som sitt eget och översänder det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på Översiktsplan Ale kommun, samrådshandling januari 2021, KS.2020.423. Översiktsplanen är kommunens strategi och den politiska viljan för kommunens utveckling i ett långsiktigt perspektiv.

Sektorn vill påpeka att det behövs ett förtydligande för hur lokaler och utemiljö ska kunna säkerställas vid förtätning i orterna.

Sektorn anser också att barnperspektivet behöver ytterligare utvecklas avseende lokaliseringens påverkan på uppväxtvillkoren.

Sektorn gör sammantaget bedömningen att behoven för utbildningsnämndens verksamhetsområde är tillvaratagna och att nämnden kan fullfölja målet om God utbildning för alla.

Åsa Ericson

Sektorchef

Ulrika Ankel

Lokalplanerare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-03-16 Översiktsplan Ale kommun, samrådshandling januari 2021

Yttrande för Översiktsplan Ale kommun, samrådshandling januari 2021

Översiktsplan Ale kommun, samrådshandling januari 2021

Beslutet skickas till:

För vidare hantering:
Kommunstyrelsen

Ärendet

Utbildningsnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på samrådshandling Översiktsplan Ale kommun. Utbildningsnämnden lämnar yttrande utifrån de aspekter som berör sektorns verksamheter och målgrupper.

Översiktsplanen ska visa kommunens utveckling i ett långsiktigt perspektiv och är vägledande för beslut gällande detaljplanering och användning av mark- och vattenområden. Sektor utbildning berörs av riktlinjer såsom strategiska markförvärv, detaljplanering av mark för förskola och skola, lokalisering nära bostäder, kollektivtrafik och grönområden samt trygga skolvägar. Riktlinjerna har stor betydelse vid planering av nya bostadsområden och förtätning av befintliga.

Ekonomisk bedömning

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Invånarperspektiv

Ett barnrättsbaserat synsätt kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt personlig integritet.

Samrådshandlingen bör tydligare betona barnrättsaspekter samt beskriva de avvägningar som påverkar barnen. Exempelvis så kan det vara så att utvecklingen som beskrivs i samrådshandlingen kan anses gynna majoriteten av barn i Ale kommun men att det samtidigt finns en risk för att andra barn gynnas i mindre utsträckning. Lokaliseringen av förskolor och skolor bör användas för att motverka segregation och skapa goda uppväxtvillkor för alla barn.

Hållbarhetsperspektivet

Konsekvensbedömning som gjorts för utbildningsnämndens målgrupper visar på positiva konsekvenser om planförslaget genomförs. Det blir mer hälsosamma miljöer då både luft och klimat, kommunikationer och hälsa och säkerhet förbättras. Tillgång till stödjande vardagsmiljöer förbättras eftersom grönområden i tätortsnära lägen pekas ut.

Lagstiftning och kommunala styrdokument

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Remissyttrande

Utbildningsnämnden har som remissinstans fått Översiktsplan Ale kommun samrådshandling januari 2021, för möjlighet att lämna synpunkter.

Beslutets genomförande

Utbildningsnämndens yttrande sänds till kommunstyrelsen.

Förvaltningens bedömning

Sektorn gör bedömningen att behoven för utbildningsnämndens verksamhetsområde är tillvaratagna och att nämnden ska kunna fullfölja målet om God utbildning för alla. Bedömningen grundar sig på att det framhålls att vid planering ska mark för förskolor och skolor säkerställas i ett tidigt skede, lokalisering ska utgå från närhet till bostäder, kollektivtrafik och grönområden samt trygga skolvägar ska säkerställas.

Sektorn vill påpeka att det behövs ett förtydligande för hur lokaler och utemiljö ska kunna säkerställas vid förtätning i orterna.

Sektorn bedömer också att barnperspektivet behöver ytterligare utvecklas avseende lokaliseringens påverkan på uppväxtvillkoren.

Yttrande Översiktsplan Ale kommun, samrådshandling januari 2021

Utbildningsnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på samrådshandling Översiktsplan Ale kommun, KS.2020.423. Utbildningsnämnden lämnar yttrande utifrån de aspekter som berör nämndens verksamheter och målgrupper.

Översiktsplanen ska visa kommunens utveckling i ett långsiktigt perspektiv och är vägledande för beslut gällande detaljplanering och användning av mark- och vattenområden. Utbildningsnämnden berörs av riktlinjer såsom strategiska markförvärv, detaljplanering av mark för förskola och skola, lokalisering nära bostäder, kollektivtrafik och grönområden samt trygga skolvägar. Riktlinjerna har stor betydelse vid planering av nya bostadsområden och förtätning av befintliga.

Befolkningsutveckling

Till år 2050 beräknas befolkningen i Ale kommun att öka från 31 400 personer (2019) till cirka 52 000 personer (2050). Tillväxten i Ale kommun ställer krav på långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service och behovet av fler platser inom förskola och skola.

Utbildningsnämnden behöver ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, för att kunna fullgöra sitt uppdrag utifrån gällande lagar och politiskt antagna mål. I takt med att befolkningen ökar måste det säkerställas platser på förskolor och skolor. Vid detaljplanering av nya bostäder och förtätning i befintliga behöver sektorerna göra en avstämning för att se om sektor utbildnings verksamheter har kapacitet för fler barn och elever i befintliga lokaler.

Utbyggnad och samhällsservice

Huvudsaklig utbyggnad och förtätning ska ske i pendelorterna. Det är den första strategin och den identifierar det behov som kommer finnas för att tillgodose en önskad befolkningsökning. Ny bebyggelse lokaliseras så att det stärker områdets möjligheter och planeras så att det är enkelt att gå, cykla eller använda kollektivtrafik. Vid förtätning i tätorterna ska detaljplan möjliggöra för aktiva bottenvåningar. Nya bostäder på landsbygden ska lokaliseras till befintliga byar eller villagrupper.

Vid all utbyggnad och förtätning är det viktigt att riktlinjerna för samhällsservice efterlevs. För att det ska finnas mark till förskolor och skolor behövs långsiktigt strategiska markförvärv. Det är viktigt att säkerställa mark för förskola och skola vid detaljplanering. För att behovet ska kunna tillgodoses är det betydelsefullt att ta hänsyn till all detaljplanering som sker samtidigt i ett området.

Det är positivt att förskolor och skolor ska lokaliseras i närhet till bostäder, kollektivtrafik och grönområde. Det skapar förutsättningar för trygga skolvägar, vilket i sin tur gör att så många barn som möjligt kan gå eller cykla och därmed lägga grunden för goda vanor.

Trygga skolvägar är en åtgärd som omnämns på flera ställen i samrådshandlingen. Både under samhällsservice och hållbara transporter och resor lyfts säkra och trygga skolvägar. Vid all planläggning ska möjligheterna att förstärka gång- och cykelvägnätet undersökas och trygga skolvägar ska säkerställas vid både befintliga och planering av nya förskolor och skolor. Både trygghet och säkerheten förstärks med att gångvägar ska utformas så att de ger god tillgänglighet och god belysning i tunnlar, parker och vid gång- och cykelvägar. Dessutom ska parkeringsbehov för cyklister säkerställas.

Kollektivtrafiken och dess kombination med gång och cykel är prioriterat. Utbyggd kollektivtrafik bidrar till ett inkluderande samhälle. I kollektivtrafiken planeras utformningen av hållplatser så att god tillgänglighet och säkerhet för barn, äldre och personer med funktionsvariationer prioriteras. Fler barn får möjligheten att själv kunna ta sig till skolan.

För att effektivisera markutnyttjande ska två eller flera plan prövas för förskolor/skolor och utemiljöer ska planeras för att kunna samnyttjas av flera verksamheter. Medvetenhet bör finnas att ju större förskolor/skolor som byggs desto mer kvadratmeter utemiljö krävs. Ett samnyttjande är bra för att tillgodose flera funktioner samtidigt och för att öka möjligheterna för förskolans och skolans behov samt skapa god tillgång till attraktiva lekmiljöer.

Förtätning

Med en ökad befolkning kommer det att behövas ytterligare förskole-och elevplatser fördelat över kommunen. Förtätning av huvudtätorterna krävs för en ekonomisk stark samhällsutveckling och för att begränsa nyexploatering av värdefull natur- och jordbruksmark. Samrådshandlingen behöver förtydliga hur mark säkerställs för kunna bygga fler förskolor och hur befintliga skolor ska kunna växa och ha tillräcklig kapacitet för att ta emot ett ökat barn och elevantal vid förtätning i orterna. En centralt placerad skola har begränsad mark att växa på. Dessutom behöver utemiljön öka om barn- och elevantalet ökar.

I kapitlet som beskriver hur mark, vatten och bebyggelse i Ales orter ska användas, utvecklas och bevaras är det mycket som ska ske genom förtätning. Det beskrivs inte hur förskola och skola ska få plats på orterna.

Miljökonsekvenser

I samrådshandlingen redovisas väsentliga miljökonsekvenser som genomförandet av planförslaget har. För utbildningsnämndens målgrupper innebär det positiva konsekvenser om planförslaget genomförs. Det blir mer hälsosamma miljöer då både luft och klimat, kommunikationer och hälsa och säkerhet förbättras. Tillgång till stödjande vardagsmiljöer förbättras eftersom grönområden i tätortsnära lägen pekas ut. Närhet till natur och lek är viktig för barns och ungdomars utveckling.

Barnrättsperspektiv

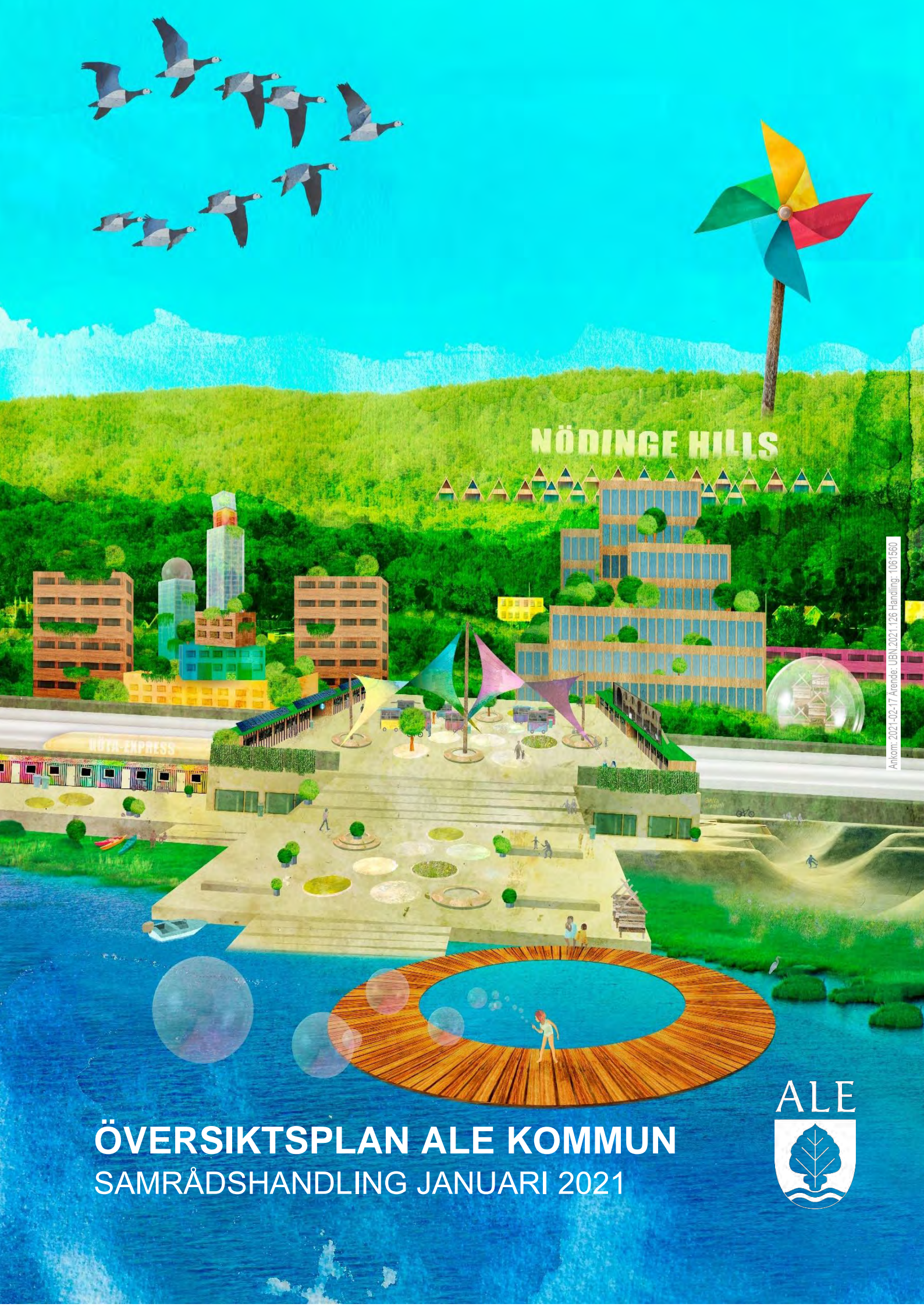
Ett barnrättsbaserat synsätt kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt personlig integritet.

Samrådshandlingen kan tydligare betona barnrättsaspekter samt ange om det finns avvägningar att göra som påverkar barns rättigheter. Exempelvis så kan det vara så att utvecklingen som beskrivs i samrådshandlingen kan anses gynna majoriteten av barn i Ale kommun men att det samtidigt finns en risk för att andra barn gynnas mindre.

Sektorns bedömning

Sektorn gör bedömningen att behoven för utbildningsnämndens verksamhetsområde är tillvaratagna och att nämnden ska kunna fullfölja målet om God utbildning för alla och tillgodose förskole- och utbildningsplatser i ett växande Ale. Vid planering ska mark för förskolor och skolor säkerställas i ett tidigt skede, lokalisering ska utgå från närhet till bostäder, kollektivtrafik och grönområden samt trygga skolvägar ska säkerställas.

Sektorn vill påpeka att det behövs ett förtydligande för hur lokaler och utemiljö ska kunna säkerställas vid förtätning i orterna.

NÖDINGE HILLS

Ankom: 2021-02-17 Arende: UJBN.2021_126 Handling: 1061580

ÖVERSIKTSPLAN ALE KOMMUN
SAMRÅDSHANDLING JANUARI 2021

Medverkande i framtagande av Översiktsplan Ale kommun 2021

Politisk styrgrupp

Mikael Berglund (M)
 Monica Samuelsson (S)
 Henrik Fogelklou (M)
 Johan Nordin (S)
 Tyrone Hansson (FIA)
 Maria Reinholdsson, kommunchef

Politisk arbetsgrupp

Börje Ohlsson (AD)
 Geo de Maré (MP)
 Åke Nicklasson (C)
 Jonas Lindberg (L)
 Henrik Fogelklou (M)
 Sune Rydén (KD)
 Johan Nordin (S)
 Marie Olsson (V)
 Rolf Gustavsson (S)
 Jörgen Sundén (SD)
 Mikael Berglund (M)
 Monica Samuelsson (S)
 Ingemar Sörquist (FIA)
 Tomas Lenell, sektorchef samhällsbyggnad

Projektgrupp

Barbro Lundqvist West, verksamhet teknik
 Barbro Sundström, avdelning för strategi och uppföljning
 Dag Widmark, avdelning för strategi och uppföljning
 Daniela Ölmunger, avdelning för strategi och uppföljning
 Jonathan Gärtner, avdelning för strategi och uppföljning
 Julia Widbom, avdelning för strategi och uppföljning
 Maria Sexton, avdelning för strategi och uppföljning
 Per Brohagen, avdelning för strategi och uppföljning
 Rasmus Bøtker Laursen, enhet bygg
 Tomas Börjesson, enhet bygg
 Victor Ljungkvist, enhet vatten och avlopp

Illustrationer: Anya Winqvist

Ale kommun: SE-449 80 Alafors
Organisationsnummer: 212000-1439
Telefon: 0303-70 30 00
E-post: kommun@ale.se

Innehåll

Del 1 INLEDNING OCH FRAMTIDSBILD	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Det här är översiktsplanen.....	1
1.2.1 Så här läser du översiktsplanen	2
1.3 Utmaningar och utgångspunkter	3
1.4 Framtidsbild Ale 2050 – Tillsammans mot en hållbar framtid	7
DEL 2 ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN.....	9
2.1 Pågående användning.....	10
2.2 Föreslagen markanvändning.....	11
DEL 3 STRATEGIER OCH RIKTLINJER.....	14
3.1 Strategi	14
3.1.2 Strategin visar vägen	15
3.2 Bostäder och byggande - i tätort och på landsbygd.....	16
3.3 Landsbygdsutveckling.....	18
3.4 Näringsliv och sysselsättning	19
3.5 Samhällsservice.....	19
3.6 Hållbara transporter och resor	20
3.6.1 Kollektivtrafik	21
3.7 Vatten- och Avloppsförsörjning (VA-försörjning)	22
3.8 Avfallshantering	23
3.9 IT-kommunikation.....	23
3.10 Miljö, hälsa och säkerhet.....	25
3.11 Energi och klimat	27
3.12 Vattenområden	28
3.13 Natur.....	28
3.14 Grönstruktur	29
3.15 Materialförsörjning.....	30
3.16 Gestaltning	30
3.17 Kulturmiljö.....	32
3.18 Kultur och fritid.....	32
3.19 LIS.....	33
Del 4 VÄRDEN OCH HÄNSYN	34
4.1 Riksintressen	34
4.1.1 Områden av riksintresse för kulturmiljövården – enligt 3 kap 6 § miljöbalken.....	34
4.1.2 Områden av riksintresse för friluftsliv och naturvård – enligt 3 kap 6 § miljöbalken.....	34
4.1.3 Natura 2000	34
4.1.4 Kommunikationer.....	35

4.1.5 Totalförsvarets militära del	35
4.2 Naturreservat - enligt 7 kap 4 § miljöbalken	35
Del 5 MELLANKOMMUNALA INTRESSEN	38
5.1 Mellankommunala frågor	38
5.1.1 Riksintresse kommunikationer	38
5.1.2 Riksintresse Naturvård	38
5.1.3 Natura 2000	38
5.1.4 Riksintresse rörliga friluftslivet	38
5.1.5 Naturreservat	38
5.1.6 Teknisk infrastruktur	38
5.1.7 Kommunal service.....	38
5.2 Regionala och nationella samband	39
Del 6 MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	40
6.1 Sammanfattning av översiktsplanens konsekvenser	40
6.2 Val av alternativ	41
6.2.1 Val av prioriterade grupper	43
6.3 Miljökonsekvensbeskrivningens syfte, identifiering och bedömning av påverkan	43
6.4 Samhällsekonomi	52
6.5 Sociala konsekvenser	53
6.6 Konsekvensmatris prioriterade grupper och miljö	53
6.7 Uppföljning	56
6.8 Uppföljning, kontrollfrågor vid planering	56
Del 7 ORTER	61
7.1 Surte	61
7.2 Bohus	62
7.3 Nödinge	63
7.4 Nol	65
7.5 Alafors	66
7.6 Starrkärr, Kilanda och Ryd	67
7.7 Älvängen	68
7.8 Skepplanda	70
7.9 Hålanda	71
7.10 Alvhem	72
Figurförteckning.....	73

Del 1 INLEDNING OCH FRAMTIDSBILD

1.1 Inledning

Ale står inför en framtid med stora samhällsförändringar och globala utmaningar. För att hantera dem, hitta lösningar och nå en hållbar samhällsutveckling krävs det samarbete på alla nivåer och mellan samhällets alla aktörer. Globala megatrender, hållbarhetsmål och utmaningar påverkar kommunen på lokal nivå, samtidigt som lokala aktiviteter kan få en påverkan globalt.

Översiktsplanen är kommunens strategi och ska visa den politiska viljan för kommunens utveckling i ett långsiktigt perspektiv. Samrådsförslaget redovisar visioner för framtiden, strategiska vägval och riktlinjer för hur mark- och vattenområden i Alesamhället föreslås utvecklas och bevaras.

En arbetsgrupp bestående av representanter från alla partier har deltagit i arbetet med framtagandet av förslag till ny översiktsplan. Arbetet har letts av en politisk styrgrupp där kommunstyrelsens och samhällsbyggnadsnämndens ordförande och vice ordförande har ingått tillsammans med kommunchef. Arbetsprocessen har anpassats till de begränsningar som rådande pandemin utgör.

Översiktsplanering regleras i plan- och bygglagen. Kommunen ska upprätta en samrådshandling, som är ett förslag till ny översiktsplan. Förslaget ska ställas ut och samrådas med boende och verksamma, myndigheter, kommuner och andra som är berörda i en samrådsfas. Efter samrådet bearbetas förslaget utifrån de synpunkter som skriftligt framförts och därefter ställs det omarbetade förslaget till översiktsplan ut för granskning. Efter inkomna synpunkter bearbetas förslaget, och kan därefter läggas fram till kommunfullmäktige för antagande.

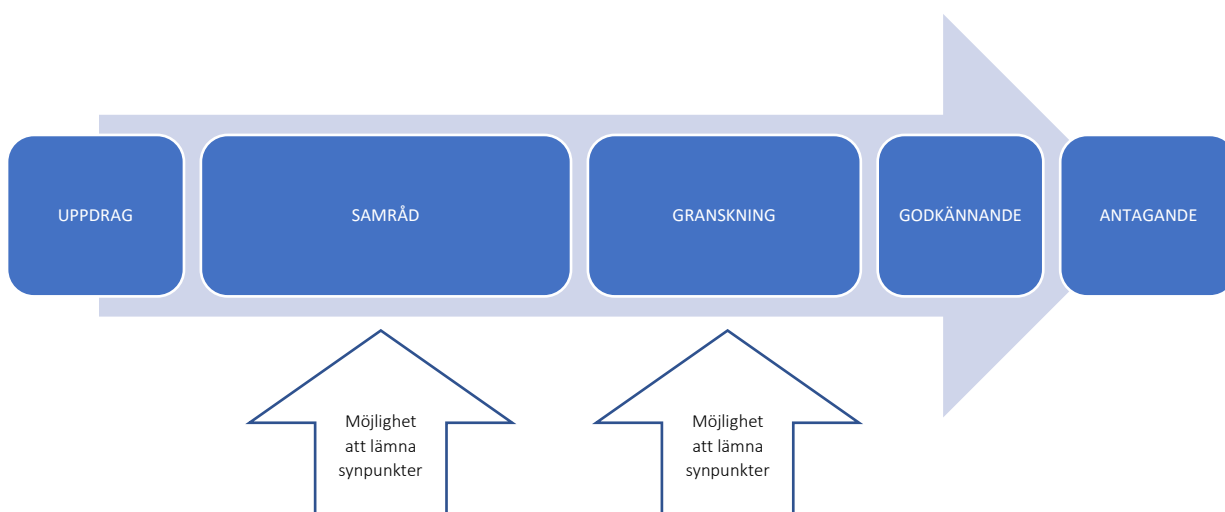

Bild 1 Schematisk bild över processen från beslut till antagning av översiktsplan

1.2 Det här är översiktsplanen

Översiktsplanen är kommunens strategi och ska visa den politiska viljan för kommunens utveckling i ett långsiktigt perspektiv. Översiktsplanen är både visionär, framtidsinriktad och en vägledning för de beslut som ska fattas idag. Översiktsplanen är en viktig del i kommunens arbete för en långsiktigt hållbar utveckling och behöver därför vara aktuell och ska omfatta hela kommunen. Varje mandatperiod ska kommunen anta en planeringsstrategi som visar ställningstaganden och prioriteringar för det fortsatta arbetet. Krav på översiktsplan och vad den ska innehålla finns i Plan- och bygglagens kapitel 3.

Översiktsplanen är inte bindande, men är vägledande för beslut gällande detaljplanering och i enskilda ärenden om byggande och användning av mark- och vattenområden. Den är också underlag vid prövning av tillstånd enligt miljöbalken och för överprövning i domstol.

Översiktsplanen ska visa hur kommunen långsiktigt planerar att använda, utveckla och bevara den byggda miljön, hur mark- och vattenområden ska användas och hur hushållning med naturresurser ska beaktas. Kommunens ställningstagande när det gäller hänsyn till allmänna intressen ska framgå, samt hur man avser att tillgodose riksintressen och följa gällande miljö kvalitetsnormer.

Det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen planerar att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Det ska även framgå hur kommunen samordnar sin planering med nationella och regionala mål, planer och program, som har betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Hur kommunen ser på hantering av risker för klimatrelaterade skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion ska även det vara beskrivet.

1.2.1 Så här läser du översiktsplanen

Översiktsplanen är upprättad i ett digitalt gränssnitt och kan läsas på: <https://op.ale.se>. Den innehåller sju delar, vilka tillsammans beskriver vision, förutsättningar, strategier och riktlinjer samt konsekvenser av planens genomförande.

Del 1 - Inledning och framtidsbild – här redogörs för utgångspunkter, globala och lokala utmaningar och i framtidsbilden tecknas en vision av hur livet skulle kunna se ut i Ale 2050.

Del 2 - Användning av mark och vatten – här visas föreslagen framtida användning av mark och vatten i Ale kommun. Här visas även befintligt mark- och vattenanvändning.

Del 3 - Strategi och riktlinjer – här beskrivs mer detaljerade förhållningssätt när det gäller utveckling av den fysiska miljön i tätort och på landsbygd. Den inledande strategin beskrivs och under tematiska områden finns riktlinjer att beakta vid planering, anläggning och byggande.

Del 4 - Värden och hänsyn – här återges kommunens ställningstaganden i förhållande till intressen på nationell nivå, och vilka objekt eller områden som berörs i Ale när det gäller kulturmiljö, naturvård och totalförsvaret. Här redovisas även andra viktiga allmänna intressen som skall tas hänsyn till vid planering, anläggning och byggande.

Del 5 - Mellankommunala intressen – här finns angivet intresseområden som kan beröra och påverka mark- och vattenanvändning i angränsande kommuner och kring vilka samarbetet behövs.

Del 6 - Ale översiktsplan 2021 Miljökonsekvensbeskrivning – beskriver konsekvenser av att genomföra översiktsplanens förslag till strategier och markanvändning, jämfört med utgångspunkten att Ale översiktsplan från 2007 fortsatt skulle gälla.

Del 7 - Orter – under den här rubriken beskrivs mer detaljerat hur framtidsvisionen ser ut för respektive ort, samt en mer detaljerad mark- och vattenanvändningskarta.

1.3 Utmaningar och utgångspunkter

Ale står inför en framtid med stora samhällsförändringar och globala utmaningar. För att hantera dem, hitta lösningar och nå en hållbar samhällsutveckling krävs det samarbete på alla nivåer och mellan samhällets alla aktörer. Globala megatrender, hållbarhetsmål och utmaningar påverkar kommunen på lokal nivå, samtidigt som lokala aktiviteter kan få en påverkan globalt.

Urbanisering

Allt fler människor flyttar in till städer och storstadsområden. Nya krav ställs på samhället för att den snabba urbanisering som idag pågår, både globalt och regionalt, ska kunna ske på ett hållbart sätt. Växande samhällen kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt, men kan också bidra till ökande sociala klyftor, spänning mellan olika utvecklingsområden och påfrestningar på ekosystem. Samtidigt som urbaniseringen är en utmaning blir det också en drivkraft för nya möjligheter för arbetsmarknaden framåt, vilket i sin tur skapar förutsättningar för att människor ska kunna ha ett arbete. Fler branscher utvecklas i de större urbana områdena vilket också påverkar ett områdes motståndskraft mot ekonomiska kriser.

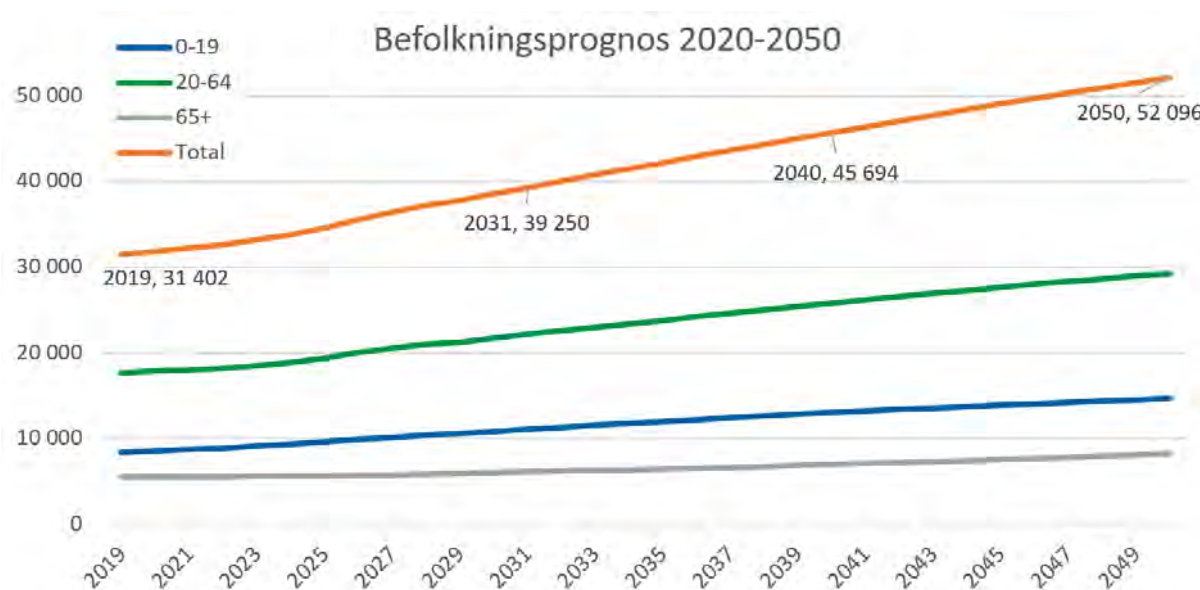

Diagram 1 Befolkningsprognos 2020–2031 med förlängning till 2050. Källa: Befolkningsprognos 2020–2031, Ale kommun med förlängning till 2050.

Ale har en kraftig inflyttning och högt barnafödande som beräknas fortsätta. Inflyttningen av barnfamiljer från främst Göteborg har drivit tillväxten. Till år 2050 beräknas Ales befolkning ha ökat från 31 400 personer (2019) till cirka 52 000 personer (2050). En snabb befolkningstillväxt innebär flera utmaningar men också möjligheter för en kommun. En utmaning är att kunna tillgodose bostäder och lokaler för verksamheter som matchar behoven. Bostadsmarknaden för utsatta grupper är svår, vilket skapar behov av att bygga varierat. En fördel med tillväxten är att nya företag vill etablera sig i kommunen och flera av de befintliga växer. Detta skapar en större arbetsmarknad där det finns plats för fler personer att arbeta närmare sina hem. Det skapar också bättre förutsättningar för olika slags yrken där människor som idag står längre från arbetsmarknaden får bättre möjlighet till arbete.

En ökande befolkning innebär även behov av att bygga ut infrastruktur och ett ökat tryck på trafikinät och försörjningssystem såsom vatten- och avloppssystem (VA). Samtidigt står VA-infrastrukturen inför konsekvenserna av ett förändrat klimat som innebär ytterligare påfrestningar.

Att allt fler flyttar in till kommunen kan leda till spänningar mellan olika perspektiv. Det kan handla om att nuvarande och nyinflyttade kommuninvånare ska leva tillsammans, vikten av att få känna att man är en del av förändringarna eller förståelsen av varför vissa områden utvecklas medan andra bevaras. Orters olika förutsättningar eller olika tillgång till grundläggande service kan förstärka känslan av utanförskap eller uppdelning. Det ställer i sin tur krav på att inkludera invånare i frågor, att utveckla former för dialog och att stärka den lokala demokratin så att spänning kan hanteras och lösas. Samtidigt finns behovet av att också verka för trygga boendemiljöer och omgivningar som bidrar till att känna en gemenskap och där olika alebor kan mötas. För en kommun likt Ale blir detta viktigt för att inte odla ett framtida utanförskap eller polarisering mellan orterna.

Klimatförändringar, risker och hot

Ale, likt resten av världen, står inför en stor utmaning att minska utsläppen av växthusgaser. Detta för att kunna hålla sig under 2-gradersmålet i enlighet med Parisavtalet och begränsa de lokala och globala konsekvenser som ett förändrat klimat för med sig. För att klara det krävs en omställning av samhället, både av den fysiska miljön och av våra livsstilsvanor. Hur vi planerar våra samhällen, bygger infrastruktur och byggnader idag kommer att påverka våra utsläpp för en lång tid framöver.

Oavsett hur mycket och hur fort vi kommer lyckas att minimera utsläpp av växthusgaser så kommer ett förändrat klimat att påverka kommunens utveckling framåt. Förändringar i klimatet är ett faktum som Ale står inför idag och de effekter och konsekvenser som följer blir allt mer allvarliga, globalt som lokalt. I samband med det hotas den biologiska mångfalden och flera ekologiska resurser som är nödvändiga för vår överlevnad.

Förändringar i klimatet kan komma att synas i Ale på olika sätt. Extrema väderförhållanden antas öka i framtiden och det innebär att bostäder och infrastruktur i Ale behöver kunna stå emot klimatrelaterade utmaningar, såsom kraftiga skyfall, bränder och torka, lokala översvämningar samt höjda vattennivåer i älven. I Ale finns även utmaningar kopplat till markföroreningar och skredrisker, vilket i kombination också kan riskera förorena dricksvattentäkten Göta älv. Ytterligare utmaningar är att minska negativa effekter av buller och luftföroreningar från trafik.

Klimathotet har i sin tur påverkan på andra områden och samhällets förutsättningar och möjlighet för att bemöta utmaningar som livsmedelstrygghet, mänsklig säkerhet, tillgång till rent vatten, hållbart nyttjande av naturresurser och ekosystem, hälsa samt ekonomisk tillväxt.

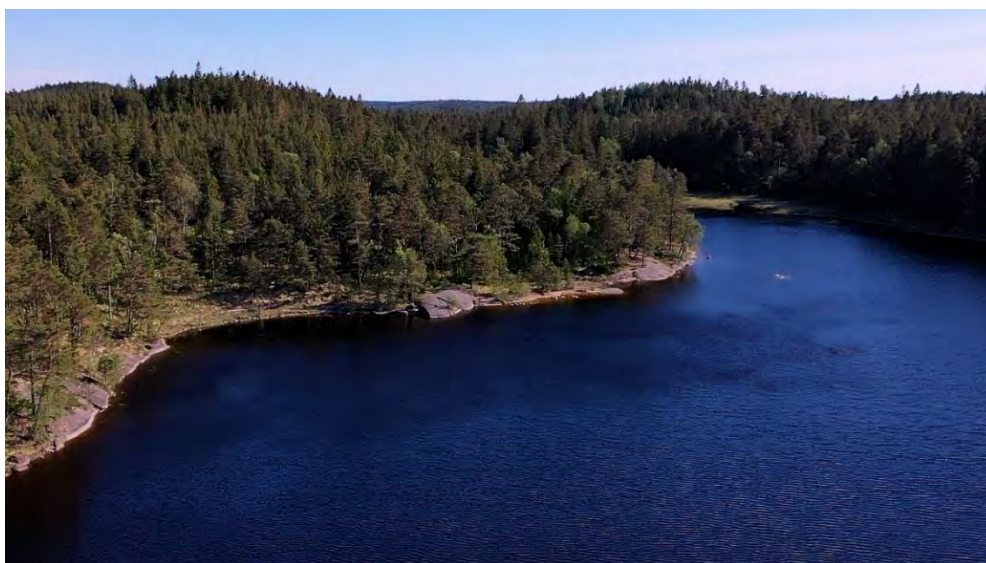

Bild 2. Risveden. Fotograf: Jonas Termén/Ale kommun

Demografiska utmaningar

De kommande 20 åren kommer samhället att stå inför stora demografiska utmaningar där färre personer ska försörja allt fler. Människor lever längre samtidigt som det är stora generationsgrupper som går mot pensionsålder eller är i familjebildande åldrar. Utmaningen framåt innebär att det är relativt få personer som kommer vara i en arbetsför ålder och som kan arbeta och betala skatt för att tillgodose behoven i det nuvarande finansieringssystemet. Försörjningskvoten är ett sätt att följa utvecklingen, där en högre kvot innebär att färre personer ska försörja allt fler. Ale har idag en hög försörjningskvot som beräknas att röra sig mot rikets genomsnitt.

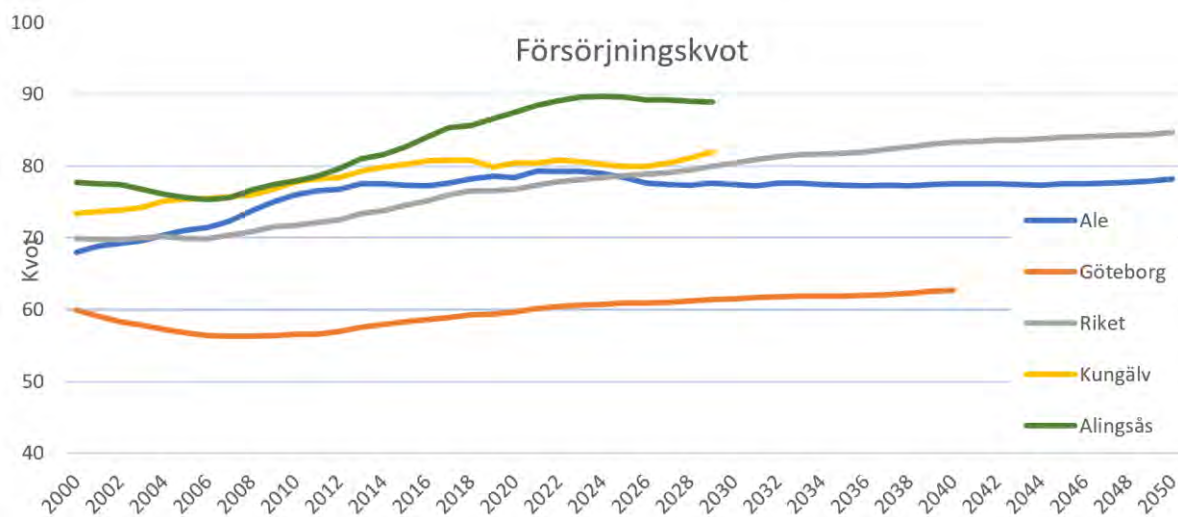

Diagram 2 Försörjningskvoten efter region. Försörjningskvoten är en beräkning där summan av antal personer under 19 år och antal personer över 65 år divideras med antalet personer mellan 20 och 64 år. Därefter multiplicerar man med 100. Ju högre tal, desto färre. Källa: Befolkningsprognosrapporter från Ale, Göteborg, Kungälv, Alingsås och SCB.

I Ale beräknas antalet personer över 80 år öka kraftigt de närmsta 10 åren, därefter minska på grund av mindre generationsgrupper. Det är framför allt stora barnkullar födda under 1940-talet som påverkar. Samtidigt ökar antalet nyfödda barn från stora årskullar som börjar bilda familj. Det ställer stora krav på investeringar och innovationer inom välfärden då färre ska försörja fler som blir allt äldre. En utmaning är att planera för den topp av äldre inom 10 år som sedan kommer att följas av en allt större andel barn.

Utmaningen innebär även att rekrytera tillräckligt med arbetskraft för att ta hand om växande behov inom kommunal service, som förskola, skola och äldreomsorg. Andra trender påverkar hur arbetsmarknadens struktur och omfattning ser ut, vilket skapar utmaningar att tillgodose det ökande behovet av framtida kompetenser. Att planera för att attrahera den arbetsföra befolkningen och skapa förutsättningar för flexibla och innovativa arbetsplatser och verksamheter är en framtidsutmaning som inte en aktör kan lösa själv.

Digitalisering och teknikutveckling

Teknologiska genombrott, digitalisering och automatisering är en genomgripande kraft som påverkar samhällets alla delar. Tillgång till informations- och kommunikationsinfrastruktur har blivit en förutsättning för att arbeta, delta och verka i samhället i allt högre grad. I Ale finns det tillgång för alla hushåll till lägre nätverkshastigheter, men när det gäller det högre hastigheterna skiljer sig landsbygd och tätorter åt. Utmaningen ligger i att planera för att allt fler saker, människor och tjänster behöver tillgång till nätverk i framtiden. Samtidigt medför ett högteknologiskt samhälle en ökad sårbarhet för både fysiska och digitala attacker.

Teknikutvecklingen kan också medföra att förbrukning av el och andra resurser ökar, som i sin tur kan bidra till stora påfrestningar för nuvarande elförsörjning. En utmaning är därför att planera för de fysiska krav som en digitalisering ställer och hur markanvändning av infrastruktur kopplat till bredband och elförsörjning ska se ut i framtiden.

Digitaliseringstrenden förändrar även människors beteenden och skapar därför nya behov och förväntningar. Tillsammans med teknikutveckling skapas nya förutsättningar och möjligheter för lokalt näringsliv. Vikten av att kunna tillhandahålla tjänster dygnet runt kommer att öka. Med en ökad tillgänglighet för många olika aktörer hårdnar konkurrens och vissa verksamheter försvinner samtidigt som andra uppstår. Det skapar behov av flexibla verksamhetsområden och arbetsplatser med god tillgång till infrastruktur.

Globala och nationella hållbarhetsmål

Som framgår av de ovan nämnda områdena är globala trender och utmaningar också lokala. I och med en allt mer globaliserad värld finns det utmaningar som kommer att påverka Ale i framtiden. Flera av dessa kan kommunen inte kontrollera eller hantera ensam vilket kommer att innebära nödvändiga omställningar för samhället.

För att åstadkomma en hållbar utveckling har samtliga länder i Förenta nationerna (FN) enats om en gemensam agenda för att uppnå 17 globala mål. De globala målen är integrerade och odelbara, vilket innebär att de balanserar ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensioner för att uppnå en hållbar utveckling. En övergripande utgångspunkt i översiktsplanen är därför att styra samhällsutvecklingen i en riktning där det är balans mellan olika värden. Det betyder att värden som tillgång till arbete, skola och bostad, att uppleva trygghet och hälsa samt en naturmiljö som mår bra är tillsammans nödvändiga för att uppnå hållbar samhällsutveckling. Utöver de globala målen finns även nationella och regionala hållbarhetsmål inom exempelvis miljö och folkhälsa.

Bild 3. Foto: Mostphotos

1.4 Framtidsbild Ale 2050 – Tillsammans mot en hållbar framtid

Bild 4 Illustration av framtidsbild Ale 2050.

Framtidsbild Ale 2050 utgör en riktning för översiktsplanen. Det är en målbild utifrån Ales nuläge och förutsättningar, globala trender och utmaningar samt kommunens vision.

I Ale samsas olika perspektiv, samhällens karaktärer och kvaliteter till en gemensam helhet. Vatten och land; rofylld natur och vibrerande puls; självständighet och gemenskap; historia och framtid; erfarenhet och innovation.

Behoven är en drivande kraft för innovation och kreativitet

Alebornas behov omhändertas genom sömlös samverkan, smarta lösningar, service och digitala system. Näringsliv, offentlig sektor och civila aktörer samskapas på gemensamma ytor och länkas samman med det globala genom robust och smart infrastruktur. Det finns goda förutsättningar för företagsamhet, kreativa, gröna och tjänsteproducerande näringar är en central del av det lokala näringslivet. I Ale vågar vi testa idéer, skapa nya metoder och förverkliga drömmar.

Samutnyttjande bostäder och områden

Ales byggnader är flexibla nav där naturliga och växtliga element inkorporeras för att bidra till ökat välmående och stärkta ekosystemtjänster. Lokaler och utrymmen kan förändras utifrån skiftande behov. Varierade bostäder skapar möten mellan människor, oavsett livssituation. Byggnader utnyttjar samhällets rymd, i höjd eller täthet, för att vara markeffektiva och långsiktigt hållbara samt skapa möjligheter för att människor ska kunna leva och verka nära sina hem.

Integrerad i en motståndskraftig grön region

Ale är ett tätbefolkat område och är en viktig del av en motståndskraftig region vars delar är sammankopplade av hållbar infrastruktur med hög mobilitet. Den globala pulsen är en naturlig del av det lokala livet. Samhället är klimat neutralt och naturen är en integrerad och bestämmande faktor för samhällets utbredning och design. Tillgången till gröna områden är ständigt närvarande och det finns möjlighet till matproduktion i samhällenas lokala mellanrum.

Smarta samhällen

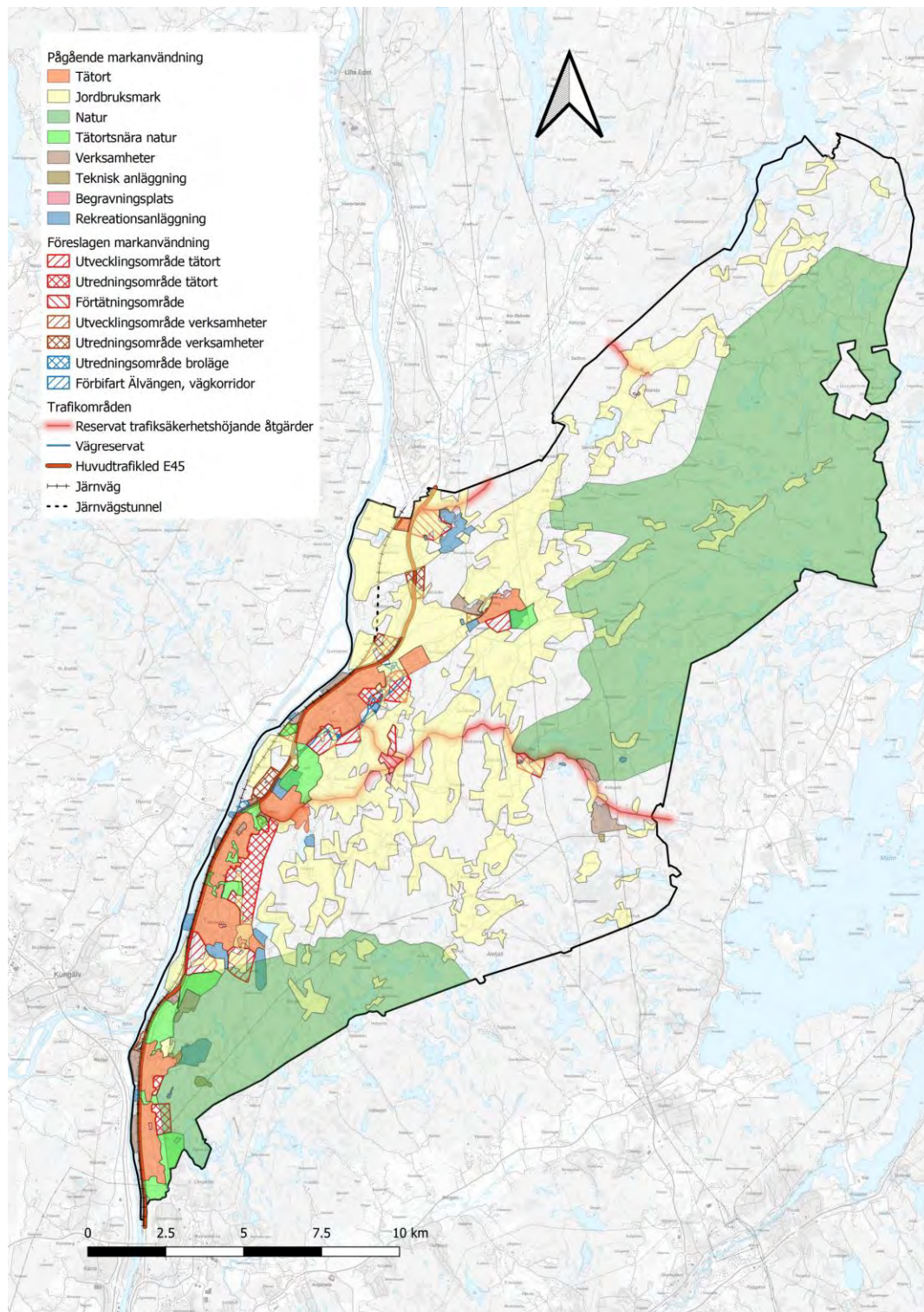
Infrastrukturen är byggd för att hantera höjda vattennivåer och utnyttja kraftiga regnmassor för vattenförsörjning. I Ale utnyttjas höjd, bredd, luft och vatten för att skapa maximal tillgänglighet och effektiva transporter. Smarta digitala lösningar är en integrerad del av stadsbilden och den offentliga miljön vilket bidrar till nya sätt att hantera behov och utmaningar på. Hållbar och självförsörjande energiproduktion är belägen i anslutning till byggnation.

Medskapande och delat ansvar

I Ale arbetar vi inte för – vi skapar ett samhälle med. Tillsammans främjas gemenskap och nätverk mellan människor och aktörer som skapar sammanhang och tillhörighet. I stadsmiljön finns medskapande hubbar som bidrar till nya lösningar och möjligheter på gemensamma utmaningar. Här finns en förståelse att vi alla har ett ansvar för det framtida samhället. Delade stadsutrymmen och bekvämligheter ökar mänskliga möten och interaktioner. Med rörelse och aktivitet främjas en känsla av trygghet, tillhörighet och sammanhang.

DEL 2 ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

I avsnittet presenteras pågående markanvändning, föreslagen markanvändning och trafikområden. Kartan nedan visar samtliga föreslagen och pågående markanvändning. Till varje karta finns en förklarande text om vad de olika områdena innebär.

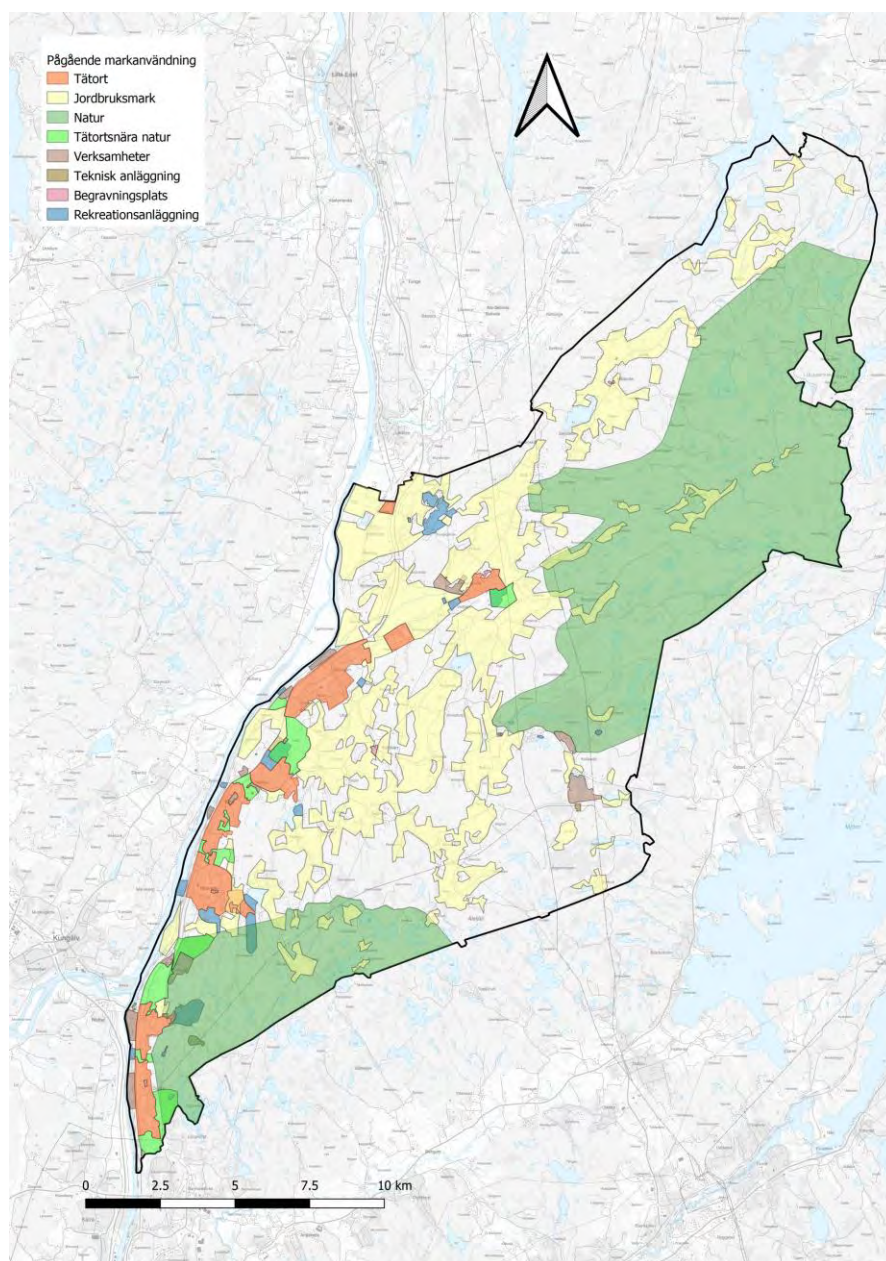

Karta 1 Föreslagen markanvändning och pågående markanvändning

2.1 Pågående användning

Följande karta visar hur marken används idag.

- *Tätort* - Mångfunktionell bebyggelse. Omfattar bostäder, offentlig service, centrumfunktioner och övriga verksamheter och aktiviteter som kan samexistera med bostäder.
- *Jordbruksmark* - Jordbruksmark som är bidragsberättigad i enlighet med EU:s regelverk.
- *Natur* - Stora sammanhängande naturområden. Sammanfaller med riksintresse för friluftslivet.
- *Tätortsnära natur* - Naturområden mellan och i anslutning till orterna som ska värnas till fördel för människor, djur och den biologiska mångfalden.
- *Verksamheter* - Verksamhets-/industrimark utanför tätort.
- *Teknisk anläggning* - Ställverk, pumpstation eller liknande.
- *Begravningsplats*
- *Rekreationsanläggning* - Rekreationsanläggning utanför tätort.

Karta 2 Pågående markanvändning

Samrådshandling för förslag till översiktsplan 18 februari - 18 mars 2021
 Ale kommun, 449 80 Alafors • 0303-70 30 00 • www.ale.se • kommun@ale.se

2.2 Föreslagen markanvändning

Denna karta visar mark som idag inte är ianspråktagande för bebyggelse och som föreslås som utbyggnadsområden. Områdena är uppdelade mellan utvecklingsområden och utredningsområden.

Utvecklingsområden

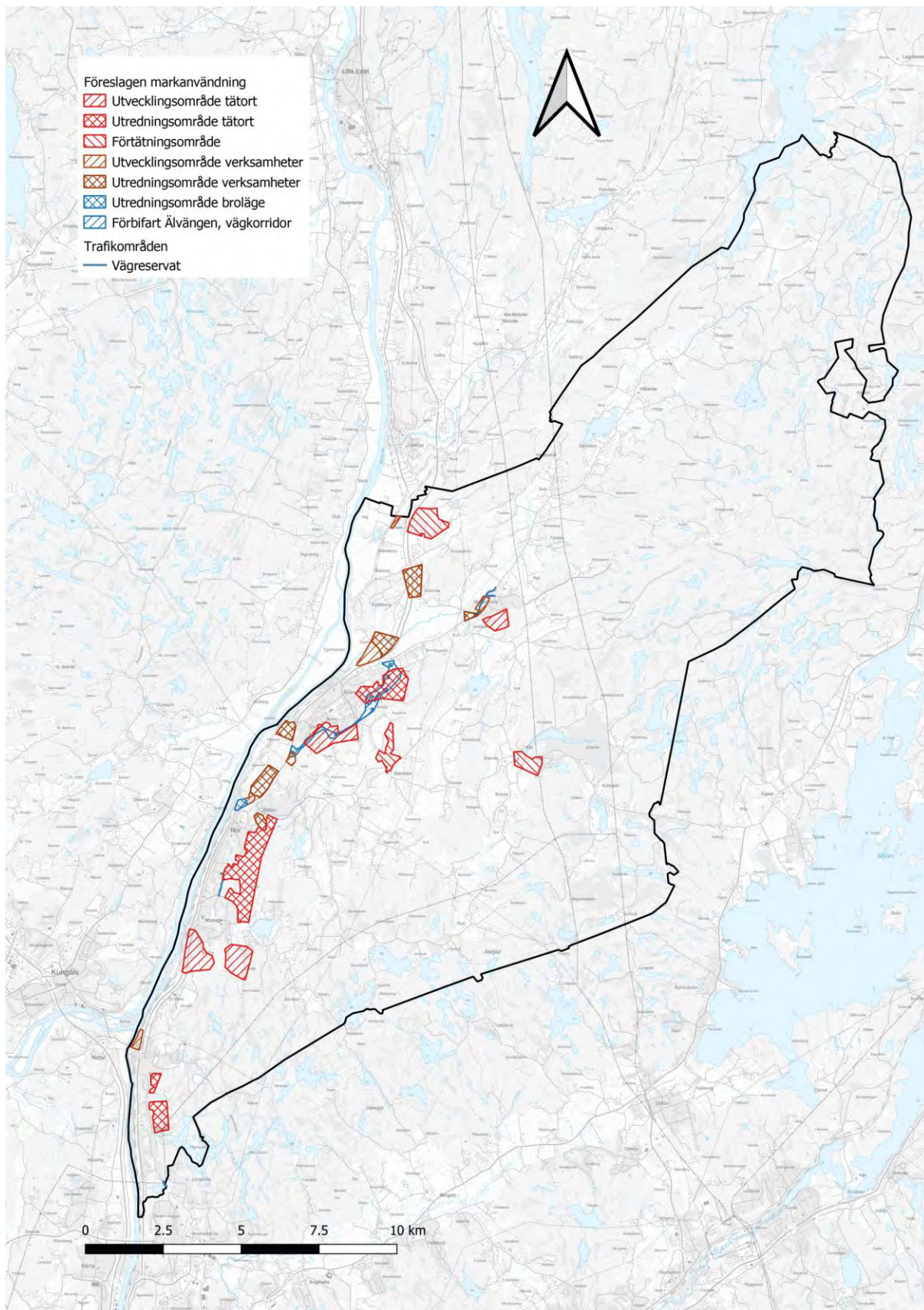
Utvecklingsområden är de områden som föreslås tas i anspråk på kort- och medellångsikt.

- *Utvecklingsområde tätort* - Tätortsutveckling, bostäder och övriga tätortsfunktioner. Kort och medellång sikt.
- *Utvecklingsområde verksamheter* - Utveckling framför allt med verksamheter som inte kan samexistera med bostäder. Kort och medellång sikt.
- *Förtätning* - Förtätning med framför allt bostäder.

Utredningsområden

Utredningsområden är de områden som föreslås utredas för att kunna tas i anspråk på en längre sikt.

- *Utredningsområde tätort* - Utredda möjligheten till tätortsutveckling, bostäder och övriga tätortsfunktioner. Lång sikt.
- *Utredningsområde verksamheter* - Utredda möjligheten till framtida utveckling av verksamheter som inte kan samexistera med bostäder och andra tätortsfunktioner. Lång sikt.
- *Utredningsområde brolägg* – Utredningsområde för ny broförbindelse. Lång sikt.

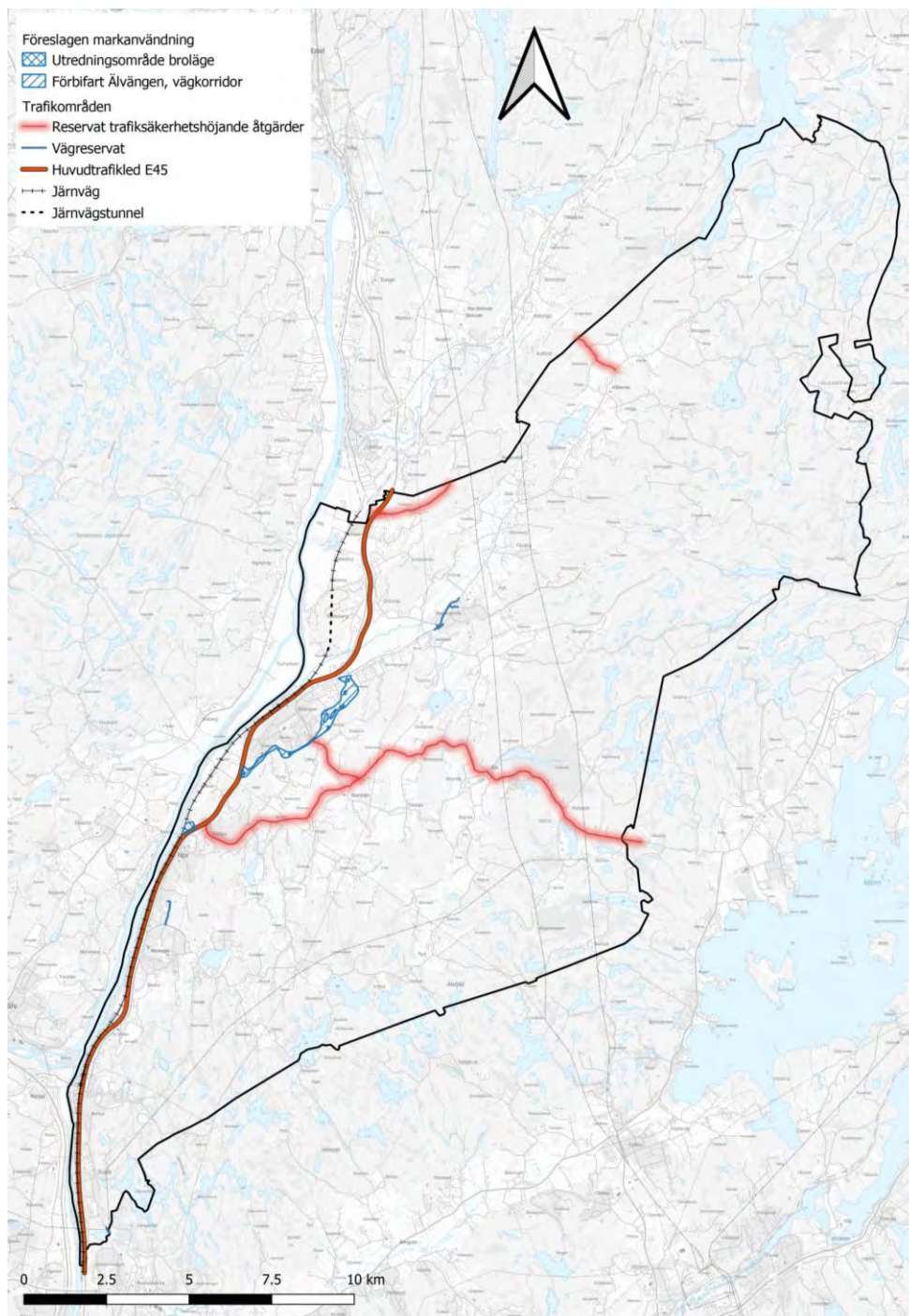
Karta 3 Föreslagen markanvändning med utbyggnadsområden på kort och lång sikt

Trafikområden

Kartan visar önskad utveckling och komplettering av trafiknätet.

Reservat trafiksäkerhetshöjande åtgärder – Vägsträckning där behov av säkerhetshöjande åtgärder har konstaterats.

Vägreservat – Utredningsområden för ny vägdragning.

Karta 4 Föreslagna trafikområden

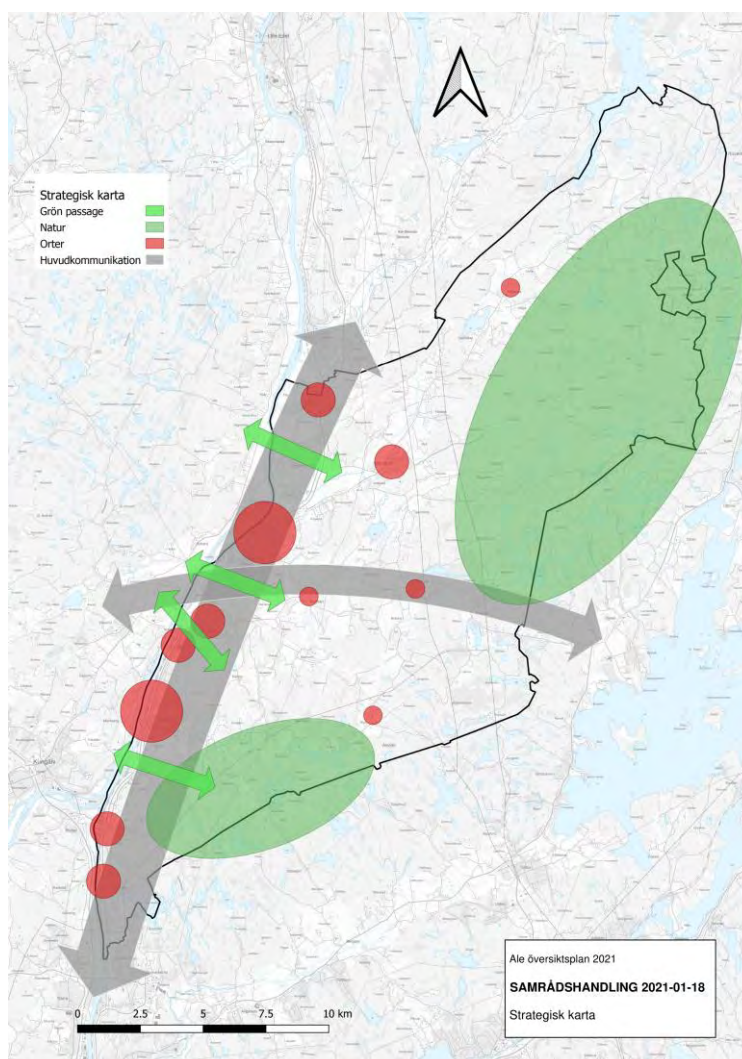
DEL 3 STRATEGIER OCH RIKTLINJER

3.1 Strategi

Fem strategier har tagits fram för att möta framtida utmaningar och samtidigt skapa förutsättningar för att uppnå den långsiktiga kommunala viljeinriktningen som tar sikte mot år 2050. Översiktsplanen ska också utgå från riksintressen, hänsynsområden och lokala förhållanden för att beskriva möjlig mark- och vattenanvändning.

Strategierna kompletteras med tematiska riktlinjer som ger en mer detaljerad vägledning för hur översiktsplanens mål ska uppnås över tid. Ale ska utvecklas utifrån följande strategi:

- Huvudsaklig utbyggnad och förtätning ska ske i pendelorterna.
- Huvudkommunikationsstråken är E45, Norge/Vänerbanan och tvärförbindelse i öst-västlig riktning vilken utvecklas och förstärks med ny bro till Kungälv.
- Gröna områden i och mellan orterna ska säkerställas för rekreation, biologisk mångfald och klimatanpassning.
- Förutsättningar för jordbruk som näring ska stärkas och de stora naturområdena ska värnas.
- Älven som dricksvattenkälla för hela Göteborgsområdet ska skyddas och Ale ska skyddas mot stigande vattennivåer.

Karta 5 Föreslagen strategikarta

Samrådshandling för förslag till översiktsplan 18 februari - 18 mars 2021
Ale kommun, 449 80 Alafors • 0303-70 30 00 • www.ale.se • kommun@ale.se

3.1.2 Strategin visar vägen

Den första strategin identifierar det behov som kommer finnas för att tillgodose en önskad befolkningsutveckling med möjligheter för lokal företagsamhet och en välutvecklad samhällsservice. Planering och kostnader för kommunal service effektivteras när utbyggnad sker genom förtätning eller tätortsnära utbyggnad. Förtätning av huvudtätorterna krävs för att samhällsutvecklingen ska bli ekonomiskt stark genom en effektiv kollektiv- och biltrafik, närhet till arbete och för att begränsa nyexploatering av värdefull natur- och jordbruksmark.

Genom den andra strategin skapas möjligheterna att fortsätta växa med regionen. Utökad förbindelse förbättrar mobiliteten i samhället och tillgängligheten för boende och verksamheter. En ny bro till Kungälv ökar robustheten för förbindelsen över älven.

Den tredje strategin reflekterar de krav som ställs på samhället för att bland annat möta klimatförändringar. En välplanerad grönstruktur är nödvändig för att exempelvis begränsa värmeöeffekter i staden, möjliggöra spridningscentra för djur och växter, omhänderta framtida ökade regnmängder och bidra till en god folkhälsa.

En hållbar och robust omgivning är kärnan i den fjärde strategin. En etablerad och hållbar jordbruksverksamhet krävs för att lokalt och nationellt öka självförsörjningsgraden. Jordbruksverksamheten ska följa befolkningsutvecklingen och tillkommande behov av arbetskraft. Klimatförändringar kommer kräva anpassning av jordbruket där en etablerad, lokal kunskap är betydelsefull. Ales naturområden ska värnas för att inte riskera att permanent förstöra värdefulla ekosystem.

Den femte strategin handlar om att identifiera älvens betydelse och påverkan för Ales långsiktiga samhällsplanering. Det krävs därmed att Ale kartlägger och begränsar riskerna kopplat till älvens status och framtida vattennivåer.

3.2 Bostäder och byggande - i tätort och på landsbygd

Med starka orter och en levande landsbygd ska Ale erbjuda varierade och attraktiva möjligheter till boende för alla åldrar, olika slags hushåll och livsstilar. Utformning av bebyggelse, mötesplatser och grönstruktur ska främja gemenskap och trygghet, och erbjuda goda förutsättningar för miljövänliga och hälsosamma val i vardagen.

När förutsättningar för nya verksamheter och bostäder skapas tas även befintliga värden tillvara och utvecklas. Ny bebyggelse med god gestaltning kompletterar och förstärker kulturmiljövärden och tar vara på områdets särdrag och kvaliteter. I all planering och utförande eftersträvas också ett minskat resursbehov och en god samhälls- och kommunalekonomisk hushållning.

Riktlinjer

Generellt

- Ny bebyggelse lokaliseras så att det stärker områdets möjlighet till handel och service och förstärker underlag för kollektivtrafik, så att behovet av transporter som belastar miljön minimeras.
- Projekt inom existerande Ortsstrukturer prioriteras – under förutsättning att de kan generera ett tillräckligt stort tillskott av bostäder i förhållande till de resurser som krävs för planerings- och genomförandeprocesser.
- För att nå önskad nivå på tillväxt och befolkningsökning prioriteras och etappindelas områden i de två huvudorterna som ger stort och varierat tillskott av bostäder.
- Vid anvisning av kommunal mark ska hyresrätter prioriteras.
- Ny bebyggelse ska planeras så att det är enkelt att gå, cykla eller använda kollektivtrafik.
- Vid förtätning i tätorterna ska aktiva bottenvåningar möjliggöras i detaljplan för att främja levande orter genom utveckling av handel, verksamheter och samhällsservice.
- Behovet av mötesplatser på allmän plats beaktas i all planläggning.
- Goda förutsättningar för solljus, skugga och ett bra mikroklimat ska säkerställas för förskole- och skolgårdar samt innergårdar vid flerbostadshus.
- Vid planläggning bör möjlighet att knyta odlingsyta till lägenheter, skolor och förskolor undersökas.
- Bebyggelse ska planeras och utformas så att riktvärden för buller och krav på dagsljusvärden i bostäder uppfylls.
- Bebyggelse ska lokaliseras med hänsyn till miljö- och riskfaktorer.
- För bostadsförsörjning för en växande befolkning, se Bostadsförsörjningsprogram.

Bostäder

- Ny bostadsbebyggelse samlas i stråk för att möjliggöra underlag för kollektivtrafik.
- Ny bostadsbebyggelse i tätort ska framför allt koncentreras till centralt belägna och stationsnära områden.
- Bostäder med olika storlek, utformning och upplåtelseformer ska blandas med service och arbetsplatser.
- Vid planering av nya bostadsområden, och förtätning av befintliga områden, ska möjlighet att integrera särskilda boendeformer för äldre, gruppboende och bostäder med särskild service alltid beaktas.
- För att gynna kvarboende och mångfald ska vid bostadsbyggande eftersträvas en blandning av upplåtelseformer, av storlek och bebyggelseålder i närområdet.
- Möjlighet till kvarboende ska prioriteras på samtliga orter genom planering av boenden för äldre.
- I bostäders närhet ska finnas tillgång till grönområde av hög kvalitet.
- När nya bostäder byggs ska långsiktighet i fråga om energiförbrukning, materialval och utformning eftersträvas.

Bild 5. Utby by. Foto: Jonas Termén/Ale kommun

Utanför tätort - landsbygd

- All bostadsbebyggelse, både helårsbebyggelse och fritidshusbebyggelse, ska betraktas som helårsbostäder vid lokaliseringsprövning.
- Nya bostäder på landsbygden ska i första hand lokaliseras så att de stärker befintliga byar, eller förtätar befintliga samlade villagrupper, i stället för att skapa solitärer.
- Vid komplettering med så kallat generationsboende ska detta ske i närhet av befintlig bostadsbyggnad.
- Vid lokaliseringsprövning ska tillgång till dricksvatten och förutsättningar för avloppshantering utredas. Utredning ska beakta omkringliggande, befintlig bebyggelses påverkan för att ge en samlad bild och bedömning av lämplighet.
- Vid lokaliseringsprövning ska vägkapacitet utredas.
- Jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

3.3 Landsbygdsutveckling

En livskraftig landsbygd är en tillgång att förvalta och utveckla. Förutsättningar ska finnas för människor att bo och vara verksamma, samtidigt som landsbygdens traditionella näringar och värden behöver värnas. Med strategisk utveckling eftersträvas en bra balans mellan en långsiktigt hållbar markanvändning och förutsättningar för en livskraftig bygd.

Riktlinjer

- Nya verksamheter lokaliseras i första hand i anslutning till befintlig samlad bebyggelse.
- Nya verksamheter lokaliseras i anslutning till allmän väg.
- Transport och kommunikationskanaler ska utvecklas för att de som bor, verkar och vill verka på landsbygden ska kunna behålla och utveckla näringar.
- Trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter ska skapas innan förtätning sker.
- För att säkerställa möjligheten till framtida försörjning ska jordbruksmark generellt värnas från exploatering.
- Den biologiska mångfalden ska uppmärksammas och skyddas.
- Vid lokaliseringsprövning ska tillgång till dricksvatten och förutsättningar för avloppshantering utredas. Utredning ska beakta omkringliggande, befintlig bebyggelses påverkan för att ge en samlad bild och bedömning av lämplighet.

Jord- och skogsbruksmark

- Ny bebyggelse får inte försvåra ett rationellt brukande av jordbruksmark. Gles bebyggelse som fragmenterar jord- och skogsbruksmark ska undvikas.
- För att utveckla orterna kan jordbruksmark i ortens randområde tas i anspråk, om efter lokaliseringsutredning konstaterats att inga andra alternativ finns och ställningstagandet motiverats.
- Jordbruksmark kan tas i anspråk, om ingen annan lämplig mark finns att tillgå, för etablering av samhällsnyttig verksamhet.
- Utpekad ny verksamhetsmark utefter väg mot Alingsås respektive Lilla Edet kan tas i anspråk först efter det att infrastruktur såsom väg och VA byggts ut.
- Ett tematiskt tillägg med utredning och bedömning av jord- och skogsbruksmarks värde bör tas fram.

Bostäder på landsbygd

- Strategier och riktlinjer för bostadsbyggande hittas under ”Bostäder och byggande – i tätort och på landsbygd”

3.4 Näringsliv och sysselsättning

Ett starkt näringsliv med välmående företag är en förutsättning för kommunens framtida tillväxt. Företag skapar arbetstillfällen och bidrar till den gemensamma välfärden genom skatteinbetalningar och arbetstillfällen. Näringslivet globalt och lokalt står inför stora förändringar såsom digitalisering, urbanisering och förändrade konsumtionsmönster. Utmaningar är komplexa och lösningarna måste samskapas mellan flera aktörer i dialog. Detta tillsammans med visionen om att kunna arbeta nära sitt hem och kraftig befolkningsökning innebär att kommunen behöver utreda ny verksamhetsmark kontinuerligt.

Riktlinjer

- I första hand utveckla befintliga och utreda nya verksamhetsområden nära de norra moten längs E45.
- Utreda nya verksamhetsområden och bereda en markreserv för verksamhetsmark som har tillgodosedd infrastruktur och är förberedd för exploatering.
- Utveckla och bibehålla nödvändig energi- och transportinfrastruktur för verksamhetsmarken i Ale.
- Vid planering av bostadsområden beakta möjlighet att integrera icke-störande verksamhet.
- Ta fram ett strategidokument för att styra utvecklingen av framtida etableringar.

Läs mer i: Ale kommuns Näringslivsstrategi 2020-2025.

3.5 Samhällsservice

Strategin med förtätning bygger på viljan att stärka befintliga orter och byar så att samhällsservice och handel kan utvecklas.

Riktlinjer

- Långsiktigt strategiska markförvärv kan vara nödvändiga för att i framtiden kunna tillgodose behovet av samhällsservice.
- I detaljplanering ska behov av mark för förskola och skola tidigt identifieras och säkerställas.
- I samhällsplaneringen ska olika gruppers behov beaktas genom att integrera specialanpassade bostäder.
- Vård, omsorg och andra anpassade boendeformer ska lokaliseras till områden med god kollektivtrafik.
- Lokaliseringen av skolor och förskolor ska utgå från närhet till bostäder, kollektivtrafik och grönområden.
- Vid all planering ska trygga skolvägar säkerställas, vid såväl befintliga förskolor och skolor som vid planeringen av nya.
- Effektivt markutnyttjande ska eftersträvas i planering av samhällsservice. Två eller flera plan ska prövas för förskolor, skolor och annan service där sådan planlösning är möjligt.
- Offentliga ytor som lokaler och utemiljöer ska planeras för att kunna samutnyttjas av flera verksamheter.
- Ytor ska uppmärksammas och avsättas i planer för att möjliggöra platser för återvinning och återbruk.

3.6 Hållbara transporter och resor

Trafikplaneringens mål är ett tillgängligt och effektivt trafiksystem, med goda förutsättningar för hållbara transporter och persontrafik. Det ska vara lätt att välja kollektivtrafik, att cykla eller gå. I tätort är oskyddade trafikanter prioriterade och biltrafiken anpassas till gående och cyklandes villkor. Ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken, nollvisionens målsättningar att vägar och gator ska anpassas och utformas efter människans förutsättningar är styrande.

Riktlinjer

- Ett nytt läge för bro över Göta älv ska utredas för att komplettera Jordfallsbron.
- Förutsättningar för förbifart Älvängen, en förbindelseväg mellan Häljered-Starrkärrsvägen - Göteborgsvägen, ska utredas.
- Förbifart för Skepplanda prioriteras.
- Möjlighet till säkerhetshöjande åtgärder för väg 1968, Alingsåsvägen och väg 1997 mellan Hålanda och Nygård ska studeras.
- Transportsystemet ska utformas så att det bidrar till att fler väljer att gå, cykla eller åka kollektivt. Framkomlighet och trafiksäkerhet för dessa trafikslag ska prioriteras, såväl inom som till och från orterna, för att uppnå god tillgänglighet på ett jämställt, energieffektivt och mindre miljöbelastande sätt.
- Bebyggelsens vägtillgänglighet ska följa Trafikverkets rekommendationer avseende lutning och framkomlighet, även i kommunalt och enskilt vägnät.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras så att utryckningsfordon och renhållning har tillgänglighet.

I tätort

- Vid planläggning miljöprioriteras lokalvägar så att de utformas på gåendes och cyklisters villkor, med smalare vägbanor och lägre hastigheter.

På landsbygd

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar till busshållplatser längs landsvägar prioriteras för att skapa tryggare väg så att fler kan utnyttja kollektiva färdmedel.
- Åtgärder för ökad trygghet, trafiksäkerhet och förbättrad boendemiljö i mindre tätorter längs det regionala vägnätet bör utredas och vid behov genomföras.

Gång/cykel

- Vid all planläggning undersöks möjligheterna att förstärka gång- och cykelvägnätet för säkrare skolvägar.
- Vid nybyggnad eller ombyggnad av huvudstråk för gång- och cykelvägar ska tas ställning till om det är möjligt att separera gång- och cykelväg från väg för motorfordon.
- För att öka trafiksäkerheten eftersträvar kommunen att bygga gång- och cykelvägar i och mellan byar och tätorter. Cykelbanor kompletteras så att orterna binds samman.
- Genom fortsatt utbyggnad ska sammanhängande gång- och cykelvägar ordnas mellan viktiga målpunkter som stationer, busshållplatser, skolor, fritidsanläggningar, parker och andra besöksmål. Särskild vikt ska läggas vid utformning av trygga och säkra skolvägar, så att så många barn som möjligt kan gå eller cykla till skola och förskola.
- Gångvägar ska utformas så att de ger en god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, barn och äldre, och planeras så att vägen blir så kort som möjligt.
- God belysning i tunnlar, parker och vid gång- och cykelvägar ska bidra till tryggare miljöer.
- Parkeringsbehov för cyklister ska säkerställas vid pendelstationer, handels- och fritidsanläggningar, skolor, arbetsplatser och vid bostäder.

Parkering

- För att underlätta pendling mellan stationsorter och landsbygd, och byten mellan trafikslag, ska tillgång till strategiskt placerade pendelparkeringar beaktas.
- I centrala områden ska parkering i första hand anordnas i parkeringshus. Samnyttjande av parkeringsplatser ska eftersträvas, vilket underlättas om parkeringsbehov för olika ändamål samlas i större gemensamma anläggningar.
- Parkeringsbehov för bostäder och verksamheter ska som huvudregel tillgodoses på kvartersmark.
- Vid planering av ny parkeringsanläggning ska förutsättningar skapas för erforderlig infrastruktur, exempelvis laddningsmöjlighet för elbilar.

3.6.1 Kollektivtrafik

För utveckling mot ett hållbart resande är kollektivtrafiken och dess kombination med gång och cykel prioriterat. Väl utbyggd bidrar kollektivtrafiken till ett inkluderande och hållbart samhälle, binder samman ort och landsbygd, samt minskar behovet av egen bil.

Riktlinjer

- Utbyggnad i anslutning till kollektivtrafikstråk är prioriterat.
- Vid planering och ombyggnad av gatunät ska förutsättningar för kollektivtrafik i ett långsiktigt perspektiv säkerställas.
- Vid utformning av hållplatser ska god tillgänglighet och säkerhet för barn, äldre och personer med variation i funktionsförmåga prioriteras.
- I anslutning till hållplatser utanför tätort ska möjlighet till cykelparkering finnas.
- Kollektivtrafik med fordon som är anpassad till personer med variation i funktionsförmåga möjliggör resande på lika villkor och kan minska behovet av färdtjänst.

Bild 6. Älvängen pendeltågstation. Foto: Ale kommun

3.7 Vatten- och Avloppsförsörjning (VA-försörjning)

Kommunen ansvarar för vatten- och avloppsförsörjning. Säkert dricksvatten och ändamålsenlig avloppshantering krävs för att säkerställa folkhälsa och för att minimera belastning på närmiljö, älv och hav.

Med Göta älv som Göteborgsregionens största och viktigaste vattentäkt har Ale med sina direkt angränsande tätorter ansvar för att inte påverka råvattenkvaliteten i älven. Klimatförändringarnas kommande påverkan på VA-försörjningen behöver beaktas i planeringen för såväl den kommunala VA-försörjningen som för enskilda anläggningar i kommunen.

Riktlinjer

Planering

- Med långsiktig och strategisk planering för dricksvatten, spillvatten och dagvatten ska kommunens VA-plan hållas ständigt aktuell.
- Ale kommun ska samverka för en regional VA-försörjningsstrategi.
- Mellankommunala och större enskilda vattentäkter ska omfattas av vattenskyddsområde.
- Reservvattenförsörjning ska finnas i händelse av att huvudvattentäkten blir obrukbar. Ale kommun ska utreda och förbereda för en framtida, långsiktig reservvattentäkt.
- En nödvattenplan ska tas fram och ajourhållas samt integreras i samhällsplaneringen.

Bebyggelseutveckling

- I omvandlingsområden och vid förtätning av bebyggelse ska det i planeringen säkerställas att den kommunala anläggningen kan försörja tillkommande bebyggelse.
- Kommunen ska systematiskt och fortlöpande undersöka och bedöma riskerna kopplat till dricksvattentäkten Göta älv, då främst genom skyldigheter kopplat till vattenskyddsområdet.
- Dagvattensystem ska utformas så att en så stor del som möjligt av föroreningarna avskiljs och bryts ner under vattnets väg till recipienten, och med hänsyn till platsens förutsättningar, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet. Öppna dagvattenlösningar ska eftersträvas.
- Vid bedömning av lämplighet av byggnation på landsbygden ska tillgång till en långsiktigt hållbar dricksvatten- och avloppsförsörjning utredas.

3.8 Avfallshantering

För att skapa möjligheter till en hållbar avfallshantering ska Ale kommun sträva efter att flytta avfallet uppåt i avfallstrappan i enlighet med EU:s avfallshierarki. Det avfall som inte kan förebyggas ska återanvändas, materialåtervinnas och i sista hand energiåtervinnas.

Riktlinjer

- Ale kommun ska verka för regional samverkan och en strategisk och långsiktig avfallsplanering.
- Avfallshanteringens infrastruktur och aspekter ska beaktas tidigt i samhällsbyggnadsprocessen och ha en självklar roll i alla skeden av samhällsplaneringen.
- Kommunen ska planera för lokalisering av en ny centralt placerad återvinningscentral.
- För att avfallshantering ska fungera och tillgodose användarnas behov ska tillräckligt utrymme avsättas för att möjliggöra en god infrastruktur.
- Ale kommun ska omhänderta schaktmassor lokalt och ha ett gott samarbete regionalt.

3.9 IT-kommunikation

Att ha en väl fungerande digital infrastruktur är en förutsättning för tillväxt och innovationsförmåga för såväl offentlig som privat verksamhet.

Riktlinjer

- Underförsörjda områden inom Ale ska identifieras och aktivt utvecklas för att nå en likvärdig IT-kommunikation över hela kommunen.
- IT-infrastrukturen ska tidigt planeras och samordnas med övrig infrastruktur i samhällsplaneringen.
- Vid nyetablering av tekniska anläggningar för IT-kommunikation ska de samutnyttjas där det är möjligt.
- Kommunen ska verka för ett fullt utbyggt fibernätverk och arbeta för ett fullgott alternativ i områden utan möjlighet.
- God teletäckning för hela kommunen ska eftersträvas.

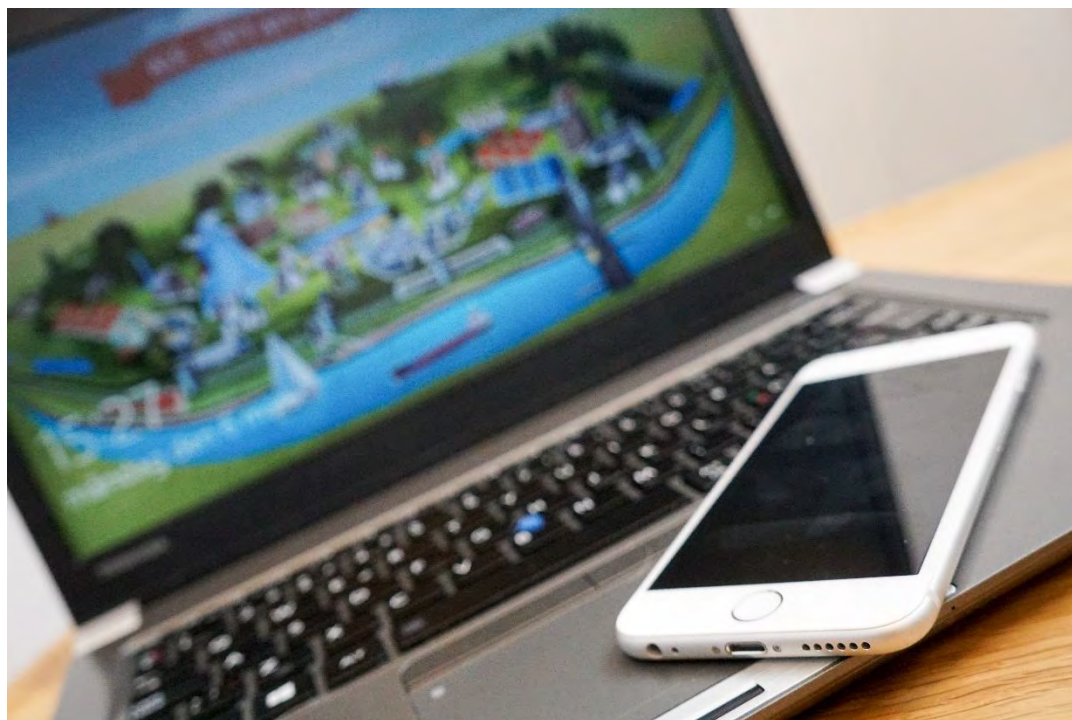

Bild 7. Foto: Anders Gutavsson/Ale kommun

3.10 Miljö, hälsa och säkerhet

Vid planering, byggande och anläggning i Ale ska säkerställas att miljön eller människors hälsa och säkerhet inte riskeras på kort eller lång sikt. För att begränsa klimatförändringarnas negativa effekter ska utsläppen av växthusgaser minskas, och samhället anpassas till ett förändrat klimat. Till nästa generation ska ett samhälle som inte orsakar ökade miljö- och hälsoproblem överlämnas.

Vid all planering ska risker och sårbarheter avvägas och behovet av skydd säkerställas. Miljö, hälsa, säkerhet och klimatförändringar ska beaktas tidigt vid lokaliseringsprövning och i planprocessen.

Riktlinjer

Risk för översvämning

- Kommunen ska arbeta aktivt med förebyggande klimatanpassningsåtgärder i planeringen. Framtida klimatförändringars påverkan ska hanteras i minst ett 100-årsperspektiv.
- Bebyggelse som ska nyttjas för viktiga samhällsfunktioner ska inte uppföras i områden med risk för översvämning.
- Restriktivitet ska tillämpas när det gäller att tillåta bebyggelse och anläggningar i områden med risk för översvämning.
- Vid planering av bebyggelse eller andra åtgärder, inom eller i anslutning till områden med risk för översvämning, ska förutsättningar utredas och noggrann riskbedömning göras.
- Tekniska åtgärder ska genomföras för att undvika risk för inträngande vatten om bebyggelse måste anpassas till befintliga nivåer och ligger under risknivå.
- System för dagvattenhantering ska utformas så att risk för översvämningar på grund av skyfall minimeras.

Risk vid ökad nederbörd och kraftiga regn

- Skyfallskartering ska utgöra kunskapsunderlag vid fysisk planering, ny exploatering, och för åtgärder i teknisk infrastruktur.
- Dagvattenstrategi ska följas.
- Lågpunkter i orter bör användas på ett sätt som möjliggör att de tillfälligt kan översvämmas och bör därför inte bebyggas.

Ras, skred och erosion

- Vid exploatering i områden med förutsättningar för ras, skred och erosion ska markens långsiktiga lämplighet för bebyggelse utredas och geotekniska undersökningar genomföras innan exploatering.
- Risk för skred, ras och erosion ska beaktas i detaljplanearbetet genom att geoteknisk undersökning och stabilitetsutredning utförs.
- Krav på erforderlig geoteknisk utredning ställs vid lokaliseringsprövning i samband med förhandsbesked och bygglov.

Förorenad mark

- Risk för förorenad mark ska alltid beaktas inför planering av ny bebyggelse. Vid misstanke ska markundersökning göras och nödvändiga åtgärder vidtas.
- Markundersökning och sanering prioriteras för mark inom vattenskyddsområde, för områden nära vattendrag där klimatförändringar kan medföra ökad risk för översvämning, samt för områden där ändring av markanvändningen kan förväntas.

Buller och vibrationer

- Gällande riktvärden för buller ska uppfyllas och god ljudmiljö ska alltid eftersträvas vid ny exploatering.
- Buller ska särskilt beaktas i miljöer där barn och äldre vistas.

- Nya verksamheter som är ljudstörande ska hänvisas till områden som redan är bullerpåverkade.
- Vid bostadsbyggnation i bullerutsatta miljöer ska verksamheter, parkeringsbyggnader eller andra mindre bullerkänsliga funktioner placeras som avskärmning mot bullret.
- Vid planering och byggnation i närheten av väg och järnväg ska riktvärden för vibrationer beaktas.

Luftkvalitet

- Vid planering, planläggning och tillståndsgivning ska miljö kvalitetsnormer för luft beaktas.
- Genom satsning på utbyggnad av gång- och cykelvägar, och på sammanhängande trygga skolvägar, ges fler möjlighet att välja gång och cykel istället för bil, vilket bidrar till att minska luftföroreningar.
- Utbyggnad prioriteras i lägen med god anslutning till kollektivtrafik.

Radon

- I område med radonrisk ska byggnad utföras radonskyddad eller radonsäker beroende av förutsättningarna på platsen. Radonhalt i inomhusluft ska inte överstiga gällande myndighetskrav.

Elektromagnetiska fält

- Allmänna råd och rekommendationer från myndigheter gällande elektromagnetiska fält ska följas.

Farligt godsleder

- Hänsyn tas till utpekade farligt godsleder vid planeringen så att deras funktion inte påverkas negativt och så att hälsa och säkerhet för de som vistas nära transportleden kan säkerställas.
- I områden där ortens utveckling kan stå i konflikt med farligt godsleder kan tekniska lösningar vara ett sätt att nå en tillfredsställande risknivå.
- Vid planläggning och annan tillståndsprövning ska Länsstyrelsen i Västra Götalands riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods beaktas.

Störande verksamheter

- Rekommenderade skyddsavstånd till störningskällor ska respekteras. Bostäder placeras så att pågående verksamheter inte riskerar restriktioner i efterhand.
- Störande verksamheter bör lokaliseras tillsammans på platser där de inte påverkar människor och bostäder negativt.

3.11 Energi och klimat

Ale kommun deltar i det regionala initiativet Klimat 2030 som också ligger till grund för Ales Energi- och klimatstrategi. Ale har två övergripande mål för klimatarbetet som innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80% till år 2030 från 1990 års nivå, samt att Ale kommun senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Arbetet utgår från fyra fokusområden:

- Hållbara transporter
- Klimatsmart och hälsosam mat
- Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster
- Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler

Riktlinjer

- En effektiv energianvändning och en låg klimatpåverkan, sett till hela livscykeln, ska vara ledande tidigt i planeringsprocessen, för byggande, resor och transporter.
- Genom satsningar på infrastruktur ska förutsättningar skapas som uppmuntrar till och möjliggör hållbara resvanor. Tillgänglighet till kollektivtrafik och trygga cykel- och gångbanor ska prioriteras.
- I planering ska beaktas behov av infrastruktur för att möjliggöra användande av fordon med förnybara drivmedel.
- Kommunen ska arbeta för ökad användning av förnybara energikällor och främja förnyelsebar energiproduktion vid byggande och anläggning.

Läs mer i: Energi- och klimatstrategi 2030

Bild 8. Foto: Scandinav

3.12 Vattenområden

Ett långsiktigt vattenvårdsarbete är grund för ekosystemtjänster, ett berikat växt- och djurliv och arbetet för att minska läckage av näringsämnen till vattendrag och risk för översvämning.

Ale ska med varsamhet stärka utvecklingen av befintliga anläggningar vid älv och sjö, samt verka för långsiktigt hållbara besöksplatser. Det innebär platser där man kan se och uppleva vatten och samtidigt begränsa mänsklig påverkan för att inte äventyra vattenförekomsternas eller närmiljöns status. Ett exempel är Hältorpssjön som är uppdämd, men som idag är viktig för friluftsliv, närmiljö och som fördröjningsmagasin vid klimatförändring.

Riktlinjer

- God ekologisk och kemisk status ska uppnås i alla kommunala sjöar och vattendrag. Om inte god status uppnås ska åtgärdsprogram arbetas fram och följas.
- Ale kommun ska ha en god kunskap om grundvattnets status och hur det i framtiden kan komma att förändras med påverkan från klimatförändringar och bebyggelse.
- Kommunens påverkan på Göta älv som en dricksvattentäkt ska minimeras och skyddas i enlighet med föreskrifterna i vattenskyddsområdet.
- Kommunen ska verka för att minimera påverkan av övergödning från enskilda avlopp, jordbruksmark och annan bidragande verksamhet.
- Exploatering vid sjöar ska ske med en restriktiv hållning och mycket god förståelse, med syftet att öka tillgängligheten för alla.
- Områden i kommunen som är avsatta för naturskydd i landskapet är tysta områden som ska värnas.
- Hältorpssjöns dämme ska bevaras.
- I nya exploateringsområden ska det säkerställas att en god vattenstatus kan uppnås på sikt.

3.13 Natur

För att återställa och bibehålla den biologiska mångfalden krävs det att naturen värnas och förvaltas. Kommunala skyddsområden i Ale bör utvecklas så att tillgängligheten förbättras och ger möjlighet för personer med olika förutsättningar att besöka områdena. En tydlig och hållbar förvaltning av Ales natur är en förutsättning för att kunna nyttja ekosystemtjänster även i framtiden.

Riktlinjer

- Rekreation och friluftsliv ska aktivt planeras så att naturområden nyttjas, utan att naturvärden äventyras.
- För reservat och andra särskilt värdefulla naturområden ska planering och förvaltning arbetas fram så att naturvärden säkras.
- Kommunen ska vara ett föredöme när det gäller förvaltning av skog.
- Sällsynt växtlighet och artrikedom som finns i våtmarker ska värnas.
- Nya verksamheter ska planeras med förutsättningen att naturen och verksamheten kan samexistera.
- Ale ska systematiskt arbeta för att minimera uppkomsten och spridningen av invasiva arter inom kommunens gränser.
- De gröna kilarna i Göteborgsregionens strukturbild ska uppmärksammas och planeras för i kommunens långsiktiga utveckling.

3.14 Grönstruktur

Öppna odlingslandskap och naturområden ska bevaras för att stärka Ales attraktivitet. Naturen är viktig för rekreation, folkhälsa och biologisk mångfald och är tillgänglig för alla.

Att ge förutsättningar för att bevara och utveckla ekosystemtjänster är en del av samhällsplaneringen. Gröna ytor har en temperaturreglerande funktion som kan begränsa urbana värmeeffekter. Det är viktigt att bevara biotoper som fungerar som spridningscentra för växter och djur. En välfungerande grönstruktur i samhället bidrar till en mer välmående och ekologiskt hållbar stadsmiljö.

Riktlinjer

- En grönstrukturplan med grönytefaktor för bebyggelse ska tas fram för att tydliggöra förhållningssätt vid exploatering och förtätning.
- I fördjupad översiktsplanering ska behovet av sammanhängande grönstruktur och gröna korridorer tillgodoseas.
- I detaljplanering ska kvartersmark avsättas för gröna och blågröna ytor.
- Utformning av bostadsnära grönmiljöer och gröna stråk ska säkra barns behov av platser för lek och trygga skolvägar. I förskole- och skolverksamhet ska hög kvalitet på gårdsmiljöer eftersträvas, liksom god tillgång till attraktiva lekmiljöer i parker och naturområden.
- Vid planläggning för flerbostadshus bör möjligheten att knyta odlingsyta till varje lägenhet undersökas.
- Dagvatten ska hanteras som en resurs som berikar bebyggelsemiljön med avseende på upplevelser, rekreation, lek, naturvärden och biologisk mångfald.
- Vid förtätning ska gröna områden samt parkmiljöer i orten värnas.
- Vid planläggning där grönytor tas i anspråk kan de negativa konsekvenserna minskas genom att höja kvalitén på kvarvarande grönytor, exempelvis genom ökad tillgänglighet.
- Vid ianspråktagande av gröna ytor i orten kan kompensationsåtgärder bli aktuella.
- Viktiga biologiska spridningssamband ska bevaras och förstärkas både i tätorterna och på landsbygden.

Bild 9. Foto: Bodil Johansson/Scandinav

3.15 Materialförsörjning

Områden med naturresurser som idag nyttjas och som kan komma att nyttjas på sikt ska alltid brukas med en långsiktig strategisk och hållbar planering.

Riktlinjer

- Naturgrusavlagringar och annan materialförsörjning ska exploateras varsamt för att inte äventyra dess ekologiska funktion i området eller långsiktiga kommunala intressen.
- Behovet av material ska alltid avvägas mot skador på miljön, och det särskilt i områden där höga natur- och friluftsvärden finns.
- En materialförsörjningsplan ska tas fram för att långsiktigt kunna bevaka och se över möjligheter att tillgodose kommunala behov på ett hållbart och resurseffektivt sätt.

3.16 Gestaltning

En attraktiv livsmiljö och ett bra boende är viktiga kvaliteter i människors vardag. Med fokus på god gestaltning och ett brett och innovativt utbud av spännande boendemiljöer ska nybyggnad och förändringar förstärka orternas identitet och samspela med dess historiska och arkitektoniska värden. Sjöarna, vattendrag och kontakt med älvstranden ska förvaltas som en gemensam tillgång för alla medborgare. De öppna odlingslandskapen ska värnas.

Riktlinjer

- Ny bebyggelse ska stärka Ales profil och bidra till bebyggelsemiljöer av hög kvalitet genom nyskapande arkitektur och ett medvetet förhållningssätt till historien.
- Vid exploatering i orternas centrala delar, vid större utbyggnadsområden, eller i andra miljöer av stort allmänintresse bör gestaltungsprogram tas fram på tidigt stadium.
- Offentliga rum, gator, torg och parker, ska ha god tillgänglighet och en omsorgsfull utformning. Gestaltungsprogram bör finnas som samordnar utformning av belysning, skyltning och möblering.

- Vid nyanläggning eller omdaning av de offentliga rummen ska möjlighet för integrering av vegetation och öppna dagvattenlösningar beaktas som del i gestaltning.
- Goda förutsättningar för dagsljus, sol och ett bra lokalklimat ska särskilt beaktas vid utformning av bostäder, bostadsgårdar och torgytor.
- Älvens stränder i anslutning till Ales orter ska få en mera framträdande roll i planeringen för användning året runt.

3.17 Kulturmiljö

Att förhålla sig till kulturhistoriska värden är ett sätt att lyfta fram den unika karaktären på en plats, eller i ett område. Arkitektur och bebyggelsemiljöer, landskapets naturmiljöer, allt bidrar till ortens eller platsens identitet, till trivsel och trygghet. Den historiska kontinuiteten är viktig i ett samhälle, vi har därför ett ansvar att förvalta och med varsamhet utveckla våra kulturmiljöer, för generationer som följer efter oss.

Riktlinjer

- Kulturmiljöer ska vara tillgängliga.
- Förändring och komplettering av den byggda miljön ska ske med stöd av kommunens riktlinjer; Ale kommun Kultur i Arv med fördjupning gällande tätorterna i Tätortskaraktärer - Kulturhistoriska rekommendationer.
- De regionalt och nationellt utpekade värdefulla odlingslandskap som utgör särskilda natur- och kulturmiljövärden, ska bevaras och ges möjlighet till fortsatt nyttjande.
- Vid all planläggning ska fornlämningar, byggnadsminnen, riksintressen för kulturmiljö, och andra kulturvärden beaktas i ett tidigt skede.
- Vid planering, exploatering eller andra åtgärder inom eller i anslutning till miljöer med kulturhistoriska värden ska påverkan på värdena bedömas. Vid behov ska fördjupade utredningar genomföras för att säkerställa att utpekade värden inte går förlorade utan istället bevaras och berikas.
- Enskilda byggnader och bebyggelsemiljöer med kulturhistoriskt värde skyddas mot åtgärder som påverkar det kulturhistoriska värdet negativt.
- Hänsyn tas till lokal tradition och landskapsbild vid placering och utformning av ny bebyggelse och anläggningar.
- Kulturhistoriskt värdefulla miljöer skyddas från åtgärder som försämrar upplevelsen av, och tillgängligheten till dessa.
- Kommunala, regionala och nationella styrdokument samt lagstiftning ska vara utgångspunkt för kunskap om, och hänsynstagande till, kommunens värdefulla kulturmiljöer.

3.18 Kultur och fritid

Ett brett och mångfacetterat kultur- och fritidsliv är en resurs som är både identitetsskapande och varumärkesbyggande. Kultur- och fritidsaktiviteter ska ges utrymme att växa och bidra till en trygg, vacker och aktiv kommun. Satsningar inom kultur- och fritidsområdet bidrar till både social hållbarhet och ökad tillväxt. Utformningen av de offentliga rummen ska berika vardagen och gemensamma ytor, såväl utomhus som i offentliga lokaler, så att dessa är både funktionella, vackra och trygga.

Riktlinjer

- Befintliga och nya mötesplatser ska utvecklas utifrån ett tillgänglighets- och mångfaldsperspektiv där alla människor, oavsett förutsättningar, inkluderas och ges möjlighet att delta.
- Det lokala kulturarvet ska användas som en resurs i planering och gestaltning av nya och befintliga områden.
- Nya anläggningar för kultur- och fritidsaktiviteter ska lokaliseras med god tillgänglighet till kollektivtrafik och trygga gång- och cykelvägar.
- Närhet till natur och möjlighet till rekreation och fritidsaktiviteter ska prioriteras vid planering, områden med höga värden för friluftslivet ska värnas.
- Jennylund ska ges förutsättningar att utvecklas vidare som evenemangsentrum i Ale. Porten till Vättelefjäll ska tydliggöras.
- Vid nybyggnation samt skapande av mötesplatser ska aspekter utifrån kultur- och fritidsverksamhet beaktas i planeringsstadiet, för att säkerställa framtida nyttjandegrad och långsiktig hållbarhet.

- Vid planering av ny bebyggelse och skapande av mötesplatser ska konstnärlig gestaltning vara en av utgångspunkterna, och lyftas tidigt i planläggningen.

3.19 LIS

- Inga LIS-områden pekats ut i Ale kommun.

Bild 10. Forsvallen Skeplanda. Foto: Allan Karlsson

Del 4 VÄRDEN OCH HÄNSYN

4.1 Riksintressen

Mark- och vattenområden och samhällsfunktioner som bedöms vara viktiga ur nationell synvinkel kan utpekade som riksintresse av statliga myndigheter. Syftet är att skapa ett långsiktigt skydd så att värdet inte skadas eller går förlorat, vilket ska beaktas vid planering och förändring av anläggning och bebyggelse.

Riktlinjer

- Riksintressen ska respekteras och inga åtgärder ska tillåtas som orsakar skada på riksintressens syften och värden.

4.1.1 Områden av riksintresse för kulturmiljövården – enligt 3 kap 6 § miljöbalken

Skepplanda mm [P 29] (Skepplanda sn)

Motivering: Odlingslandskap intill Grönån med fornlämningsmiljöer som tydligt påvisar gårds- och bybebyggelsens kontinuitet från bronsåldern. (Hällbildsmiljö, Kyrkomiljö, Kvarnmiljö).

Uttryck för riksintresset: Fornlämningsmiljöer med järnåldersgravfält (bland annat ett av Götaälvdalens största vid Skepplanda kyrka), fossila åkrar, länets största hällristning vid Vadbacka, Skepplanda kyrka i dominerande läge med medeltida delar, kvarnar vid Forsån, stenvalvsbro, gästgiveri och prästgård.

Källa: www.raa.se: ”Riksintressen för kulturmiljövården – Västra Götalands län(O)” Dokument senast uppdaterat 2018-05-07.

4.1.2 Områden av riksintresse för friluftsliv och naturvård – enligt 3 kap 6 § miljöbalken

Vättlefjäll

Riksintresse Friluftsliv, 2 974 ha, Ale, Lerum, Göteborg

Aktivitet: Fritidsfiske, orientering, fågelskådning

Naturtyp: Sjöar och vattendrag, barrskog, lövskog

Risvedenområdet

Riksintresse Naturvård och Friluftsliv, 15 138 ha, Ale, Lerum, Alingsås

Aktivitet: Orientering, fågelskådning, ridning

Naturtyp: Barrskog, lövskog, våtmark

Göta och Nordre älvs dalgångar

Riksintresse Naturvård och Friluftsliv, 5 438 ha, Vänersborg, Trollhättan, Lilla Edet, Ale, Kungälv, Göteborg, Öckerö

Aktivitet: Vandring, orientering, fågelskådning

Naturtyp: Sjöar och vattendrag, lövskog, odlingslandskap

Källa: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se>

4.1.3 Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av särskilt värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att bevara naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om. För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område krävs tillstånd.

Inom Ale kommun finns fyra Natura 2000-områden.

- Rapenskårs lövskogar (även naturreservat), 45 ha.

- Slereboåns dalgång (även naturreservat), 50 ha.
- Risveden, Trehörningen, Kroksjön (även naturreservat), 286 ha.
- Risvedens agkärr, 7,3 ha.

4.1.4 Kommunikationer

Väg E45: Väg E45 ingår i stamvägnät med särskild nationell betydelse fastställt av riksdagen, och även i det av EU utpekade vägnätet av internationell betydelse, TEN-T (transeuropeiska transportnätverk).

Järnväg Norge/Vänerbanan: Banan är i stor del av sin sträckning av internationell betydelse och ingår i det utpekade TEN-T nätet. Hela banan ingår i det strategiska godsnätet och är mycket viktig för både person- och godstrafik.

Sjöfart-farled Göta älv: Göta älv, Allmän farled Göteborg frihamnen -Vänernborg Normansgrund, farledsklass 1

4.1.5 Totalförsvarets militära del

Riksdagen har beslutat att Riksdagen ska besluta om totalförsvarets militära del (3 kap 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplan, i andra fall råder sekretess. Även riksdagen vilka inte kan redovisas öppet kan påverkas av höga byggnadsobjekt, såsom master och vindkraftverk. Försvarmakten ska därför kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovärenden.

Influensområden luftrum

Den nordligaste delen av kommunen påverkas av influensområde för luftrum kring Såtenäs flygflottilj, genom buller och begränsning av höga objekt som kan påverka flygplatsens MSA (minimum safe altitude). Nordliga delar befinner sig även inom påverkansområde för väderradar.

4.2 Naturreservat - enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Källa: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se>

Samtliga naturreservat förvaltas av Väst kuststiftelsen

Vättlefjäll - 2567 ha, Ale, Göteborg

Syfte: Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Anfastebo - 119 ha, Ale

Syfte: Tillgodose behov av område för friluftslivet

Rished - 46 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Risveden Trehörningen (etapp 1) - 105 ha, Ale, Lerum

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Risveden Kroksjön (etapp 2) - 194 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Risvedens vildmark - 380 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Kvarnsjöarna - 85 ha, Ale

Syfte: Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Ekliden - 80 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer.

Iglekärr - 88 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald

Färdsleskogen - 58 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Slereboåns dalgång - 50 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet

Bergsjön - 110 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Skår - 24 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald

Rapenskårs lövskogar - 40 ha, Ale

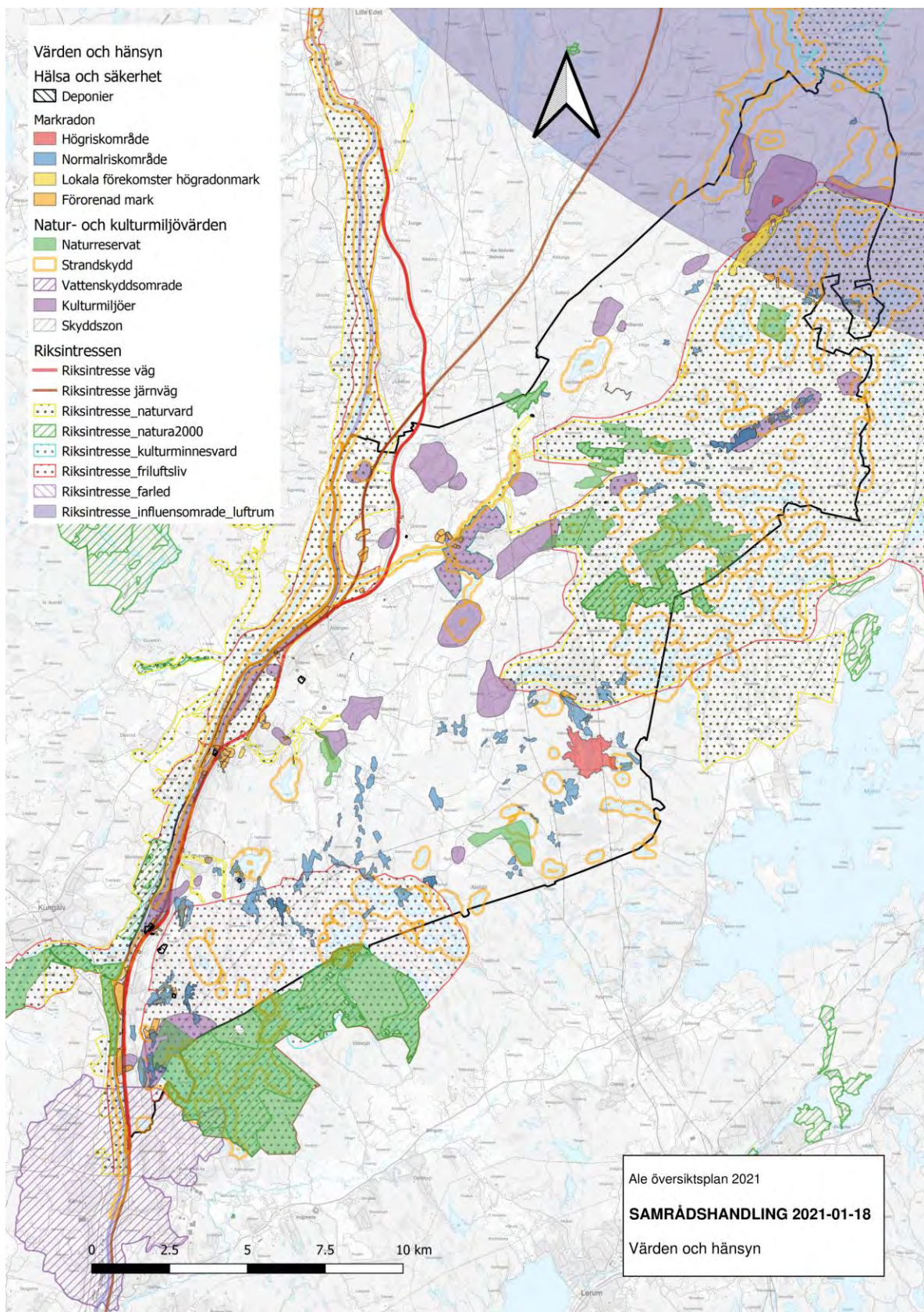
Syfte: Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Backas barrskog - 16 ha, Ale, Lilla Edet

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet

Verleskogen - 85 ha, Ale

Syfte: Bevara biologisk mångfald; Tillgodose behov av område för friluftslivet; Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer.

Karta 6 Karta över värde och hänsyn

Del 5 MELLANKOMMUNALA INTRESSEN

Översiktsplanen innehåller frågor där beslut som fattas inom kommunen kan beröra och påverka mark- och vattenanvändning i angränsande kommuner och där samarbete behövs:

- Ale kommun ska samverka med omkringliggande kommuner i frågor som rör exempelvis infrastruktur, kollektivtrafik, natur- och kulturvård samt riksintressen.
- Åtgärder som planeras i hänsynsområden, som korsar eller ligger nära kommungräns, ska samrådask med berörd kommun.

5.1 Mellankommunala frågor

5.1.1 Riksintresse kommunikationer

- Väg E45 - Göteborg, Lilla Edet, Ale
- Järnväg - Göteborg, Lilla Edet, Ale
- Farled Göta älv - Göteborg, Kungälv, Lilla Edet, Ale

5.1.2 Riksintresse Naturvård

- Göta älv och Nordre älvs dalgång – Göteborg, Kungälv, Lilla Edet, Ale

5.1.3 Natura 2000

- Risveden – Alingsås, Lerum, Ale
- Rammdalen – Lerum, Ale
- Rapenskär – Lilla Edet, Ale
- Göta älv och Nordre älvs dalgång – Göteborg, Kungälv, Ale
- Vättlefjäll – Göteborg, Ale

5.1.4 Riksintresse rörliga friluftslivet

- Risveden – Alingsås, Lerum, Ale
- Vättlefjäll – Göteborg, Ale
- Göta älv och Nordre älvs dalgång - Göteborg, Kungälv, Ale
- Göta älv. Delområdet Lilla Edet – Älvängen – Lilla Edet, Ale

5.1.5 Naturreservat

- Vättlefjäll – Göteborg, Ale
- Risveden Trehörningen – Lerum, Ale
- Backas barrskog – Lilla Edet, Ale

5.1.6 Teknisk infrastruktur

- Göta älv – dricksvattentäkt - Göteborg, Kungälv, Lilla Edet, Ale
- Göta älv – risken för stigande vattennivå vid klimatförändringar behöver hanteras gemensamt av Göteborg, Kungälv, Lilla Edet, Trollhättan, Ale
- Broläge över Göta älv – Kungälv, Ale
- Vägförbindelse Surte – Lövgärdet – Göteborg, Ale

5.1.7 Kommunal service

- Samverkan kring kommunal service i Alvhem och Lödöse – Lilla Edet, Ale

5.2 Regionala och nationella samband

Ale har ett starkt och tydligt utbyte med Göteborgsregionen som kräver samordning och planering. En gemensam planering är avgörande för att till exempel skapa samarbeten och synergieffekter i regionens hållbarhetsarbete, kollektivtrafik och befolkningsutveckling. Regionala styrdokument skapar en brygga mellan lokala och regionala frågor som också mer effektivt kan tydliggöra och tillgodose nationella krav och intressen.

Viktiga regionala styrdokument som utgör underlag för ställningstaganden i Ale kommuns översiktsplanering är exempelvis;

- Regional utvecklingsstrategi
- Göteborgsregionens tillväxtdokument
- Regional vattenförsörjningsplan
- Göteborgsregionen minskar avfallet
- Länstransportplan
- Regionala miljömål

Andra exempel på tematiska områden där kommunen avser att fortsatt fördjupa sin samverkan är exempelvis;

- Skredsäkring av Göta älvdalen
- Besöksnäring och näringslivsutveckling
- Strukturbild för Göteborgsregionen
- Göta älvs vattenskyddsområde, GÄVSO
- Göta älvs vattenvårdsförbund, GÄVVF

Del 6 MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Denna del syftar till att redovisa väsentliga miljökonsekvenser som genomförandet av planförslaget har, enligt krav i plan- och bygglagen (PBL) kap 3. Först beskrivs metod, avgränsningar och påverkansområde för planförslaget. Därefter redovisas planförslaget i relation till att det inte genomförs, sedan presenteras val av prioriterade grupper och planförslagets konsekvenser för dessa. Slutligen beskrivs planförslagets påverkan på riksintressen, miljö kvalitetsnormer och samhällsekonomi.

6.1 Sammanfattning av översiktsplanens konsekvenser

Översiktsplanens bärande idé:

- Prioritera utbyggnad och planering till utpekade utvecklingsområden.
- Tillväxten ska främst ske i orterna och i landsbygdens byar.
- Bebyggelsestrycket är högt i kommunen, närheten till staden bidrar till detta.
- Styr bebyggelsen till där det finns eller är möjligt att få kollektivtrafik och service.
- Var vaksam på utspridd bebyggelse i jordbrukslandskapet, det kan försvåra för jordbruket.

Principerna för tillväxten är förtätning av orter och byar till förmån för bevarande av jordbrukslandskapet i stort. Förtätningen kan innebära att tätortsnära jordbruksmark behöver tas i anspråk i viss utsträckning. Verksamhetsmark föreslås i huvudsak i anslutning till större trafikstråk. Grönområden i tätortsnära lägen pekas ut, till förmån för både människor och djur och den biologiska mångfalden. Göta älvs är stränder är fortsatt skyddade och intilliggande industrimark kan utvecklas, under förutsättning att vattentäkten skyddas.

Alternativet till förtätning av orterna, mer spridd bebyggelse, bedöms medföra större negativa konsekvenser för miljön och har därför valts bort. Det skulle ta mer odlingsbar mark i anspråk och generera mer trafik. Bevarad jordbruksmark främjar lokal livsmedelsförsörjning och minskar sårbarheten.

Översiktsplanens styrverkan

Översiktsplanen:

- redovisar Kommunfullmäktiges inriktning på hur kommunens mark- och vatten bör användas i framtiden.
- garanterar inget genomförande.
- möjliggör en tänkbar framtida utveckling.
- ger förutsättningar för att resa hållbart.
- kan inte styra människors beteenden och agerande.

Alternativavgränsning

Det är strategierna och markanvändningen som konsekvensbedömts i översiktsplaneförslaget Ale 2021. Konsekvensbeskrivningen ska visa alternativ till planförslaget och utgår från Ale översiktsplan från 2007, som om den skulle fortsätta att gälla.

Nivåavgränsning

Översiktsplaneringen

- har en strategisk inriktning.
- ger vägledning för de viktigaste frågorna för att nå önskad samhällsutveckling till 2050.
- resonemangen bygger på vetenskapliga basfakta.

- bygger på kommunens vision och viljeinriktning.
- har fokus på tillväxten i orterna.
- har mer detaljerad styrning formulerat i generella och specifika riktlinjer, en fördjupning av ställningstagande av strategierna för de allmänna intressena i Ale.

Geografisk avgränsning

Flera olika geografiska områden kan påverkas och få konsekvenser av hur Ale väljer att bygga, allt från orterna och landsbygden i kommunen till Göta älv, Göteborg och övriga grannkommuner och regionen.

Tidsavgränsning

Konsekvensbedömningen siktar på ca trettio år, dvs år 2050.

Ämnesavgränsning

Checklistor finns i avsnitt 6.8. Syftet med checklistorna är att ge en överblick över översiktsplanens konsekvenser för miljökvalitetsmål, folkhälsomål och samhällsekonomi.

Samråd om avgränsning

Samråd om avgränsningen med Länsstyrelsen hölls 2020-12-01.

Metod

I översiktsplanen Ale 2021 beskrivs:

- syfte och innehåll.
- förhållande till andra planer.
- information om rådande förhållande i text och kartor.
- hur informationen kan läsas i ett digitalt verktyg.

6.2 Val av alternativ

I detta avsnitt beskrivs aktuella förutsättningar inför en ny översiktsplan. Därefter beskrivs ett nollalternativ och ett jämförelsealternativ i form av ett scenario med fokus på bebyggelseutveckling på landsbygden och genom bybildningar.

Nuläge

Nuläget i Ale år 2020

- Ca 32 000 invånare.
- Befolkningsökningen har accelererat sedan pendlingsmöjligheter år 2012 ökade med utbyggd riksväg 45 och Norge/Vänerbanan.
- Massivt bostadsbyggande av framförallt småhus 1965 – 1975.
- Trafikbelastningen ökar med befolkningsökningen.
- Kollektivtrafikresenärer har ökat sedan Alependeln kom 2012, potential för fler kollektivresande finns.
- Arbetsmarknadsregionen ingår i storgöteborg.
- Kommunikationer sker, förutom genom eget bilresande med cykel, buss, tåg och pendeltåg.
- Jordbruksmarken minskar, trots att gällande översiktsplan ger starkt skydd.
- Biologisk mångfald behöver värnas.

Nollalternativ

Nollalternativet belyser en trolig utveckling om planförslaget inte genomförs. ÖP 2007 utan korrigerande åtgärder ställs i relation till den nya översiktsplanen, som skiljer sig i flera punkter. De utmaningar som Ale har idag saknas det åtgärder för i ÖP 2007, som därför inte ger den vägledning som behövs. Nedan följer några skillnader och utmaningar som sannolikt skulle uppstå om ÖP 2007 fortsatt skulle vara den beslutade översiktsplanen för Ale kommun.

Möjligheter

- Med stora utvecklingsområden finns möjligheter för en varierad boendemiljö.
- Utspridd bebyggelse leder sannolikt till mindre bullerexponering.

Utmaningar

- Ortstrukturen skulle inte tydliggöras i och med tätortsbyggnation längs hela E45.
- Serviceutbud skulle inte tillgodose tillgänglighetsbehov och befolkningstillväxt.
- Övergripande mål för tillväxt skulle inte uppnås.
- Gång- och cykelvägar för den aktiva människan skulle inte prioriteras i infrastrukturplaneringen.
- Klimatpåverkan är inte prioriterad i relation till dagens tydliga klimatomställning- och anpassningsbehov.
- Näringslivsutvecklingen på landsbygden är inte prioriterad.
- Avsaknad av strategi för grön infrastruktur med resulterande brist på sammanhängande grönstruktur i och mellan tätorterna.

Jämförelsealternativ - Bebyggelseutveckling med fokus på landsbygd

Ett alternativt scenario skulle vara om pendlingsorterna inte pekades ut som huvudsaklig samhällsutveckling, där exploatering istället skulle ske med större omfattning på landsbygden och genom nya bybildningar. Det skulle innebära att bostadsförsörjningen i större utsträckning skulle ske genom exploatering av ny mark runt och på jordbruksmark och i natur istället för förtätning av tätorter.

Möjligheter

- Bevarande av grönstruktur i annars planerade förtättningsområden.
- Större möjligheter för utbyggnad av småhus.
- Förutsättningar för en varierad boendemiljö.

Utmaningar

- Sämre förutsättningar för en tillgänglig och etablerad samhällsservice.
- Omfattande investeringar i utbyggnad av infrastruktur och kommunala försörjningssystem.
- Längre avstånd innebär en mer otillgänglig kollektivtrafik med kraftigt ökade kostnader.
- Svårigheter att förse samtliga tätorter och boendemiljöer med goda pendlingsmöjligheter.
- Längre avstånd innebär att färre väljer att gå och cykla vilket leder till ett större bilberoende och miljöpåverkan.
- Stor potentiell påverkan på natur- och kulturmiljöområden.
- Risk att avsevärt försämra förutsättningar för jordbruksmarken och dess näringsmöjligheter.

Slutsatser

Ale står oberoende av alternativ inför stora utmaningar för att bemöta en befolkningsutveckling och ett bostadsförsörjningsbehov som finns i kommunen och regionen. Det ställs även krav på samtliga scenarion att tillgodose en planeringsstruktur som uppnår kraven om en minskad

miljöpåverkan och tillräcklig klimatanpassning. Den långsiktiga planeringen ska också bemöta de demografiska utmaningar som förutspås och där infrastruktur och service ska planeras resurseffektivt och tillgängliggöras för alla.

Planförslaget med sikte på 2050 anses utifrån ovan scenarion och resonemang erhålla de bästa möjligheterna att möta de utmaningar som beskrivits och samtidigt uppnå kommunens långsiktiga målsättningar. Genom att koncentrera samhällsutvecklingen till huvudorterna kan en resurseffektiv och välplanerad samhällsstruktur uppnås, där hållbarhets- och befolkningsbehov tillgodoses.

6.2.1 Val av prioriterade grupper

Hälsa på lika villkor är grunden i folkhälsoarbetet. Lättillgängliga miljöer för fysisk aktivitet, säkra och trygga både bostads- och fritidsmiljöer är gynnsamma för alla människor oavsett ålder.

Hälsosamma miljöer där buller, luft-, mark- och vattenföroreningar minimeras ger förutsättningar för ett gott liv.

Barn och ungdomar

Hälsan under hela livet, gynnas av goda förhållanden i barndomen. Tidiga insatser kan ses som en investering för både individ och samhälle. Säkra och trygga skolvägar lägger grunden för goda vanor. Närhet till natur och lek är viktig för barns och ungdomars utveckling.

Äldre

Behoven och möjligheterna för äldre att röra sig i samhället är olika för olika grupper av äldre. Vid stigande ålder avtar snabbhet och reaktionsförmåga. Nedsatt hörsel påverkar förmågan att kommunicera i bullriga miljöer. Äldre är överrepresenterade vid fotgångar- och cykelolyckor. Närhet och tillgänglighet till grönområden är viktig för denna grupp.

Socioekonomiskt utsatta

Personer med utsatt socioekonomisk position utsätts för ogynnsamma stressfaktorer vilket kan ha negativ effekt på hälsa och medellivslängd.

Personer med funktionsnedsättning

I åldrarna 16 - 84 har mer än tjugo procent av Sveriges befolkning nedsatta funktioner. En stor del av samhällets samlade ohälsa finns inom gruppen intellektuellt, psykiskt eller fysiskt funktionsnedsatta. Detta kan bidra till ett utanförskap som kan handla om bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, fritids- och kulturaktiviteter, utbildning, demokratiska processer.

6.3 Miljökonsekvensbeskrivningens syfte, identifiering och bedömning av påverkan

Miljökonsekvensbeskrivningens syfte:

- översiktsplanen bedöms ha betydande miljöpåverkan, då planen pekar ut tillväxt i tätorter, mark för verksamheter, erosionsskydd och vägar
- ska beskriva, identifiera och bedöma vilken betydande miljöpåverkan planen antas medföra
- ska beskriva följderna av ett tänkt genomförande
- ska medverka till att en långsiktigt hållbar utveckling skapas
- ska identifiera positiva och negativa konsekvenser av förtätning och utglesning

Enligt miljöbalken ska en MKB innehålla en beskrivning av hur relevanta miljö kvalitetsmål och annan miljöhänsyn beaktas i planen. Miljökonsekvensbedömningen fokuserar på de fem viktigaste påverkansområdena för Ale kommun. Dessa påverkansområden beskrivs i följande:

- Förtätning
- Transporter
- Göta älv
- Odlingslandskapet
- Natur

Positiva effekter	Negativa effekter
+ sanering av förorenad mark vid omvandling	- förlust av odlingsbar mark
+ ökad kvalitet på och säkerställda tätortsnära grönområden	- förlust av grönyta i tätort
+ ökad biologisk mångfald genom säkerställda gröna områden mellan orterna	- risk för minskad biologisk mångfald genom att naturmark exploateras
+ minskat buller vid bättre vägstandard	
+ minimerar risk för skred av förorenad mark genom erosionsskydd	
+ möjlighet att minimera biltrafik, minskar buller och luftföroreningar	- risk för försämrad ljudmiljö och luftkvalitet vid förtätning nära trafikled
+ nytt broläge över Göta älv, minskar sårbarheten	
+ minskad fragmentisering av jordbruksmarken	

Tabell 1 Miljöeffekter av tillväxt/förändrad markanvändning

Förtätning

Huvudstrategin är att bygga på den infrastruktur som finns, både i tätorterna och stråken mellan dem. Majoriteten av ny bebyggelse föreslås lokaliseras till orterna. Orterna byggs inåt genom bland annat förtätning. Det ger tätorter med små avstånd. Service, handel och kollektivtrafik kan nås till fots eller med cykel vilket är positivt ur miljösynpunkt och för folkhälsan. Nedan följer möjliga konsekvenser av planförslagets förtättningsstrategi:

- kvalitativa grönområden ska inte tas i anspråk
- grönområden är viktiga för människors hälsa
- utpekade gröna stråk möjliggör för biologisk mångfald och klimatanpassning
- förtätning kan stärka underlaget för service och handel
- förtätning kan gynna kvarboende genom att orterna kan erbjuda en mångfald av boendetyper
- landsbygdsutveckling med förtätning i byar och i samlad bebyggelse, kan motverka utspridning av bebyggelsen i landskapet och vara positivt för jordbruket, minskad fragmentisering
- förtätning ökar möjlighet för fler att nyttja kollektivtrafik
- förtäta orterna kan gynna miljö, folkhälsa, kommunal ekonomi och klimatpåverkan
- förtätning bidrar till att förorenade markområden måste saneras inför byggnation
- saneras områden bidrar det till minskad exponeringen och spridning av farliga ämnen
- sanering av förorenad mark är gynnsamt för folkhälsan

Transporter

Resandet och transporter behöver förändras om utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar ska minska. Förändring i samhällsbyggande och beteende och nya tekniska lösningar är därför nödvändigt. Fler infartsparkeringar underlättar kollektivtrafikresande. Beroende av väder och vind påverkas spridningen och förekomsten av luftföroreningar från både lokala och mer avlägsna källor. Långväga transporter av försurande ämnen fortsätter att påverka miljön i högre grad än vad lokala utsläppskällor

ger upphov till. Lokalt kan bidraget vara att skapa effektiv struktur för trafik och kollektivtrafik, för minimera miljöpåverkan. Tvärförbindelser pekats ut och när trafiksäkerhet ökas och kapacitetshöjande åtgärder utförts på dessa vägar kan större kompletteringsbebyggelse tillkomma. Trafiksäker ny förbifart i Skepplanda kommer att göra intrång i riksintresse för kulturmiljövård.

Göta älv

Vattnet i Göta älv är känsligt eftersom älven är dricksvattentäkt för ca 800 000 människor och farled av riksintresse. Älvområdet är skredkänsligt och de föroreningar som finns kvar i närliggande mark behöver tas om hand för att inte riskera förorenande skred i älven. Enstaka händelser och utsläpp kan få stora konsekvenser på vattnet. Bebyggelseutvecklingen kommer till stor del att ske i orterna vid älven. Dagvatten ska tas om hand lokalt, för att minimera föroreningsrisker. Havsnivån och grundvattennivåer påverkas av klimatförändringarna. Strandskydd finns längs hela älven, stora delar av strandängarna betas och fungerar som översvämningssområden. Industrier finns längs älven, åtgärder för översvämningar är olika. Viss expansion av industrier kan ske om risker minimeras. I södra delen av kommunen finns skyddsområde för vattentäkt. Reservvattentäkt saknas, men ska utredas.

Odlingslandskapet

Tätortsnära jordbruksmark kan tas i anspråk om exploateringen bedöms ha större allmänt intresse än bevarande av jordbruksmarken. Ny bebyggelse i jordbrukslandskapet kan i huvudsak ske med kompletterande bebyggelse i befintliga byar och i samlad bebyggelse. Jordbruket i Ale är inriktat på spannmålsodling, men jordbruk med inslag av djurhållning finns också. Ett utspritt bostadsbyggande på landsbygden kan innebära begränsningar för och fragmentisering av näringsverksamheten.

FAKTA

Västra Götaland är det län som har minskat sin totala jordbruksareal mest mellan 2000–2015. Under denna period har arealen minskat med 30 000 hektar, varav 23 000 är åkermark och 7000 är betesmark. Exploateringen av jordbruksmark med byggnader och infrastruktur har uppgått till cirka 400 hektar i var och en av de två senaste femårsperioderna, vilket överskrider det regionala miljömålet att inte minska åkermarken med mer än 200 hektar på fem år (Jordbruksverket, 2013; Länsstyrelsen i Västra Götaland, 2015, s. 30).

Att jordbruksmarken minskar och bebyggs påverkar både den faktiska arealen som kan producera livsmedel, men det bidrar också till att jordbruksmarken fragmenteras. Fragmenteringen av jordbruksmark kan leda till en försvårat brukande av marken både på grund av de oregelbundna formerna på brukningsenheterna men även för att det kan bli svårare att ta sig mellan de olika enheterna med jordbruksmaskiner. Exploateringen av jordbruksmark är accentuerad i anslutning till transportkorridorer och urbana områden, där också mycket av den högproduktiva jordbruksmarken är lokaliserad. (Jordbruksverket, 2017; Nordbeck, 1977, s. 83–84).

År	Ale	Kungälv	Lilla Edet	Trollhättan
1981	5 276	6 757	5 026	10 810
1991	4 973	6 562	4 762	9 982
2001	4 657	6 370	4 688	9 675
2011	4 163	6 174	4 466	9 435
2019	4 015	6 032	4 356	9 179
Minskning i antal hektar	1 261	725	670	1 631
Minskning i procent	24%	11%	13%	15%

Tabell 2 Total åkermark i hektar. Källa: Jordbruksverkets statistikdatabas

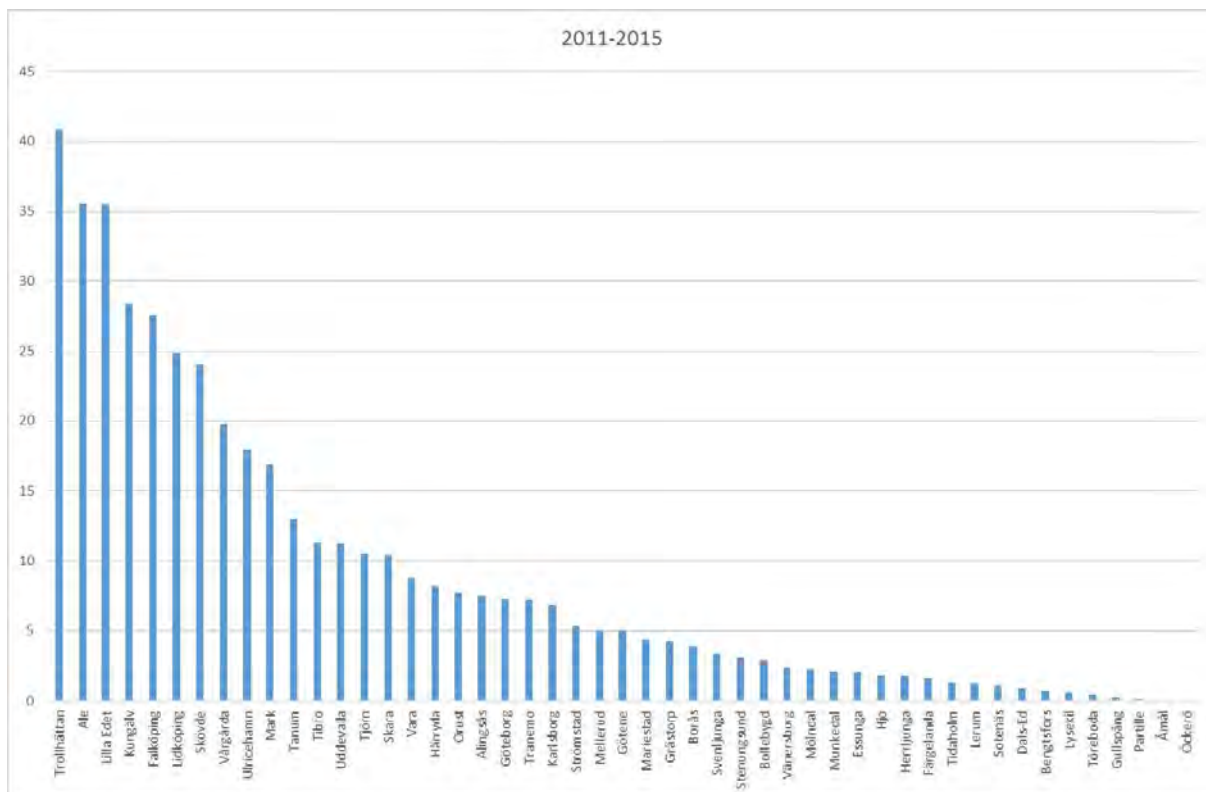

Diagram 3 Faktiskt exploaterad jordbruksmark. Källa: Länsstyrelsen Västra Götaland Seminarium om Jordbruksmark 2018

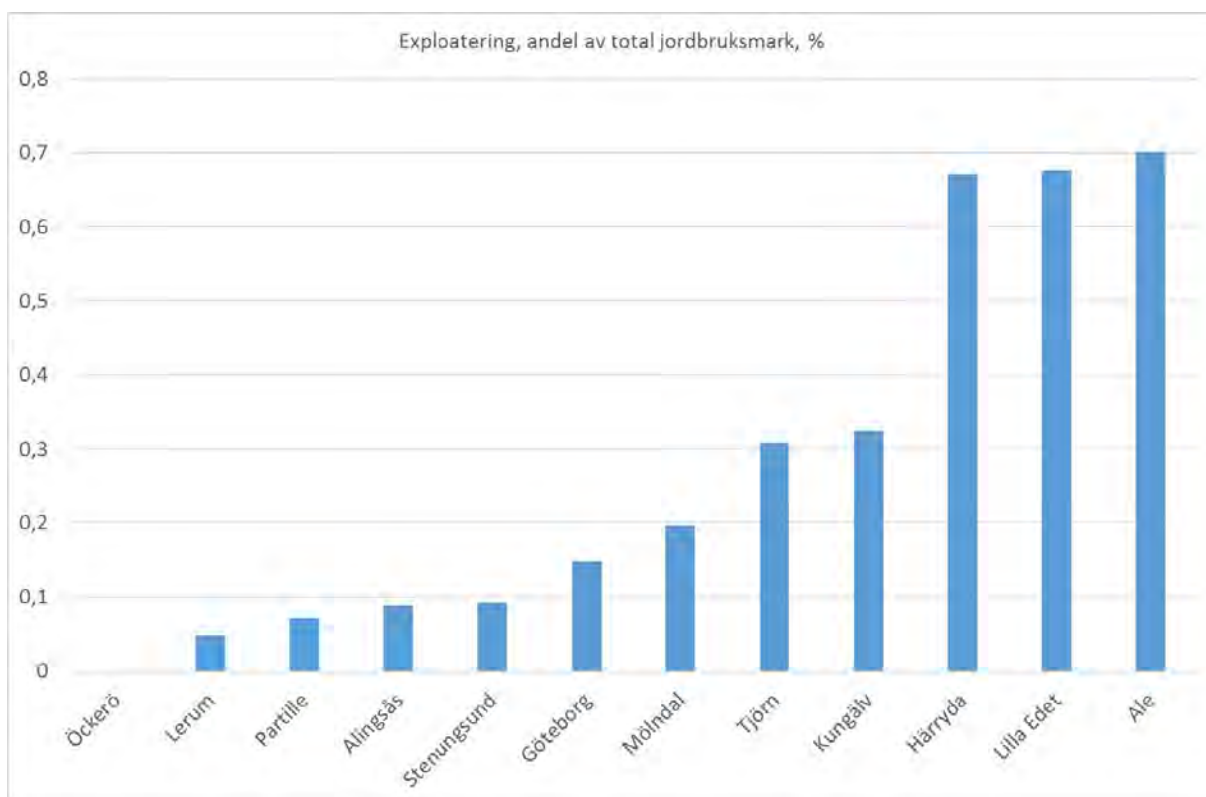

Diagram 4 Exploatering, andel av total jordbruksmark i procent. Källa: Länsstyrelsen Västra Götaland Seminarium om Jordbruksmark 2018

Natur

Skyddade naturmiljöer, riksintressen för friluftsliv finns i Vättlefjäll, Risveden och i Göta älvdalen. Natura 2000-skydd finns för ett område mellan Skepplanda och Hålanda.

Balans mellan bebyggelseutvecklingen och landskapets natur- och rekreationsvärden ska beaktas i närhet av våtmarker. Kompensationsåtgärder kan tillämpas. Sällsynt växtlighet och artrikedom som finns i våtmarker ska värnas.

Skogshanteringen har förändrats de senaste hundra åren från småskalighet till storskalighet. Beakta att artrikedomen är större i blandskogar och naturskyddet är viktigt för rekreation och friluftsliv när orterna förtätas och för ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Kommunen kan bedriva varsamt skogsbruk där natur- och rekreationsvärde är högre.

Genom förtätning och utbyggnad av orterna sparas naturmarker och detta bidrar till att biologisk mångfald bibehålls. Omvandling av mark, kan bidra till att skapa nya naturmiljöer och gröna områden mellan orterna är viktigt för växt och djurliv och klimatanpassning. Tillgängliga naturområden för det rörliga friluftslivet nyttjas i vardagen och bidrar till hälsa och välbefinnande. Naturvärden och rekreationsvärden står sällan i motsats till varandra. Tysta områden finns utpekade i kommunens skogs- och jordbruksområden.

Påverkan på riksintressen

Riksintressen omfattar markområden, vattenområden och samhällsfunktioner som har så särskilda värden eller förutsättningar att de bedömts vara betydelsefulla för riket i sin helhet. Riksintressen regleras i miljöbalkens 3 och 4 kapitel. De riksintressen som finns i Ale kommun är beskrivna i översiktsplanens kapitel 3, flera riksintressen kan inbegripas inom samma geografiska yta. Ale kommuns förhållningssätt utgår från att riksintressen ska respekteras och att inga åtgärder ska tillåtas som orsakar skada på riksintressens syften och värden.

Vilja och behov av utveckling inom kommunen innebär att intresseavvägning måste göras, dessa ska i alla sammanhang motiveras, i synnerhet vid intrång i hänsynsområden. I följande beskrivs de konsekvenser på riksintressens värden, och på andra skyddade områden, som ett genomförande av översiktsplanens samrådsförslag bedöms innebära.

Riksintresse för Kulturmiljövården- enligt 3 kap 6§ miljöbalken. Skepplanda mm [P 29] (Skepplanda SN)

Riksintresset omfattar odlingslandskap intill Grönån med fornlämningsmiljöer som tydligt påvisar gårds- och bybebyggelsens kontinuitet från bronsåldern. Fornlämningsmiljöer utgörs av järnåldersgravfält (bland annat ett av Götaälvdalens största vid Skepplanda kyrka), fossila åkrar, länets största hållristning vid Vadbacka, Skepplanda kyrka i dominerande läge med medeltida delar, kvarnar vid Forsån, stenvalvsbro, gästgiveri och prästgård. (Källa: www.raa.se)

Delar av odlingslandskapet är sedan tidigare detaljplanerat för industri och i viss omfattning exploaterat. Riksintresset påverkas av planförslaget genom att delar av återstående åkermark föreslås för vidare utbyggnad av verksamhetsområdet, samt genom förslag till lokalisering av nytt vägområde. Ett utbyggnadsområde för tätorten är vidare föreslaget söder om samhällets västra delar, inom riksintressets utpekade område.

Vägområde

Syftet med vägområdet är att utreda förutsättningar för att leda nuvarande genomfartstrafik utanför tätort och på så vis öka trafiksäkerhet och minska trafikens påverkan i förhållande till skola och boendemiljöer. Platsens topografiska förutsättningar innebär att det inte finns rimlig alternativ

placering. Kommunens bedömning är att vid avvägning mellan trafiksäkerhet och beskrivna kulturmiljövärden bör intrånget kunna motiveras.

Verksamhetsmark

Åkermark mellan Skepplandavägen och befintligt verksamhetsområde föreslås utvecklas som verksamhetsmark. I anslutning till dessa, mellan Skepplandavägen och väg 1979 föreslås ytterligare åkermark utredas för att på sikt användas för verksamheter. Ianspråktagande av odlingsmarken påverkar riksintressets värde, det sker dock angränsande till exploaterade områden vilka är planlagda mellan 1964 och 1977 och till den sammanhängande tätortsbebyggelsen. Riksintressets avgränsning, som i nuläget inbegriper befintligt verksamhetsområde, bör enligt kommunens mening därför kunna övervägas.

Tätort - Bostäder

Det finns mycket få utvecklingsmöjligheter för tätorten i Skepplanda därför föreslås att viss bostadsbebyggelse tillåts göra intrång inom föreslaget utvecklingsområde. Möjlig omfattning och utformning i förhållande till riksintressets värden får då utredas.

Områden av riksintresse för friluftsliv och naturvård – enligt 3 kap 6 § miljöbalken

Vättlefjäll

Riksintresset omfattar ett naturområde med barrskog, lövskog, sjöar och vattendrag, och sträcker sig in i Göteborg och Lerums kommuner. Området har stort värde för friluftslivet, med bland annat möjlighet för fritidsfiske, orientering och fågelskådning

Surte

Riksintresset påverkas av planförslaget genom att två utredningsområden föreslås för möjlig utveckling av Surte tätort österut. Inom föreslagna utredningsområden finns viss befintlig bebyggelse. Områdena föreslås utredas med avseende på möjligheten att förtäta och tillgängliggöra, i en omfattning som kan bedömas vara lämplig med hänsyn till riksintresset.

Det södra utpekade utredningsområdet är även i en mindre del belägen inom den del av Vättlefjäll som ingår i Naturreservat - enligt 7 kap 4 § miljöbalken. Reservatets syfte är att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön och att tillgodose behov av område för friluftslivet.

Nödinge

Riksintresset påverkas av planförslaget vilket föreslår en utbyggnad av tätorten i Nödinge södra delar vilken sträcker sig in i riksintresset. I Fördjupad översiktsplan för Nödinge, (lagkraft 2019-04-12), är området kategoriserat som jordbruksmark som ska bevaras, där enstaka kompletteringar av den spridda bebyggelsen kan göras i syfte att öka förutsättningar för fortsatt drift och utveckling av befintliga jordbruksföretag. Området föreslås här utredas med avseende på möjligheten att förtäta befintlig bebyggelse i omfattning som kan bedömas vara lämplig med hänsyn till riksintresset.

Göta och Nordre älvs dalgångar

Göta älv och dess dalgång omfattas av riksintresse för naturvård och friluftsliv, samt i egenskap av farled riksintresse för transporter. Älvdalen har stora naturvärden med vattendrag, lövskog och odlingslandskap, och ett stort värde för friluftslivet med möjlighet till vandring, orientering och fågelskådning.

Broförbindelse

Samtliga tre kategorier av riksintressen bedöms påverkas av planförslaget, då läge för en ny broförbindelse över Göta älv förslås utredas. En ny förbindelse över älven är en förutsättning för en

robust infrastruktur och en viktig del i utvecklingen av kommunens och regionens övergripande trafikstruktur. De intrång som kan följa i riksintressenas värden bedöms därför vara skäligen.

Verksamhetsområde Osbacken

Riksintresset för naturvård och friluftsliv påverkas av ett område vilket föreslås utredas för användning som verksamhetsmark. Området är skogbevuxet, kuperat och innehåller enstaka bostadshus. Området gränsar i sin ena sida till E45 och ansluter i sin södra sida till ett mindre område med nyligen antagen detaljplan för verksamheter. I kommunen är tillgången på lämplig mark för etablering av verksamheter mycket begränsad och efterfrågan hög. Alternativt läge med anslutning till på/avfart till E45 och med avstånd till sammanhängande bostadsbebyggelse skulle med sannolikhet innebära ianspråktagande av jordbruksmark. Det intrång lokaliseringsen innebär i riksintressets värden bedöms därför vid en avvägning föredras.

Miljö kvalitetsnormer

I den långsiktiga planeringen av en kommun är det av stor betydelse att överväga och analysera markanvändningens påverkan på omkringliggande miljö. Varje beslut om framtida mark- och vattenanvändning kan ha en omfattande effekt på hur förutsättningar för ett långsiktigt hållbart samhälle kan komma att se ut.

För att gemensamt angripa dessa utmaningar har Sverige genom beslutade miljö kvalitetsnormer för *luftkvalitet, bullermiljö och vattenförekomster* bestämt mätbara kvalitetskriterier att förhålla sig till. Miljö kvalitetsnormer är till för att skydda människors hälsa och innehåller bestämmelser om lägsta godtagbara miljö kvaliteten. Nedan beskrivs hur planförslaget förväntas påverka dessa miljö kvalitetsnormer.

Luft

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft innehåller gräns- och tröskelvärden för elva olika luftföroreningar, av vilka kvävedioxid och partiklar PM10 som regel är svårast att klara. Det är kommunens ansvar att kontrollera att miljö kvalitetsnormerna uppfylls, och Ale kommun samarbetar med kringliggande kommuner genom Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen. Inom ramen för luftvårdsförbundets verksamhet utförs regelbundet mätningar och beräkningar av luftkvaliteten i regionen. Vägtrafik, tunga transporter och industrier påverkar luftkvaliteten, vilket i Ale främst berör orterna längs E45, och vissa vältrafikerade vägar.

Den senaste beräkningen av kvävedioxidhalter för Ale, vilken redovisades 2017, visar att miljö kvalitetsnormens värden klaras och så även miljö kvalitetsmålet Frisk luft. Planförslagets inriktning på prioritering av utbyggnad i stationsorterna och satsningar på utbyggnad av infrastruktur skall understödja att fler väljer kollektivtrafik, gång och cykel. Ändrade resvanor kan bidra till att miljö kvalitetsnorm för luft fortsatt kan klaras, även med den befolkningsökning som planförslaget prognostiserar.

Riktlinjer som benämns i planförslaget som bidrar till ett fortsatt luftkvalitetsarbete:

- Genom satsning på utbyggnad av gång- och cykelvägar, och på sammanhängande trygga skolvägar, ges fler möjlighet att välja gång och cykel istället för bil, vilket bidrar till att minska luftföroreningar.
- Utbyggnad prioriteras i lägen med god anslutning till kollektivtrafik.
- Ny bebyggelse ska planeras så att det är enkelt att gå, cykla eller använda kollektivtrafik.

Omgivningsbuller

Buller är ett utbrett miljöproblem och en av de störningar som berör flest människor i Sverige. Vägtrafik och järnväg är ofta den huvudsakliga källan till buller. Ales förutsättningar med de större tätorterna huvudsakligen samlade utefter kommunikationsstråken Norge-Vänerbanan och E45 innebär en situation där både buller och vibrationer behöver hanteras i planeringen. I stationsorterna kan detta vara problematiskt och påverka hur den byggda miljön kan utvecklas och utformas.

Den befolkningsökning som översiktsplanen förutser kan förväntas innebära ett ökat resande och bidra till ett ökat trafikflöde. Med befolkningsökning koncentrerad till tätorterna skapas dock förutsättningar för att fler cyklar, går eller åker kollektivt vilket kan minska andelen bilresor. Koncentrationen till tätorterna innebär emellertid samtidigt att fler människor kan komma att vara bosatta i miljöer med förhöjda bullervärden.

Samrådsförslaget innehåller utbyggnads- och utredningsområden för verksamheter i Skepplanda, vilket kan förväntas innebära en ökning av trafikflöde och tunga transporter på Skepplandavägen. Samrådsförslaget innehåller samtidigt förslag på ny vägdragning vid sidan av tätorten i anslutning till befintligt och föreslagna utbyggnad av verksamhetsområden. Det föreslagna nya läget för väg skulle innebära att exponering för buller i tätorten Skepplanda kan minska.

Riktlinjer som benämns i planförslaget som bidrar till ett fortsatt arbete mot omgivningsbuller:

- Gällande riktvärden för buller ska uppfyllas och god ljudmiljö ska alltid eftersträvas vid ny exploatering.
- Buller ska särskilt beaktas i miljöer där barn och äldre vistas.
- Nya verksamheter som är ljudstörande ska hänvisas till områden som redan är bullerpåverkade.
- Vid bostadsbyggnation i bullerutsatta miljöer ska verksamheter, parkeringsbyggnader eller andra mindre bullerkänsliga funktioner placeras som avskärmning mot bullret.
- Bebyggelse ska planeras och utformas så att riktvärden för buller och krav på dagsljusvärden i bostäder uppfylls.
- Ny bebyggelse ska planeras så att det är enkelt att gå, cykla eller använda kollektivtrafik.

Vattenförekomster

Sverige har åtagit sig uppdraget via vattendirektivet att genom långsiktig vattenförvaltning uppnå en god status för landets samtliga vattenförekomster. Uppföljningen av det pågående vattenförvaltningsarbetet sker genom miljökvalitetsnormer som anger en kemisk och ekologisk status som ska uppnås på sikt. Val av markanvändning inom ett avrinningsområde kan ha en stor och avgörande påverkan på möjligheten för en vattenförekomst att uppnå en god status.

Planförslaget innebär en fortsatt exploatering av mark som har en större eller mindre påverkan på markens hydrologiska balans och föroreningsgrad. Vid till exempel hårdgörande av ytor ökar dagvattenmängden genom samhället som genom en samlad påverkan kan ha en negativ effekt på mottagande vattenförekomst. Genom en välplanerad dagvattenhantering kan dessa effekter från den urbana miljön begränsas, där exempelvis föroreningar tillåts att avskiljas och brytas ner. Detta arbete bör kompletteras med åtgärdsprogram utifrån avrinningsområden där prioriteringen bör baseras på vattenförekomst med störst behov av en förbättrad status.

Nedan följer en sammanställning av de vattenförekomster eller sträcka av vattenförekomst som anses vara relevanta utifrån påverkan från planförslaget.

Vattenförekomst	Statusklassning (2021)	
	Ekologisk	Kemisk
Grönån- mynningen till Skepplanda	Måttlig	Uppnår ej god
Forsån	Måttlig	Uppnår ej god
Sköldsån	Måttlig	Uppnår ej god
Hållsdammsbäcken	God	Uppnår ej god
Surtesjön	Måttlig	Uppnår ej god
Göta älv- Älvängen med förgreningen med Nordre älv	Måttlig	Uppnår ej god
Göta älv- förgreningen med Nordre Älv till Sävåns mynning	Måttlig	Uppnår ej god
Rivö Fjord (Utsläppspunkt spillvatten Ryaverket)	Måttlig	Uppnår ej god

Tabell 3 Statusklassning av vattenförekomster

Flera av vattendragen i tabellen är idag påverkade av övergödning och morfologiska förändringar. Många av vattendragen rinner genom eller i anslutning till Ales tätorter. Tätortsnära vattendrag kommer påverkas av den föreslagna översiktsplanen genom tillkommande urbana föroreningar såsom ökat dagvattenutsläpp vid exploatering. Även översvämningar i tätorten riskerar att öka med en planerad förtätning och exploatering. Vattenförekomster utanför tätorter kommer att ha en påverkan från tillkommande enskilda avloppsanläggningar samt jord- och skogsbruk. Planförslaget leder till ökad spillvattenmängd från Ale som leds till avloppsreningsverket Ryaverket i Göteborg stad med utsläppspunkt i Rivö Fjord. Krav om miljö kvalitetsnormer regleras i tillstånd för avloppsreningsverket.

Flera åtgärder och planeringsunderlag krävs för att kunna begränsa påverkan från planförslaget. En skyfallskartering är under framtagande för att långsiktigt förebygga översvämningssytematik i framtida exploatering. Framtida vattenskyddsområde för Göta älv och biflöden kommer ställa högre utsläppskrav från Ales angränsande tätorter. Dagvattenhanteringen ska vid exploatering eller omvandling i större utsträckning hanteras med öppna och multifunktionella ytor för att anpassa samhället till en högre reningsgrad och bättre fördröjningsmöjligheter. En grönstrukturplan ska tas fram som ska tydliggöra ett behov om grönytor som kommer förbättra den lokala reningsgraden av dagvatten. För att vidare motverka negativa effekter av planförslagets markanvändning beskrivs riktlinjer inom berörda områden. Genom åtgärder och riktlinjer för framtida markanvändning skapas goda förutsättningar att inte försämra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status.

Riktlinjer som benämns i planförslaget som bidrar till en fortsatt vattenförvaltning:

- God ekologisk och kemisk status ska uppnås i alla kommunala sjöar och vattendrag. Om inte god status uppnås ska åtgärdsprogram arbetas fram och följas.
- Ale kommun ska ha en god kunskap om grundvattnets status och hur det i framtiden kan komma att förändras med påverkan från klimatförändringar och bebyggelse.
- Dagvattensystem ska utformas så att en så stor del som möjligt av föroreningarna avskiljs och bryts ner under vattnets väg till recipienten, och med hänsyn till platsens förutsättningar, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet. Öppna dagvattenlösningar ska eftersträvas.
- Kommunen ska verka för att minimera påverkan av övergödning från enskilda avlopp, jordbruksmark och annan bidragande verksamhet.

- Exploatering vid sjöar ska ske med en restriktiv hållning och mycket god förståelse, med syftet att öka tillgängligheten för alla.
- I nya exploateringsområden ska det säkerställas att en god vattenstatus kan uppnås på sikt.
- Skyfallskartering ska utgöra kunskapsunderlag vid fysisk planering, ny exploatering, och för åtgärder i teknisk infrastruktur.
- Dagvattenstrategi ska följas.
- En grönstrukturplan med grönytefaktor för bebyggelse ska tas fram för att tydliggöra förhållningssätt vid exploatering och förtätning.

6.4 Samhällsekonomi

Översiktsplanens syfte är att skapa en styrning av tillväxten i kommunen och möjliggöra för ökat bostadsbyggande och ökat byggande för näringslivet. Planen ska möjliggöra regional tillväxt och utveckling genom att se Ale i ett regionalt och lokalt perspektiv och verka för samsyn mellan kommunerna.

Huvudinriktningen är att bygga orterna inåt vid redan utbyggd infrastruktur. Det medför att behoven av att anlägga nya gator minskar. Gång- och cykelvägar kan behöva kompletteras och förbättras för att möta upp önskemålen om ökade aktiva transporter vilket medför kostnader.

Kvalitativa grönområden och tätortsnära gröna områden ska bevaras och stärkas. Kostnader för gröna miljöer kan ses som en del i hållbar tillväxt.

Kvalitets- och säkerhetshöjande åtgärder för att ha ett rent, gott och säkert vatten, vilket medför kostnader finns identifierade i planen för verksamhetsområden för kommunalt VA.

Områden där bebyggelsestryck, konvertering eller föroreningsrisk medför att kommunalt VA ska övervägas, innebär kostnader för utökning av nätet, men också ett renare råvatten.

Fjärrvärmenätet är fullt utnyttjat, ytterligare utbyggnad är i dagsläget inte trolig. Tillväxten förväntas ske hållbart och på sikt bli klimatneutral.

Tillväxt framför allt i orterna visar på en tydlig inriktning mot att flytta över resor från enskilt bilresande till bland annat kollektivtrafik både för att minska klimatpåverkan och förbättra folkhälsan. Dagens kollektivtrafik behöver förbättras, både turtäthet och användarvänlighet, för att vara ett attraktivt alternativ, vilket innebär ökade kostnader. Utbyggd kollektivtrafik som är anpassad för personer med funktionsnedsättning minskar kommunens kostnader för färdtjänst i specialfordon.

Översiktsplanen ger förutsättningar för en ökad befolkning, upp till 50 000 invånare på trettio års sikt. Med en ökad befolkning kommer det att behövas ytterligare förskole- och elevplatser fördelat över kommunen, vilket medför kostnad för kommunen. Generationsväxling pågår i kommunen, vilket innebär en omställning med en större andel äldre, som sannolikt kommer ha ett ökat vårdbehov och därmed bidra till ökade kostnader. Utformning av samhället ska prioriteras så att de äldre kan vara självständiga och hålla sig fysiskt aktiva i vardagen.

SAMHÄLLSEKONOMISK PÅVERKAN	POSITIVT	KOMMENTAR
Möjlighet till regional kommunal utveckling	Möjliggör tillväxt Säkerställa dricksvatten Sanering miljögifter	
Kostnad /Hälsovinst utbyggnad av väg och GC-väg	Tvärförbindelser Ny bro över Göta älv Aktiva transporter Minskade sjukvårdskostnader	Utbyggnadskostnader
Kostnad /Ökat fastighetsvärde av iordningställande av grönområden	Gröna kvalitéer skapas, hälsofrämjande	Utbyggnadskostnader
Kostnad för utbyggnad av VA/Vinst minskat reningsbehov av råvatten	Högre dricksvattenskvalité	Minskade kostnader för rening av råvatten
Kostnad för kollektivtrafikförsörjning/Vinst folkhälsa, klimatkompensation	Ökad kollektivtrafik Folkhälsan förbättras Fler resenärer Hela-resan-perspektiv Minskade utsläpp Parkering kan samutnyttjas	Ökade kostnader, men mindre utsläpp Stora parkeringar vid pendeltåg
Kostnad för skolgång	Flexibla lokaler	Kostnader för fler elever Hushållning med ökade kostnader
Kostnad för barnomsorg	Flexibla lokaler	Kostnader för fler barn Hushållning med ökade kostnader
Kostnad för äldreomsorg	Fler gröna kvalitéer, inbjuder till aktivitet, bidrar till hälsa Minskat vårdbehov	Ökade kostnader, på grund av fler äldreomsorgsplatser

Tabell 4 Samhällsekonomisk påverkan.

6.5 Sociala konsekvenser

Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god fysisk, mental och social hälsoutveckling. Människors hälsa formas i samspel mellan individuella förutsättningar och den omgivande sociala miljön. Barn och äldre är särskilda grupper som vinner på nära tillgänglighet. Det är av stor vikt att ge barn och ungdomar utrymme för att skapa trygga och goda uppväxtvillkor och en meningsfull fritid. De sociala mönster vi finner bland andra levnadsvanor uppträder också inom fysisk aktivitet. Det är de grupper som är minst fysiskt aktiva som har mest behov av stödjande miljöer som till exempel grönområden. Detta bidrar till folkhälsan och minskar behovet av transporter under fritiden.

6.6 Konsekvensmatris prioriterade grupper och miljö

Jämförelsen är gjord mot nuläget. Konsekvensbedömningen är gjord på samtliga bestämningsfaktorer.

RÖD -	Försämring
GRÖN +	Förbättring
GUL 0	Oförändrat
ORANGE -/0	Försämring i vissa avseenden, oförändrat i andra aspekter.
LJUSGRÖN +/-	Förbättring i vissa delar, oförändrat i andra aspekter.
DELAD RUTA +/-	Försämring i vissa avseenden och förbättring i andra under samma bestämningsfaktor.
	Ej relevant
★	Grupp som är extra utsatt/har stor vinst av faktorn

Tabell 5 Figurförteckning till tabell 6

		Barn	Äldre	Alla M/ K		Socioekonomiskt utsatta	Funktionsnedsättning	Miljön
Natur och rekreation	Påverkan på strandskyddet							
	Påverkan på våtmarker							
	Påverkan på skogens kvalité							
	Tillgång till stödjande vardagsmiljöer	★	★			★	★	
	Påverkan på villkor för flora och fauna							
Mark och vatten	Utsläpp av gödande ämnen	★						
	Påverkan på kvalitet och nivå på yt- och grundvatten							
	Påverkan på odlingslandskapet							
Luft och klimat	Utsläpp av växthusgaser							
	Utsläpp av luftföroreningar							
	Utsläpp av försurande ämnen							
Bebyggelse	Förtätning av bebyggelse					★	★	
	Tillgång till god arkitektur							
	Tillgång till kulturmiljöer							
Kommunikationer	Tillgång till trafikmiljö som stödjer aktiva transporter					★	★	
Tekniska system	Tillgång till förnyelsebara energiresurser							
	Alstrande av avfall							
Hälsa och säkerhet	Påverkan från farliga ämnen	★		★	★			

Ankom: 2021-02-17 Ärende: UBN.2021.126 Handling: 1061560

Påverkan från UV-strålning	★							
Påverkan från elektromagnetiska fält	★						★	
Påverkan från buller	★	★					★	
Påverkan från radon	★				★		★	
Trygghet i närmiljön	★	★	★	★				
Tillgänglighet till, i och mellan byggnader	★	★					★	
Möjlighet till återhämtning			★	★	★		★	
Risk för olycksfall	★	★		★	★			
Påverkan från djurhållning								
Tillgång till bostad					★			
Tillgång till utbildning					★			
Möjlighet till sysselsättning					★		★	

Tabell 6 Konsekvensbedömning av bestämningsfaktorer

6.7 Uppföljning

Miljöredovisningen ska redovisa följande indikatorer:

- Ny bostadsbebyggelse – andelar i förtätning respektive ny exploatering.
- Energianvändning – andelar ny bebyggelse som är passivhus, plusenergihus eller på annat sätt beaktar byggnadens energianvändning i ett livscykelperspektiv.
- Jordbruksmark – arealen brukningsvärd jordbruksmark som ges bygglov på för annat än jordbruksverksamhet.
- Biologisk mångfald – andelen skyddad skog uppdelat på kommunägd och enskilt ägande.
- Biologisk mångfald – andel ianspråktagande av grönytor i tätort, redovisa kompensationsåtgärder.
- Kollektivtrafik – andelen ny bostadsbebyggelse inom gångavstånd från hållplats.
- Kollektivtrafik – andelen hållplatser med miniminivå för turtäthet.
- Aktiva transporter – antalet meter tillkommande cykelväg.
- Kulturmiljö – antalet nya bostadshus inom kulturmiljöer.

Välfärdsredovisningen ska redovisa följande indikatorer:

- Folkhälsa – närhet från nya bostäder till kvalitativa grönområden och rekreationsområden.

6.8 Uppföljning, kontrollfrågor vid planering

Bilaga till MKB

Ur checklistan väljs de faktorer som har störst bäring på föreslagen användning för att behandlas i en konsekvensbedömning. En sammanfattning av resultatet presenteras i en konsekvensmatris där konsekvenserna för särskilt prioriterade grupper och miljön synliggörs.

Planprocessen enligt plan- och bygglagen säkerställer att den demokratiska delaktigheten tillgodoses. Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningarna för friluftsliv värnas.

Strandområden rymmer ofta kvaliteter som har stor betydelse för rekreation och främjar därmed fysisk aktivitet.

- Hur påverkar föreslagen användning strandskyddet?

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

- Hur påverkar föreslagen användning våtmarker av olika typ?
- Skyddas våtmarker, så att de kan utvecklas utan mänsklig påverkan?
- Sker skogsbruk eller dragning av skogsbilvägar på ett sätt som inte skadar våtmarker?
- Föreslår planen att våtmarker ska återskapas/anläggas i odlingslandskapet?

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Skogar med större artrikedom med flera olika naturtyper och med olika karaktärer är ur rekreationssynpunkt värdefulla. Dessa skogar kan fungera som stödjande miljöer för fysisk aktivitet.

- Hur påverkar föreslagen användning skogens kvalitet?
- Finns speciellt värdefulla skogsområden inom planen?
- Har skogen stort rekreativt värde som görs tillgängligt?
- Hur ska skogsbruket bedrivas?

Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god fysisk, mental och social hälsoutveckling. Det är de grupper som är minst fysiskt aktiva som har mest behov av stödjande miljöer som till exempel grönområden.

- Är utemiljön attraktiv och stimulerar den till vistelse, lek och rörelse?
- Finns redskap för kreativ lek och rörelse?

Lekplatsen är inte bara en fysisk miljö utan framförallt en social miljö. Barn med funktionshinder går dock ofta miste om den möjligheten då lekplatser ofta inte är tillgängliga för dem.

- Är lekplatser och andra anordningar anpassade efter personer med funktionsnedsättning och deras behov och är de skapade med möjligheter för social interaktion?
- Finns samlingsplatser eller andra miljöer till exempel bibliotek, bygdegård, torg, grillplats eller idrottsplan som stimulerar till spontana och planerade möten mellan människor?
- Bevaras och utvecklas grön- och vattenområden i tätorter eller i tätortsnära läge för god tillgång för alla?
- Erbjuds möjlighet till vila i dessa miljöer för till exempel äldre och personer med funktionsnedsättning?
- Minskar eller ökar andelen hårdgjord yta i dessa områden?
- Finns det, tillkommer eller försvinner redskap för idrottsutövande?
- Uppmärksammas kvinnliga respektive manliga aspekter vid prioriteringar av utformning?
- Innehåller den byggda miljön fysiska eller psykosociala hinder för att barn och vuxna ska kunna vara fysiskt aktiva?

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arters livsmiljöer och ekosystem samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktiga livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

- Hur påverkar förslagen användning villkoren för flora och fauna?
- Skyddas kända växtlokaler i planen?

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. De största utsläppskällorna för näringsämnen till exempel kväve, fosfor, ammoniak samt kväveoxider kommer från jordbruket, enskilda och kommunala avlopp. Hälsoproblem ska förebyggas.

- Hur påverkar föreslagen användning risken för utsläpp av gödande ämnen från exempelvis ovan nämnda källor och transporter av farligt gods?

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning och bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Ale kommun har övergripande inriktningsmål för säker och hållbar dricksvattenförsörjning.

- Finns risk för utsläpp av ämnen som kan negativt påverka sjöar och vattendrag, till exempel farligt gods, dåliga avloppslösningar?
- Hur påverkar förslaget miljö kvalitetsnormen för fiskevatten?
- Finns det risk för utsläpp av ämnen som kan påverka människors hälsa negativt exempelvis metaller, bekämpningsmedel och hälsoskadliga mikrobiologiska organismer?
- Finns till exempel miljöfarliga verksamheter inom eller i närheten av planområdet som kan ge upphov till skadliga utsläpp?
- Finns kända mark- och/eller grundvattenföroreningar inom eller i anslutning till planområdet?
- Hur ser spridningsrisken ut?
- Påverkar föreslagen användning kvaliteten eller nivån på grundvattnet?
- Ändras strömningsförhållanden eller avrinningsområden?

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Lokalt producerad mat bidrar bland annat till ett minskat transportarbete.

- Hur påverkar föreslagen användning möjligheten till framtida brukande av jorden samt ett rikt kulturlandskap?
- Ängs- och hagmarker, småbiotoper, kulturbärande landskapselement och kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader?
- Arealen brukad/ hävdad åkermark, slättermark och betesmark i Västra Götaland ska inte minska, vilket i praktiken innebär att dessa marker inte ska tas i anspråk för annan användning.

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Resvanor, transporter och energianvändning i byggnader är tre stora faktorer som har påverkan. Transportarbetet påverkas i stor utsträckning av lokalisering av bostäder, arbetsplatser, service, rekreation och kultur. Luften ska vara så ren att människors hälsa, djur, växter och kulturvärden inte skadas.

- Överskrids miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft i nuläget?

Försurande effekter av nedfall och föreslagen markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet ska inte heller öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader. Resvanor och transporter är de främsta orsakerna till försurningen. Orterna byggs tätt vilket ger små avstånd mellan olika funktioner och ett minskat transportarbete, en ökad folkhälsa och ökad möjlighet till jämställdhet. En balans upprätthålls mellan samlad bebyggelse och gröna ytor för möjlighet till biologisk mångfald och rekreation.

- Innebär föreslagen användning en förtätning eller utspridning av bebyggelsen?
- Finns det en balans mellan stadsbyggande och möjligheten till biologisk mångfald?
- Ger föreslagen användning i orterna möjlighet till bostadsnära tillgång till kommersiell och kommunal service?

Stads- och landskapsbild ska bevaras och utvecklas så att de estetiska värdena kvarstår.

- Blir det fysiska ingrepp? Tillförs nya element?

- Skala och sammanhang med omgivningen?
- Struktur och dominans?
- Viktiga utblickar?

Kulturmiljöer ska tas tillvara och utvecklas som en resurs för framtiden.

- Medför föreslagen användning att det ges tillgång till kulturhistoriska värden och en långsiktig hållbar förvaltning?

Trafikstrukturen för fotgängare, cyklister och kollektivresenärer ska vara säkra och tillgängliga för att möjliggöra aktiva transporter. Detta gör det möjligt att vara fysiskt aktiv i det vardagliga livet och minska transportarbetet. Gång- och cykelvägar har i det här sammanhanget samma betydelse för rullstolsanvändare.

- Medför föreslagen användning att det finns tillgång till säkra, gena och tillgängliga gång- och cykelvägar?
- Finns god tillgång på kvalitativa cykelparkeringar?
- Har kollektivtrafiken en god turtäthet med lättillgängliga hållplatser som upplevs säkra och trygga?
- Gångavstånd till hållplats?
- Ges förutsättningar för miljöanpassade och resurssnåla transporter?
- Hur påverkar föreslagen användning kvinnors och mäns lika villkor?

Energianvändningen i våra byggnader ska minska samt vara miljöanpassad och innebära långsiktig god hushållning med resurser. Energiförbrukningen ska minska kontinuerligt.

- Främjar föreslagen användning förnyelsebara energiresurser?
- Anpassas bebyggelsen till lokalklimatet?

Den totala mängden avfall ska inte öka och den resurs som avfallet utgör ska tas tillvara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

- Förespråkar planen återanvändning och återvinning för att minska avfallsmängderna till deponi?
- Sker sortering av avfallet vid källan?

Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Exponering av farliga ämnen kan ge upphov till hälsoproblem.

- Nyproduktion ska ske med material som inte har en negativ påverkan på människan eller den biologiska mångfalden.
- Om förorenade områden finns inom planområdet ska åtgärder vidtas så att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050.
- Föreslagen användning ska ta hänsyn till slutlig föroreningsnivå.

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

- Har föreslagen användning tagit hänsyn till elektromagnetiska fält?
- Försiktighetsprincipen från Strålskyddsmyndigheten ska tillämpas.

Buller kan påverka det allmänna välbefinnandet. Bostäder ska planeras så höga bullernivåer, orsakade av flyg- och vägtrafik minimeras. Bostäder, skolor, förskolor, vårdhem och sjukhus är verksamheter som är extra känsliga för buller. Funktionsnedsättning kan innebära ökade risker i trafikmiljö och svårigheter att kommunicera i bullriga miljöer.

- Hur påverkar föreslagen användning människors exponering för buller?
- Hur påverkas känsliga naturmiljöer av bullret?
- Finns tysta områden som riskerar att bli störda av buller i och med föreslagen användning?

Närmiljöer ska upplevas trygga så att människors rörelsefrihet inte begränsas. Trygghet är ett av de mest grundläggande och starkaste mänskliga behoven och är centralt för människors välbefinnande. Det finns ett samband mellan känslan av trygghet i närmiljön och självskattad fysisk och psykisk hälsa.

- Upplevd otrygg miljö kan begränsa människors rörelsefrihet och möjlighet att använda bostadsmiljön eller omgivande miljö för exempelvis rekreation och fysiska aktivitet.
- I en otrygg miljö ökar benägenheten att använda bilen eller anlita taxi även om avståndet skulle medge rörelser till fots eller med cykel.
- Hur påverkar föreslagen användning att alla människor har möjlighet att uppleva trygghet i närmiljön?
- Hur är belysning, skyltning utformad?
- Hur är lokaliseringen och utformningen av gång- och cykelvägar och planskilda korsningar?
- Bildas naturliga stråk som ökar den sociala kontrollen, hållplatsens lokalisering och närmiljö, vegetationens form och placering, dag- och nattperspektiv?

Tillgänglighet är en grundläggande förutsättning för människors delaktighet i samhället. Den fysiska tillgängligheten ska vara sådan att ingen utsätts för utanförskap, maktlöshet och praktiskt beroende av andra människor.

- Hur påverkar föreslagen användning tillgängligheten för alla där människor med nedsatt förmåga är speciellt utsatt?
- Rymmer föreslagen användning en barnvänlighet i möjligheten att själv ta sig från bostaden till närliggande lek- och skolområden utan att korsa hårt trafikerade gator eller gator med höga hastigheter?

Samhället ska utformas så att risken för skador genom olycksfall är liten. Sårbarhet och risker ska analyseras och skydd ska säkerställas. Barn är särskilt utsatta, de saknar många av de funktioner och färdigheter som krävs för att kunna klara dagens komplicerade trafikmiljö.

- Hur påverkar föreslagen användning trafiksäkerheten?
- Vilka risker finns i samband med farligt godstransporter?

Större bostadsmiljöer ska inte tillkomma inom skyddsavstånd för jordbruk.

- Hur påverkar föreslagen användning risken för störningar från jordbruk, till exempel buller från maskiner och djurhållning?
- Skyddsavstånd?

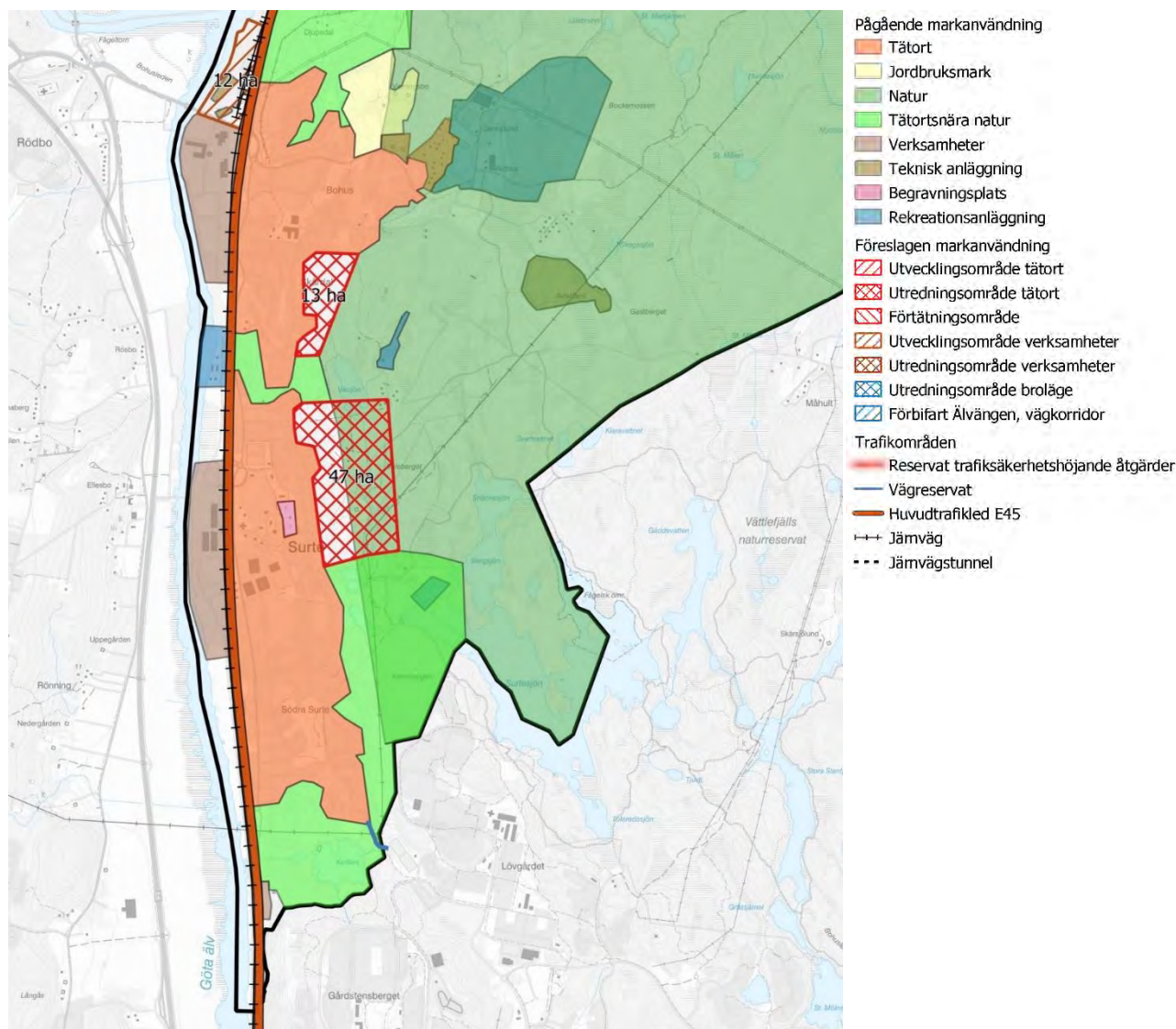
Del 7 ORTER

Denna del beskriver och visar hur mark, vatten och bebyggelse i Ales orter ska användas, utvecklas och bevaras. Ale kommun består av flera orter av olika karaktär, storlek och förutsättningar som tillsammans bildar en stark helhet. Ort/tätort är ett begrepp som beskriver en sammanhållen struktur och Ale består av: Surte, Bohus, Nödinge, Nol, Alafors, Älvängen, Alvhem, Skeplanda, Hålanda, Starkkärr, Kilanda och Ryd.

7.1 Surte

Surtes framtida karaktär bevarar känslan av en nära förstad till Göteborg, med viss service och handel. För att möjliggöra för orten att växa planeras förtätning av framför allt bostäder till de centrala delarna. Med ett varierande bostadsutbud som är markeffektivt kan människor leva och verka nära sina hem. Aktiva bottenvåningar och flexibelt samutnyttjande bidrar till en levande stadskänsla. Näringslivet utvecklas genom att utnyttja redan befintlig verksamhetsmark.

Genom att tillgängliggöra småbåtshamnen blir närheten till älven tydligare. Surtes naturområden är viktiga miljö- och rekreationsområden som ska skyddas och värnas. Topografin gör att tillgängligheten behöver beaktas i all planering.

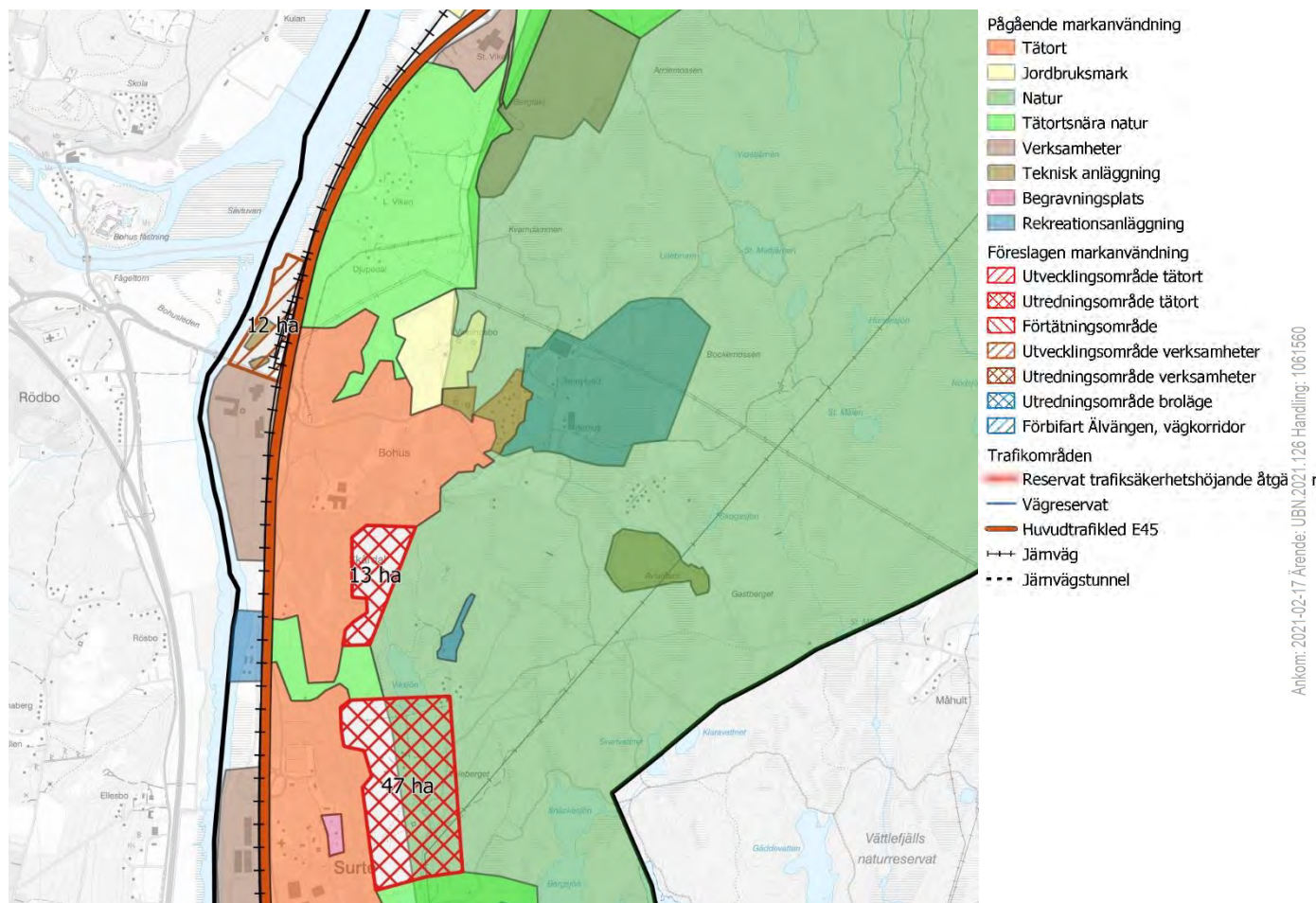

Karta 7 Föreslagen markanvändning för Surte

7.2 Bohus

Det framtida Bohus är en förstad till Kungälv, med viss handel och service. Bohus karaktäriseras av att vara en knutpunkt för kommunikation, men även som kommunens kärna för större aktiviteter och evenemang med utveckling av Jennylund. Förtätning av bebyggelse sker främst i centrum och i närhet av pendeltågstationen. Bostadskoncentrationen ska vara tät med förutsättningar för olika aktiviteter och mötesplatser. Befintliga verksamhetsområden ska utvecklas.

Bohus småbåtshamn ska utvecklas till ett område för rekreation, där älven är tillgänglig. Närheten till grönområden är viktig i Bohus och ska fortsatt värnas och tillgängligheten till områden som Vättlefjäll ska förbättras.

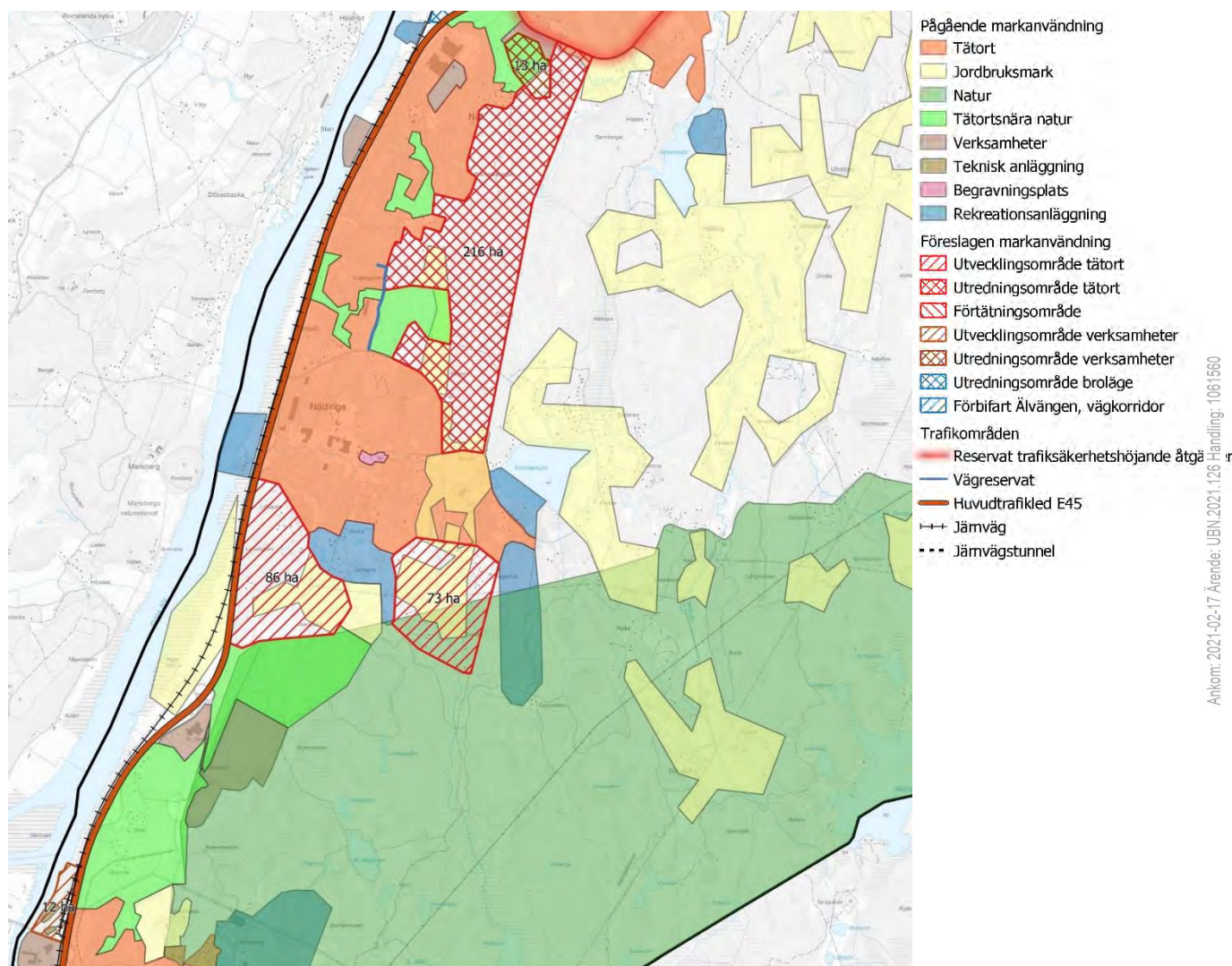

Karta 8 Föreslagen markanvändning för Bohus

7.3 Nödinge

I det framtida Nödinge ses en småstad med kommunhus som administrativt centrum. Det finns ett varierat och kreativt kulturutbud, service och handel. Centrum förädlas till en kvarterstad med handel. Nya bostadsområden planeras vid befintliga för att hålla samman tätorten. För att tillgängliggöra naturvärden för fler stärks gångstråket mellan pendeltågstation och Nödinge kyrka. De vackra grönområdena vid Vimmersjön är en viktig rekreationsplats och ska även tillgängliggöras för fler. Möjligheten att ta sig mellan Nödinge och Nol ska förbättras och på sikt ska orterna växa ihop.

För mer beskrivning av framtidsbilden, se fördjupad översiktsplan (FÖP) Nödinge:

Karta 9 Föreslagen markanvändning för Nödinge

FÖP NÖDINGE

I småstaden Nödinge är det nära till vardagslivets målpunkter som består av ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser och offentlig och kommersiell service. Det tillsammans med kultur och storslagen natur inom gångavstånd och med regionens möjligheter inom räckhåll präglar Nödinges identitet.

God gestaltning och arkitektur förstärker Nödinges identitet och karaktären av småstad. Att gå och cykla är det självklara valet för att ta sig fram inom orten. Goda offentliga miljöer, en genomtänkt stadsbyggnad, rikt föreningsliv och etablerade sociala nätverk förstärker känslan av trygghet.

Dessutom förstärks Nödinge som en kreativ mötesplats. Att bygga ut och skapa en blandstad nära stationen bidrar till ett rikare folkliv och ökad trygghet. Fler kan bo och verka nära den regionala kollektivtrafiken.

Nya områden binds samman med den befintliga bebyggelsen. När fler flyttar in och arbetar i småstaden kan både kommersiell och offentlig service fortsätta att utvecklas. Det är betydelsefullt såväl för Nödinge som för hela kommunens invånare och besökare. Genom att skapa förutsättningar för en stark tillväxt av befolkningen i Nödinge tar Ale kommun ansvar för bostadsförsörjningen i regionen.

En stabil struktur som tål förändringar och där det alltid är nära till kollektivtrafik skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Både lokalt, regionalt och globalt. Att förstärka de kvaliteter som redan finns och dra nytta av läget nära stationen är utgångspunkten för Nödinges utveckling mot en attraktiv småstad.

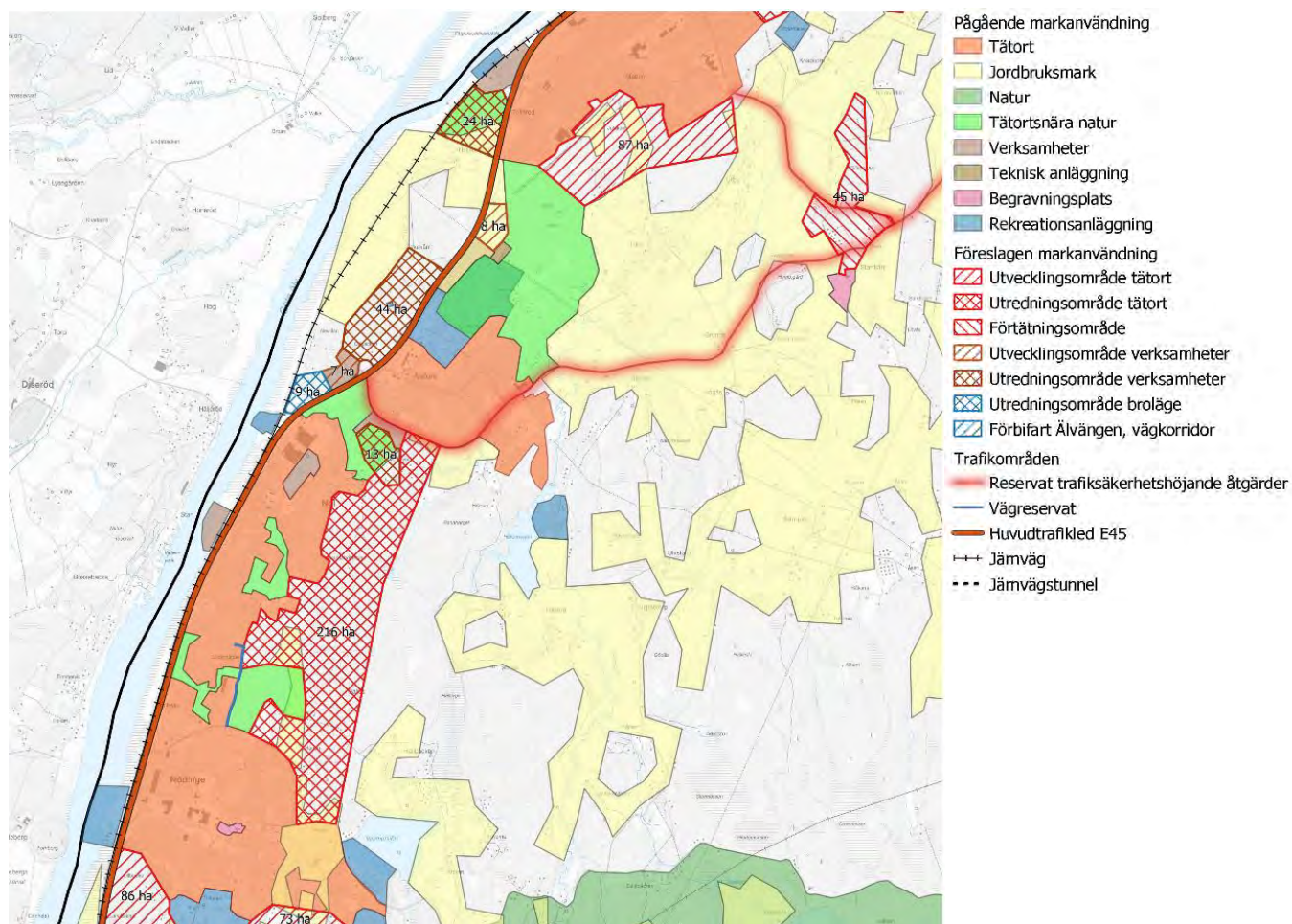

Bild 11. Visionsbild FÖP Nödinge.

7.4 Nol

Nols framtida vision är en aktiv förort med viss service där centrum utvecklas genom förtätning. Samutnyttjande av lokaler och mötesplatser bidrar till liv och engagemang med möjligheten till aktivitet i bottenplan. Stråket mellan Nolskolan och pendeltågstationen stärks för att tydligare koppla samman orten med regionen. Ny bebyggelse sker främst i Nols östra och södra delar. De gröna kilar som finns ska värnas, både i nord och söder.

Verksamhetsmarken som finns i de norra delarna ska stärkas och bevaras. En ny broförbindelse över älven pekas ut norr om orten för att ersätta Jordfallsbron. En inre väg till Nödinge ska möjliggöra för trygga skolvägar och på sikt utvecklas ett nytt skolområde mellan norra Nödinge och södra Nol.

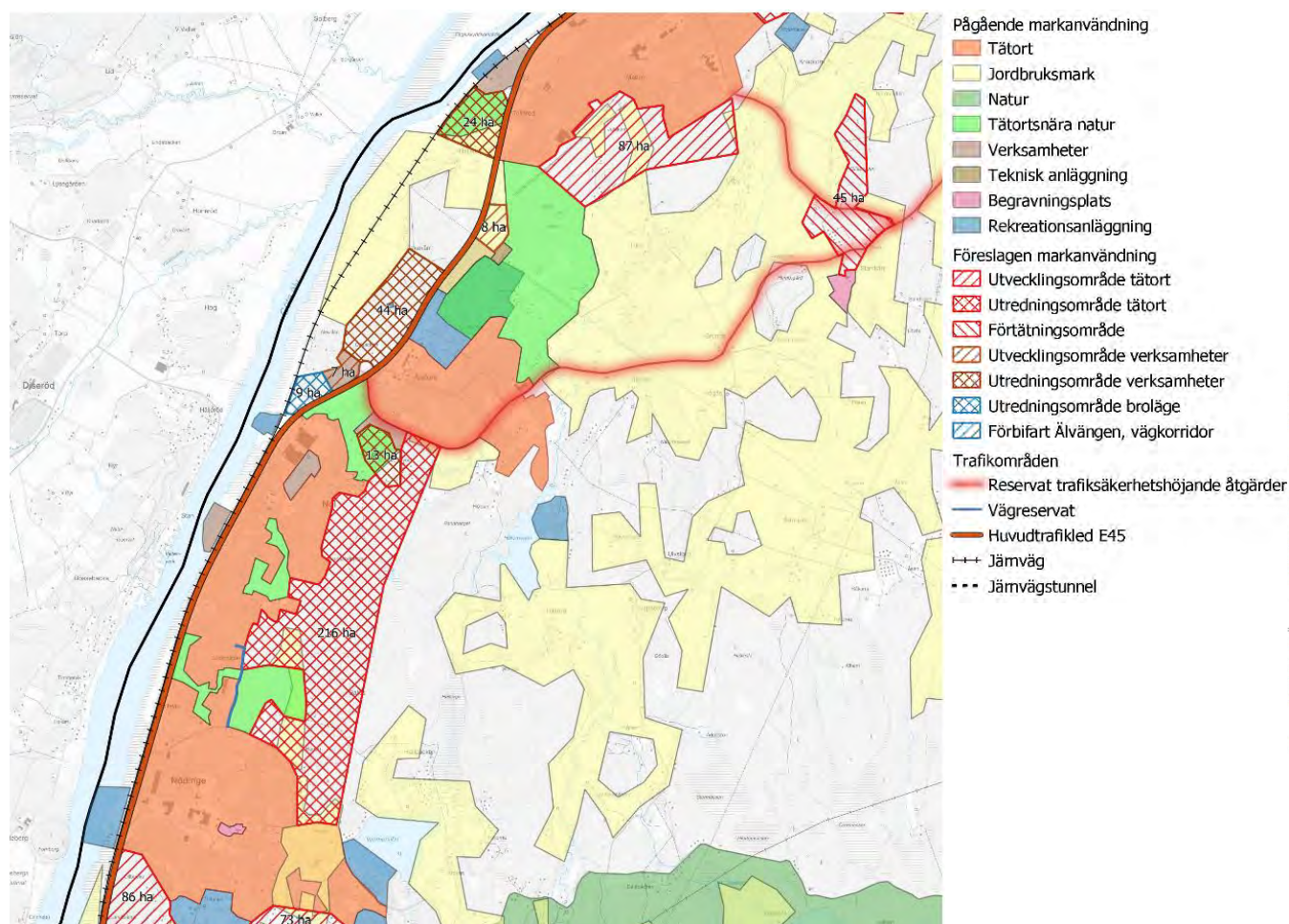

Karta 10 Föreslagen markanvändning för Nol och Alafors

7.5 Alafors

Visionen är en inlandsort med viss service där tillväxttakten ska vara försiktig för att behålla småortskänslan. Nybyggnation ska vara sparsam och bidrar till ett varierat bostadsutbud som möjliggör kvarboende. Alafors fabrikers kulturvärde ska värnas. Naturvärden ska värnas och tillgängligheten till dessa ska utvecklas. Viljeinriktningen är att bevara Hältopssjön. Infrastruktur kring Hältopssjön behöver förstärkas om ytterligare bostäder ska byggas kring sjön.

Verksamhetsmark ska utvecklas nordväst om E45 för att möjliggöra för befolkningen att bo och arbeta på samma ort.

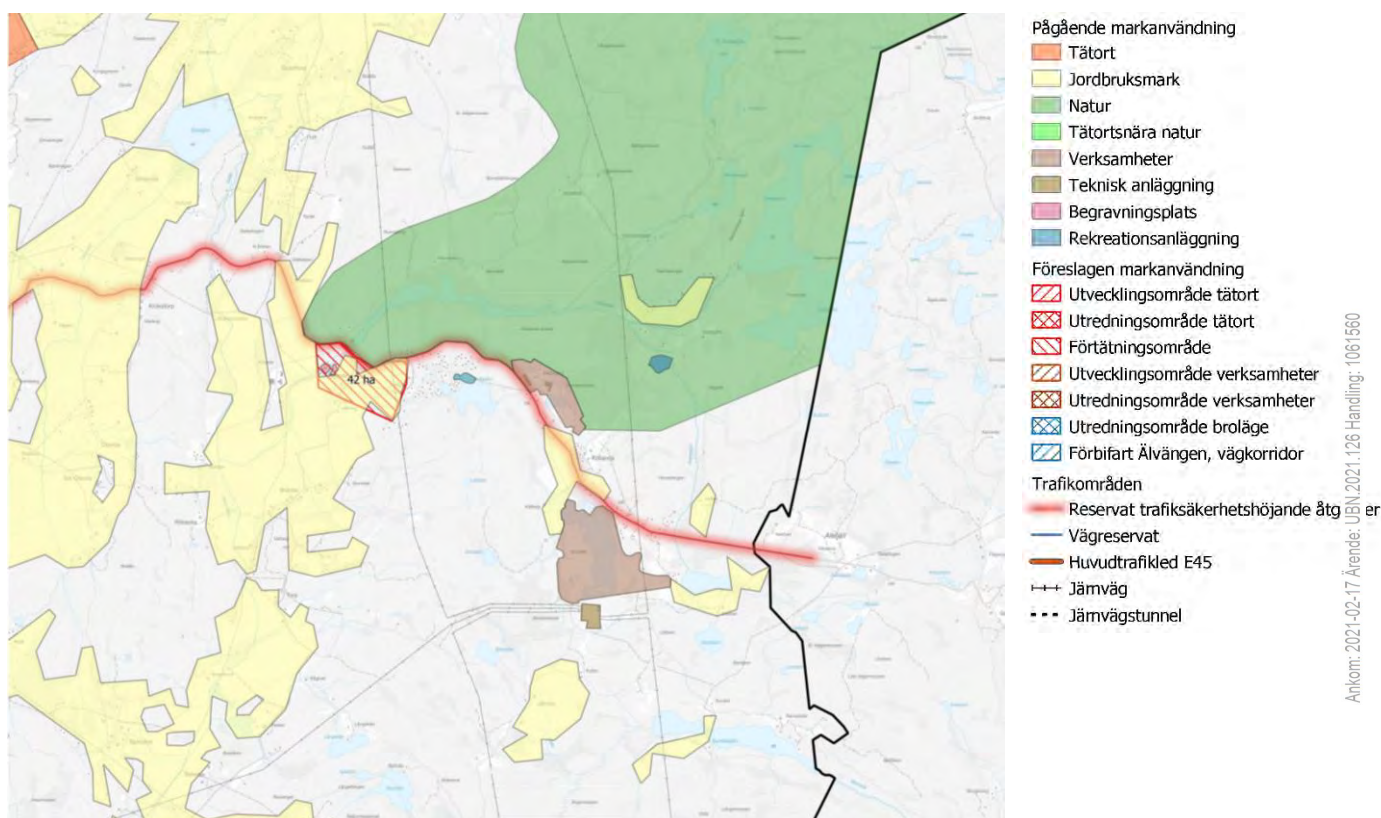

Karta 11 Föreslagen markanvändning för Nol och Alafors

7.6 Starrkärr, Kilanda och Ryd

Framtidsbilden är förtätade byar för att få till en effektiv markanvändning vilket möjliggör en robust infrastruktur. Det görs för att skapa hållbara försörjningssystem och transporter, samt värna landsbygdskänslan, gemenskap och bebyggelsetraditionen. Genom att jordbruksmarken värnas gynnas jordbruket som näring. I kommande översiktsplanearbete undersöks även möjligheten att utveckla verksamhetsområden.

Alingsåsvägen ska åtgärdas för att bidra till en förbättrad trafiksäkerhet och för att förbättra kommunikationen till Lerum i öster. Genom tydligare by-kluster skapas förutsättningar för utveckling av blandade upplåtelseformer och hustyper som även förbättrar möjligheten till kvarboende samt bidrar till en känsla av samhörighet och mänskliga möten.

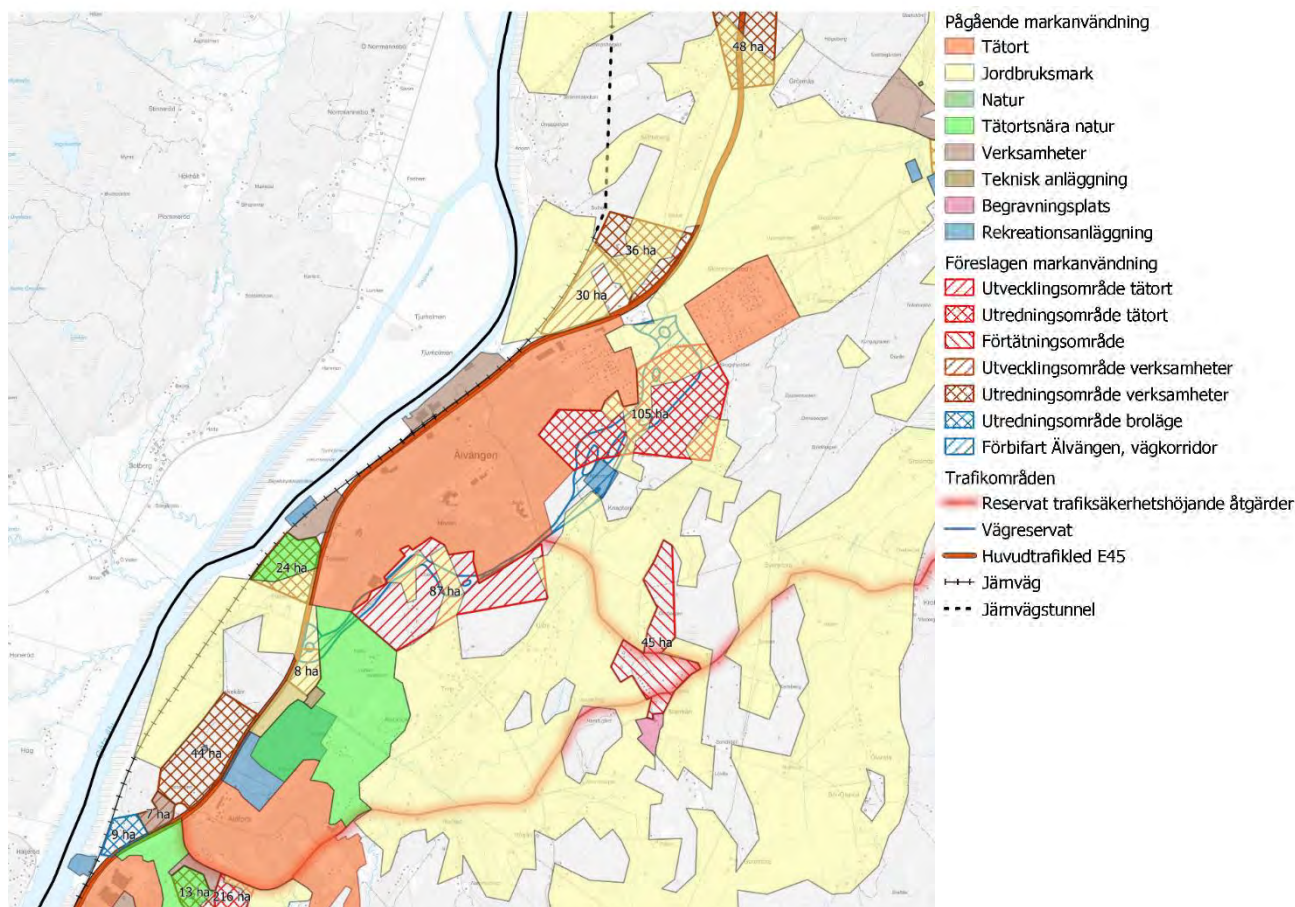

Karta 12 Föreslagen markanvändning för Kilanda och Kollanda

7.7 Älvängen

Visionen är att gå från ett stations- och industrisamhälle till en småstad med god service där kommunens handelscentrum finns. Centrala Älvängen förtätas nära pendeltågsstationen och byggnader med aktiva bottenvåningar bidrar till ökad trygghet och nya mötesplatser. Göteborgsvägens boulevardkaraktär är viktig och bidrar till en känsla av ett inbjudande centrum. Områdena nordost om centrum binds samman genom förtätning och knyter samman de gamla med det nya. Förtätningen stärker handelscentrumet i norr och förutsättningarna för verksamhetsmark utvecklas.

Infrastrukturen ska stärkas för att möjliggöra utveckling i Älvängen, till exempel genom etableringen av en ny huvudled i öster. Den primära utbyggnadsriktningen är söderut från Madenområdet och österut från centrum. Sydväst om centrum bör bebyggelsen förtätas med byggnader med liknande karaktär.

Karta 13 Föreslagen markanvändning för Älvängen

Ur pågående arbete med fördjupad översiktsplan för Älvängen:

”I småstaden Älvängen är det nära till vardagslivets målpunkter, ett varierat bostadsutbud med lokal offentlig och kommersiell service. Kultur och storslagen natur på gångavstånd och regionens möjligheter inom räckhåll präglar Älvängens identitet. God gestaltning och arkitektur som knyter an till ortens historia förstärker karaktären av Älvängen som småstad och dess identitet. Småstaden Älvängen uppfattas som en samlad ort kännetecknad av variation och öppenhet för alla, oavsett sociala förutsättningar eller skede i livet. Att gå och cykla är det självklara valet för att ta sig fram inom orten. Goda offentliga miljöer och genomtänkt stadsbyggnad stärker känslan av trygghet tillsammans med ett rikt föreningsliv och etablerade sociala nätverk. Älvängen stärks som mötesplats för kreativitet.

En stationsnära utbyggnad av blandstad bidrar till ett rikare folkliv och ökad trygghet samtidigt som fler kan bo och verka kollektivtrafiknära. Utbyggnad av nya områden kopplas samman med den befintliga bebyggelsen. Fler boende och verksamma i orten ökar underlaget för kommersiell och offentlig service som kan fortsätta att utvecklas och förbli viktig för hela kommunens invånare. Genom att möjliggöra en stark tillväxt av befolkningen i Älvängen tar Ale kommun ansvar för den regionala bostadsförsörjningen. En kollektivtrafiknära och robust struktur ger förutsättningar för att skapa en långsiktigt hållbar samhällsutveckling både lokalt, regionalt och globalt.

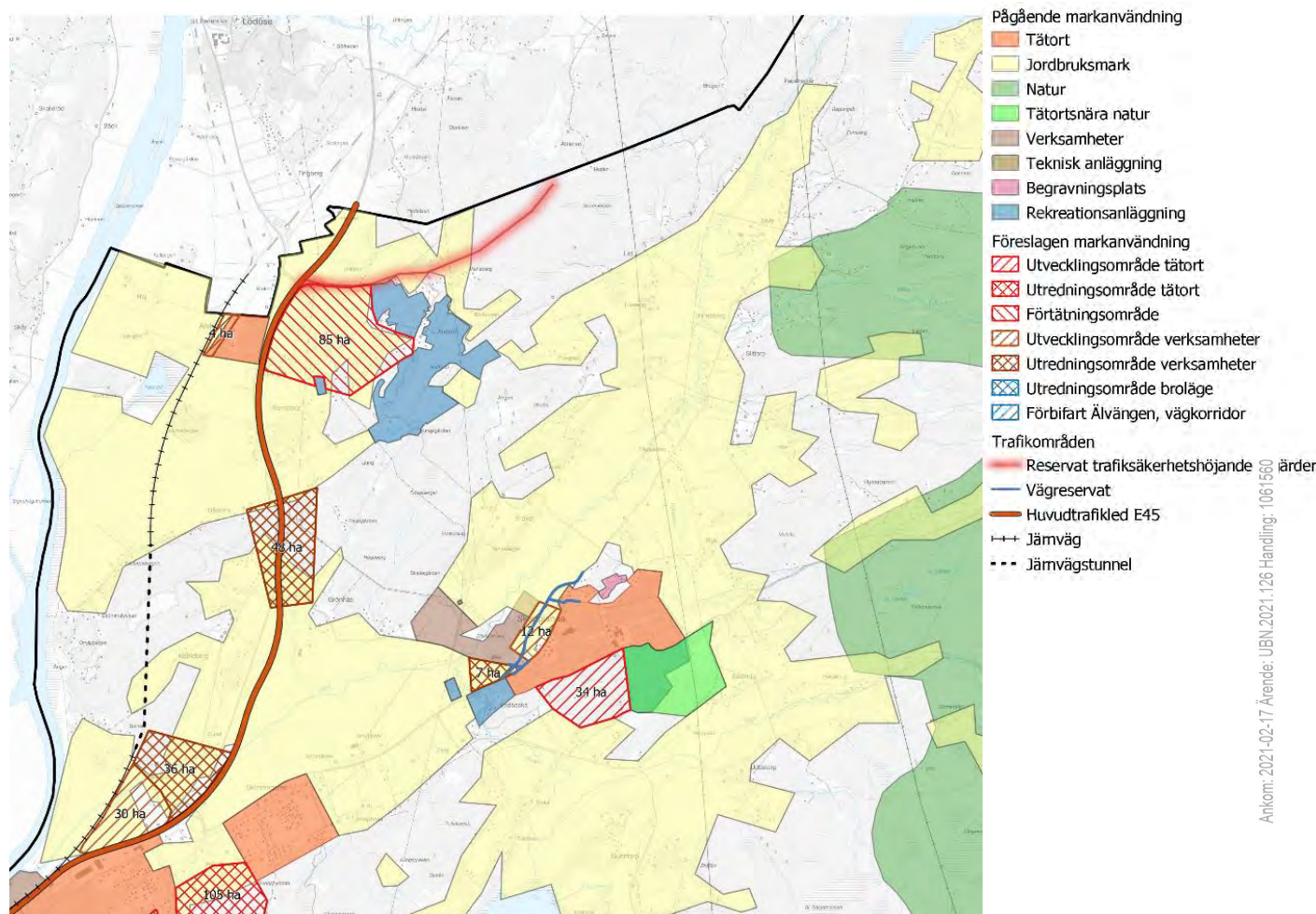
Att förstärka befintliga kvalitéer och dra nytta av det stationsnära läget är utgångspunkten för Älvängens utveckling mot en attraktiv småstad.”

Bild 12. Älvängen. Foto: Jimmy Grosch/Ale kommun

7.8 Skepplanda

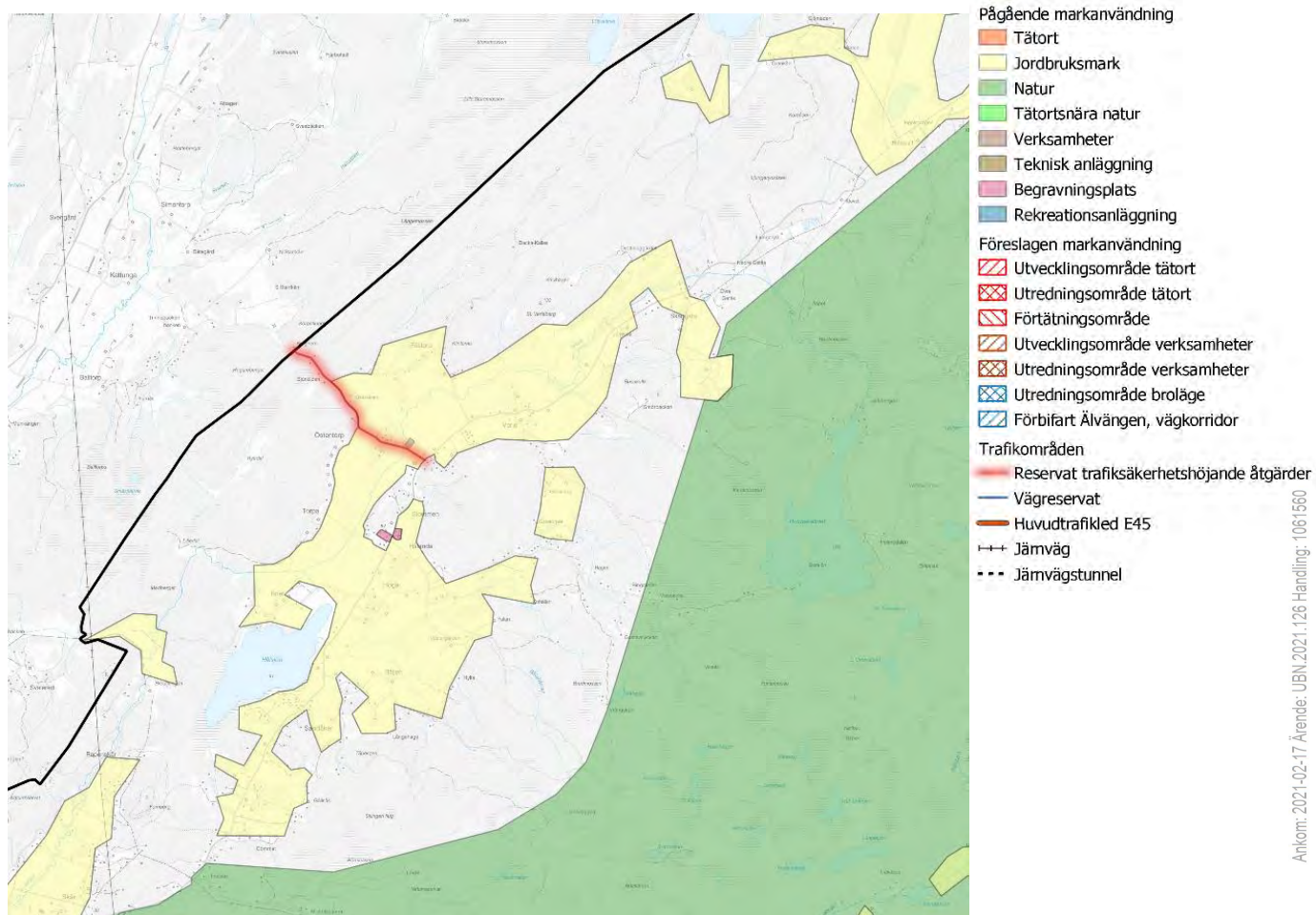
Visionen är landsort med viss service. Vid torget ska området kompletteras med flerbostadshus och mötesplatser. Den primära utbyggnadsriktningen är söderut med målet om ett nytt bostadsområde för att skapa förutsättningar för en ökande befolkning. Befintlig verksamhetsmark ska utökas och Grönnäsvägen ska kapacitethöjas. Österut ska jordbruksmarken värnas och byggandet vara sparsamt. Kulturmiljö av riksintresse och jordbruksmark begränsar möjlig utbyggnad.

Karta 14 Föreslagen markanvändning för Skepplanda och Alvhem

7.9 Hålanda

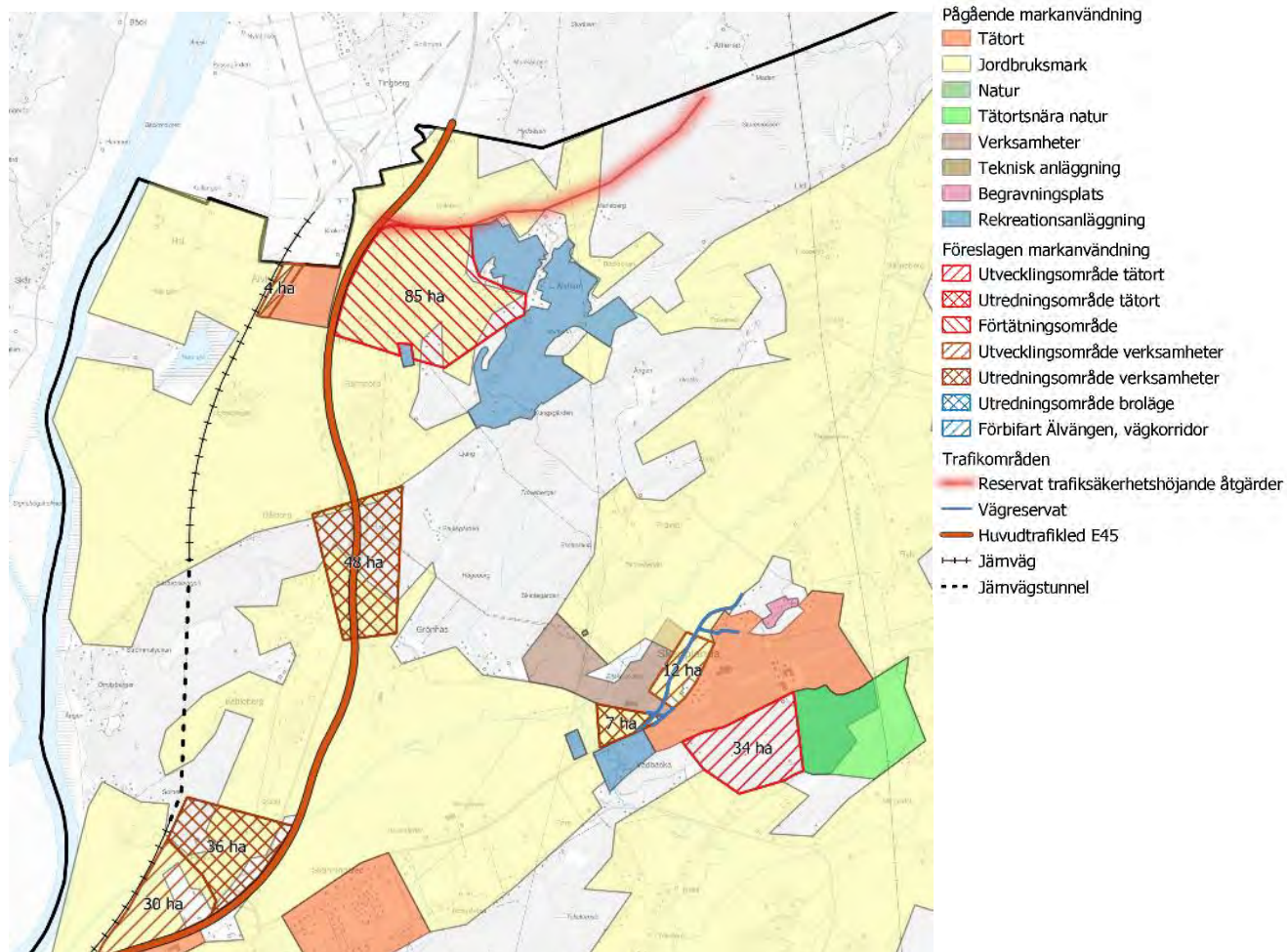
Framtidsvisionen är en by-bildning med viss service där landsbygdskaraktären som finns ska värnas genom en måttlig utbyggnadstakt. Byn föreslås kompletteras med de bostadstyper som saknas för ett varierat bostadsutbud och för att skapa förutsättningar för flexibla mötesplatser och aktivitet. Den historiskt värdefulla bebyggelsen ska värnas och tillgängliggöras. Skepplandavägen ska kapacitetthöjas och trafiksäkras.

Karta 15 Föreslagen markanvändning för Hålanda

7.10 Alvhem

Visionen är en landsort med viss service. Orten ska kompletteras med flerbostadshus för kvarboende. Samhället ska utvecklas öster om E45 för att utnyttja närheten till tågstoppet i Lödöse. Gamla banvallen ska fortsatt vara verksamhetsområde. Kungsgården och golfanläggningen ska värnas som grönyteområden för rekreation.

Karta 16 Föreslagen markanvändning för Skepplanda och Alvhem

Figurförteckning

Kartor

Karta 1 Föreslagen markanvändning och pågående markanvändning	9
Karta 2 Pågående markanvändning	10
Karta 3 Föreslagen markanvändning med utbyggnadsområden på kort och lång sikt	12
Karta 4 Föreslagna trafikområden	13
Karta 5 Föreslagen strategikarta	14
Karta 6 Karta över värde och hänsyn	37
Karta 7 Föreslagen markanvändning för Surte	61
Karta 8 Föreslagen markanvändning för Bohus	62
Karta 9 Föreslagen markanvändning för Nödinge	63
Karta 10 Föreslagen markanvändning för Nol och Alafors	65
Karta 11 Föreslagen markanvändning för Nol och Alafors	66
Karta 12 Föreslagen markanvändning för Kilanda och Kollanda	67
Karta 13 Föreslagen markanvändning för Älvängen	68
Karta 14 Föreslagen markanvändning för Skepplanda och Alvhem	70
Karta 15 Föreslagen markanvändning för Hålanda	71
Karta 16 Föreslagen markanvändning för Skepplanda och Alvhem	72

Diagram

Diagram 1 Befolkningsprognos 2020–2031 med förlängning till 2050	3
Diagram 2 Försörjningskvoten efter region.	5
Diagram 3 Faktiskt exploaterad jordbruksmark.	46
Diagram 4 Exploatering, andel av total jordbruksmark i procent	46

Bilder

Bild 1 Schematisk bild över processen från beslut till antagning av översiktsplan	1
Bild 2. Risveden. Fotograf: Jonas Termén/Ale kommun	4
Bild 3. Foto: Mostphotos	6
Bild 4 Illustration av framtidsbild Ale 2050	7
Bild 5. Starrkärr. Foto: Jonas Termén/Ale kommun	17
Bild 6. Älvängen pendeltågstation. Foto: Ale kommun	21
Bild 7. Foto: Anders Gutavsson/Ale kommun	24
Bild 8. Foto: Scandinav	27
Bild 9. Foto: Bodil Johansson/Scandinav	30
Bild 10. Forsvallen Skepplanda. Foto: Allan Karlsson	33
Bild 11. Visionsbild FÖP Nödinge	64
Bild 12. Älvängen. Foto: Jimmy Grosch/Ale kommun	69

Tabeller

Tabell 1 Miljöeffekter av tillväxt/förändrad markanvändning	44
Tabell 2 Total åkermark i hektar. Källa: Jordbruksverkets statistikdatabas	45
Tabell 3 Statusklassning av vattenförekomster	51
Tabell 4 Samhällsekonomisk påverkan.	53
Tabell 5 Figurförteckning till tabell 5	53
Tabell 6 Konsekvensbedömning av bestämningsfaktorer	55

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.26

Datum: 2021-03-16

Utvecklingsledare Lina Nelin

Utbildningsnämnden

Plan för tillsyn 2021 av förskolor och pedagogisk omsorg med enskild huvudman i Ale kommun

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar anta Plan för tillsyn 2021 av förskolor och pedagogisk omsorg med enskild huvudman i Ale kommun.

Sammanfattning

Ale kommun ska enligt skollagen (2010:800) utöva tillsyn över förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg med enskild huvudman i Ale kommun. Tillsyn kan vara både regelbunden och göras oplanerat. Den regelbundna tillsynen som specificeras i tidplanen är en planerad och återkommande tillsyn av verksamheterna. Genom en tillsynsplan blir det tydligt för Ale kommuns invånare när och att tillsyn sker. Vidare sker en rapportering till nämnden efter varje utförd tillsyn. Under hösten 2021 börjar tillsynen av de första verksamheterna enligt framtagna tidplan.

Åsa Ericson

Sektorchef

Lina Nelin

Utvecklingsledare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-03-16

Plan för tillsyn 2021 av förskolor och pedagogisk omsorg med enskild huvudman i Ale kommun

Riktlinjer för godkännande att bedriva fristående förskola för enskild huvudman, antagna 2020-06-03 Utbildningsnämnden § 74

Beslutet skickas till:

För vidare hantering:

Sektor utbildning administrativa enheten

För kännedom:

Enskilda huvudmän för förskolor och pedagogisk omsorg i Ale kommun

Ärendet

Ale kommun ska enligt skollagen (2010:800) utöva tillsyn över fristående förskolor, fristående fritidshem och fristående pedagogisk omsorg. Tillsynens syfte är att ta fram ett underlag för att kunna ta ställning till om verksamheten följer de nationella krav och mål som anges i bland annat skollag och läroplan. Tillsyn kan vara både regelbunden och kan göras oplanerat med anledning av till exempel inkomna klagomål eller då det uppstår förändringar. Den regelbundna tillsynen som specificeras i tillsynsplanen är en planerad och återkommande tillsyn av de fristående verksamheterna.

För att tydliggöra processen kring tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg har tidigare planering av tillsynen reviderats och fått ett tillägg med en tidplan. Revidering är gjord utifrån den revidering av riktlinjer för godkännande att bedriva fristående förskola för enskild huvudman som beslutades av utbildningsnämnden i juni 2020.

Under hösten 2021 börjar tillsynen av de första verksamheterna enligt framtagen tidplan.

Ekonomisk bedömning

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Invånarperspektiv

I skrivelsen *En tydlig, effektiv och rättssäker tillsyn* (skr. 2009/10:79) definierar Regeringen tillsyn i skollagen som "en självständig granskning för att kontrollera om utbildning eller annan verksamhet som granskas uppfyller krav som följer av lagar och andra föreskrifter samt beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen." Tillsynen av fristående verksamheter är mot den bakgrunden ett sätt att garantera att de vårdnadshavare i Ale kommun som väljer en fristående verksamhet kan vara säkra på att de erbjuds en utbildning som motsvarar kraven i bland annat skollagen och läroplan.

Genom en tillsynsplan blir det tydligt för Ale kommuns invånare när och att tillsyn sker. Vidare sker en rapportering till nämnden efter varje utförd tillsyn.

Hållbarhetsperspektivet

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Lagstiftning och kommunala styrdokument

Enligt Skollagen (2010:800) ska varje kommun inom sitt område utöva tillsyn över fristående förskolor, fristående fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat berättigad till bidrag samt att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap §§5 och 5b.

Riktlinjer för godkännande att bedriva fristående förskola för enskild huvudman, antagna 2020-06-03 Utbildningsnämnden § 74, ärende UBN.2020.209.

Remissyttrande

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Beslutets genomförande

Informera berörda parter och göra beslutad plan tillgänglig offentligt.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att Ale kommun ska utöva tillsyn över fristående förskolor, fristående fritidshem och fristående pedagogisk omsorg och genom en årlig tillsynsplan blir det tydligt för Ale kommuns invånare när och att tillsyn sker.

Plan för tillsyn 2021 av förskolor och pedagogisk omsorg med enskild huvudman i Ale kommun

Skollagen

Med tillsyn avses självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen. (26 kap 2§)

En kommun har tillsyn över förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarats ha rätt till bidrag.

(26 kap 4§)

Statens skolinspektion har tillsyn över att bestämmelserna om åtgärder mot kränkande behandling enligt 6 kap följs. Kommunen kommer dock att granska att verksamheterna har plan mot diskriminering och plan för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Kommunen har rätt att på plats granska verksamheten, inhämta de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Huvudmannen för den fristående verksamheten är även skyldig att på uppmaning av kommunen göra sammanställningar som behövs för tillsynen. Kommunen ska även, inom ramen för sin tillsyn, lämna råd och vägledning.

Skollagen 26 kap 10-16 §§ reglerar Ingripanden vid tillsyn.

Kommunens tillsyn

Utbildningsnämnden har tillsynsansvaret som också beslutar om förelägganden skall delges. Tillsynsbesöken samt utredning genomförs av sektorledning utsedd grupp som sedan redovisar till nämnd med förslag till beslut.

Skriftlig dokumentation

Var tredje år, enligt planerad tidplan, innan ordinarie tillsyn lämnar huvudmannen in dokumentation med verksamhetsbeskrivning, bilagor, enligt en fastställd mall från GR.

Underlaget granskas av dem som ska göra tillsyn och är underlag för planerad ordinarie tillsyn.

Varje år skall verksamheten skicka in förändringar i styrelsen enligt fastställd mall från GR, som granskas i enlighet med ägar- och ledningsprövningen.

Regelbunden tillsyn

Tillsyn genom besök i verksamheten planeras och genomförs var tredje år eller vid behov.

Besöken dokumenteras i ett bedömningsunderlag (från Skolinspektionen: Kolla din förskola) som anger om verksamheten lever upp till krav enligt lag och författning och om det inom ramen för råd och stöd finns områden att utveckla/förbättra. Tillsynen redovisas sedan till utbildningsnämnden i en tillsynsrapport, där förslag till beslut finns med.

Tillsynen kan leda till ingripanden enligt Skollagen 26 kap.

Särskild tillsyn

Utöver de planerade tillsynsbesöken görs tillsyn anmält eller oanmält:

- om det finns uppgifter i *Verksamhetsbeskrivningen* som föranleder detta
- om det på annat sätt framkommit misstankar om brister i verksamheten

På vilket sätt den särskilda tillsynen genomförs bedöms från fall till fall.

Nätverksmöten

Sektorn bjuder, inom ramen för sitt uppdrag att ge råd och vägledning, bjuda in representanter för de fristående huvudmännen för information och samtal kring olika frågor.

Tidplan för tillsyn av enskilda huvudmän och förskolor i Ale kommun 2021.

När	Vad
VT 2021 – I anslutning till inkomna handlingar	Utvärdera/bedöma eventuellt inkomna förändringar i ägar- och ledningsprövningen
VT 2021 – Så snart granskning är klar	Återkoppla till huvudman
VT 2021 – Kommande nämnd	Informera nämnd
HT 2021 sept	Tillsyn av Paradiset och Noas Ark Svenska kyrkans enheter
HT 2021 nov	Återkoppling till huvudman
VT 2022 – jan/feb	Informera nämnd

Sektor utbildning

Diarienummer:UBN.2021.117

Datum: 2021-03-04

Barn- och Elevhälsochef Gustav Leandersson

Utbildningsnämnden

Patientsäkerhetsberättelse 2020

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Elevhälsans medicinska (EMI) och psykologiska insats (EPI) är en del av skolväsendet samtidigt som den är en del av hälso- och sjukvården och omfattas därför av hälso- och sjukvårdens lagar. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Skolsköterskorna och skolpsykologerna träffas i regelbundet i olika forum för att stärka och säkra upp verksamheten. Verksamheten för EMI följer Göteborgs metodbok och verksamheten bedrivs i enlighet med vetenskaplighet och beprövad erfarenhet. Skolsköterskorna använder årshjul för att följa upp sin verksamhet genom egenkontroll. Hälsoamtalen och hälsobesöken inom EMI är frivilliga men de allra flesta tackar ja till erbjudandet.

Inom EMI har få avvikelser har inkommit under året. Ingen av inkomna avvikelser har lett till någon Lex Maria-anmälan. Inom EPI har ingen avvikelse inkommit, vilket indikerar behov av ytterligare utvecklingsarbete inom detta område.

Det konstateras att EPIs insatser under året inte varit tillräckliga för att genomföra både främjande och förebyggande insatser och de utredningar inför mottagande i grundsärskola som åligger verksamheten att genomföra. Av denna anledning har externa psykologtjänster behövt köpas in för att möta utredningsbehovet och väntetiden för att genomföra psykologutredning inför mottagande har varit längre än vad som är önskvärt.

Året har präglats av pandemin men skolsköterskorna har trots detta deltagit i olika kompetenshöjande aktiviteter för att stärka elevhälsans medicinska insats. Implementeringen av vaccination av HPV för både pojkar och flickor årskurs 5 har fungerat väl och vaccinationsschemat ligger väl i fas. Patientarbetet har fortsatt men en del av utvecklingsarbetet har fått stå tillbaka under året. Detta har lett till att alla kvalitetsmål inte har uppnåtts, utan får kvarstå till kommande år.

Under 2021 kommer arbetet fortsätta med att säkerställa en god och säker vård. EMI och EPI kommer att ha gemensamma mål kommande år, att tillsammans utveckla och säkra rutiner kring avvikelshantering och dokumentation. Från och med januari 2021 har det utökats med 0,25 skolsköterska och under våren 2021 kommer det tillsättas en deltidstjänst för det psykologiska ledningsuppdraget (PLA) för att stärka det systematiska patientsäkerhetsarbetet på psykologsidan.

Åsa Ericson
Sektorchef

Gustav Leandersson
Barn- och Elevhälsochef

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-03-04

Patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska och psykologiska insats 2020

Sektor utbildning

Diarienummer:UBN.2021.10

Datum: 2021-03-17

Verksamhetsutvecklare Maggan Melander

Utbildningsnämnden

Uppföljning och analys av anmälan om kränkande behandling enligt skollagen 2020

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Skollagens sjätte kapitel beskriver skolans skyldighet att motverka kränkande behandling av barn och elever (2010:800). Bestämmelser om förbud mot diskriminering i samband med verksamhet enligt skollagen finns i diskrimineringslagen (2008:567). Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Under 2020 gjordes 573 anmälningar kring misstanken om kränkande behandling, det är färre än föregående då 685 anmälningar upprättades, vilket då var en ovanligt hög siffra. Det finns ingen nationell statistik att jämföra med och det är därför svårt att veta Ales nivå i förhållande till andra kommuner.

De allra flesta anmälningar görs inom verksamheten grundskola/fritidshem, i förhållande till elevantalet är det något fler anmälningar i årskurs 7-9 än i F-6. Det finns fortfarande relativt stor skillnad gällande antal kränkingsanmälningar mellan enheterna. Det finns en risk att enheter inte rapporterat alla händelser och det pågår arbete med att säkerställa detta framöver bland annat genom samarbete med elevhälsan. Det finns också skillnader mellan hur skolorna jobbar med kränkingsrapportering utifrån sitt systematiska kvalitetsarbete. Den centrala elevhälsan har under höstterminen 2020 kartlagt hur arbetet och planerna mot diskriminering och kränkande behandling ser ut på respektive skola. Syftet med kartläggningen är att med hjälp av elevhälsan förbättra det systematiska arbetet och öka likvärdigheten mellan skolorna

Åsa Ericson

Sektorchef

Maggan Melander

Verksamhetsutvecklare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-03-17

Ärendet

Kränkande behandling - vad säger lagen?

Skollagens sjätte kapitel beskriver skolans skyldighet att motverka kränkande behandling av barn och elever (2010:800). Bestämmelser om förbud mot diskriminering i samband med verksamhet enligt skollagen finns i diskrimineringslagen (2008:567). Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat av den som blir utsatt. Det är barnet eller eleven som upplever sig vara utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat. För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig. Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande och den som är utsatt ska uppleva sig som kränkt. I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet. Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten. Vad som är kränkande behandling måste avgöras i varje enskilt fall. Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid kan förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

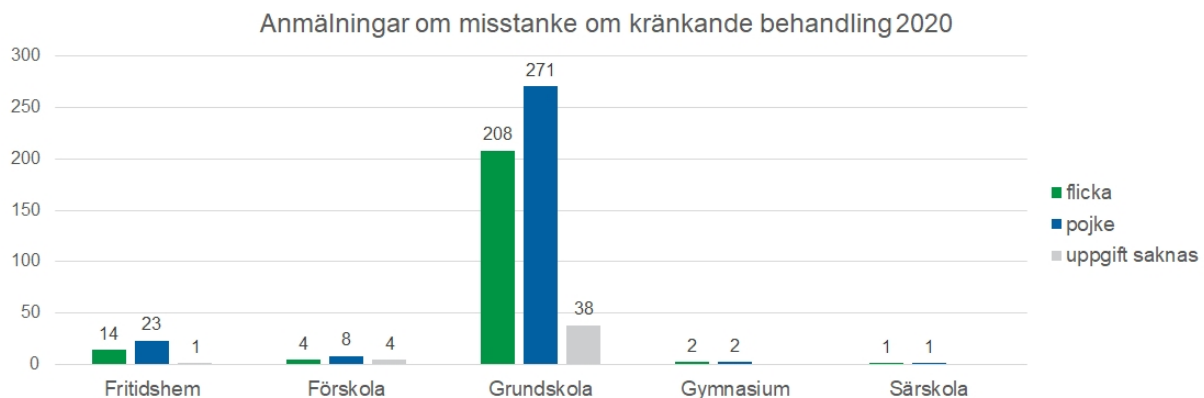
Förskollärare, lärare och annan personal i förskolan och skolan måste anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier som personalen får kännedom om och som sker i samband med förskolans eller skolans verksamhet till rektorn. Rektor ska utreda om kränkning har förekommit och besluta om åtgärder om detta anses behövligt. Rektorn måste i sin tur anmäla vidare till huvudmannen. Skyldigheten att anmäla gäller oberoende av hur personalen får reda på kränkningen. Det kan till exempel handla om att ett barn eller en elev berättar om en kränkning för någon i personalen eller att hen själv ser eller hör något som kan vara en kränkning.

[Länk till Skolverkets webbplats för mer information om att motverka kränkande behandling](#)

Arbetet mot kränkande behandling i Ales skolor

På utbildningsnämndens sammanträde i december 2020 genomfördes en värdeskapande uppföljning kring arbetet med likabehandling och mot diskriminering och kränkande behandling. Uppföljningen genomfördes genom dialoger i grupper med nämndledamöter, sektorchef, verksamhetschefer och rektorer. Syftet med dialogerna var att utbildningsnämnden skulle få en djupare inblick i hur skolornas arbete mot kränkande behandling fungerar i praktiken. I denna redogörelse finns en sammanställning och redogörelse över anmälningar av kränkande behandling under 2020.

Under 2020 gjordes 573 anmälningar kring misstanken om kränkande behandling, det är färre än föregående då 685 anmälningar upprättades, vilket då var en ovanligt hög siffra. Det finns ingen nationell statistik att jämföra med och det är därför svårt att veta Ales nivå i förhållande till andra kommuner. Det stora antalet under 2019 förklarades med en ökad medvetenhet hos personalen om vikten av att rapportera. Några av de skolor som hade många anmälningar då och som har ett aktivt arbete mot kränkande behandling har nu ett minskat antal. Det är dock inte säkert att antalet ärenden speglar den faktiska förekomsten om kränkande behandling på skolan. Att en skola har få ärenden säger inte automatiskt att det finns få kränkningar, det kan i stället vara så att det systematiska arbetet mot kränkande behandling behöver förbättras. Ett ärende kan i vissa fall vara en enskild händelse som snabbt reds ut och avslutas, men en anmälan kan också innehålla flera händelser och i vissa fall är ärendena långdragna och komplicerade och det blir svårare att komma till avslut. Om flera elever är utsatta vid samma händelse upprättas ett ärende för varje utsatt elev, men i denna sammanställning finns också ärenden som omfattar en grupp av elever, i dessa anmälningar finns ingen uppgift om kön. Det är svårt att utläsa av statistiken hur många ärenden som efter utredning bedömts som kränkning, något som behöver förbättras i rapportering nu 2021.

De allra flesta anmälningar görs inom verksamheten grundskola/fritidshem. Gränsdragningen mellan fritidshem och grundskola kan ibland vara lite flytande, något som behöver bli en tydligare uppdelning av framöver. I förhållande till antal elever är det något fler anmälda ärenden i årskurs 7-9 än i årskurs F-6.

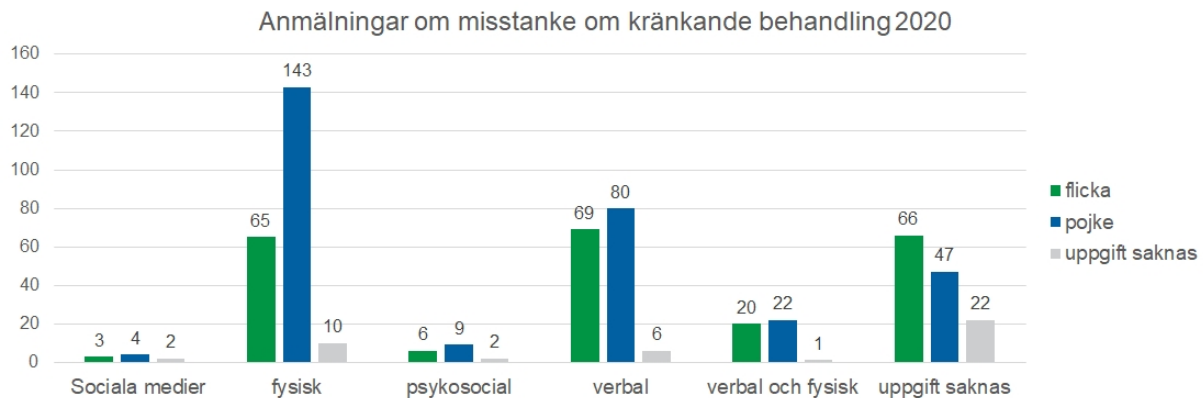
Det finns fortfarande relativt stor skillnad gällande antal kränkingsanmälningar mellan enheterna. Det finns en risk att enheter inte rapporterat alla händelser och det pågår arbete med att säkerställa detta framöver bland annat genom samarbete med elevhälsan. Det finns också skillnader mellan hur skolorna jobbar med kränkingsrapportering utifrån sitt systematiska kvalitetsarbete. Den centrala elevhälsan har under höstterminen 2020 kartlagt hur arbetet och planerna mot diskriminering och kränkande behandling ser ut på respektive skola. Syftet med kartläggningen är att med hjälp av elevhälsan förbättra det systematiska arbetet och öka likvärdigheten mellan skolorna.

Inom förskola, särskola och gymnasium är det fortfarande få anmälningar, vilket visar på en underrapportering. Färre inrapporteringar i förskola kan förstås i att många av de situationer där fysiska och verbala uttryck som sker mellan barn också sker i vuxnas närvaro. Mycket hanteras inom grunduppdraget för att stödja barns kognitiva och språkliga förmåga att utveckla empati, samspela, bearbeta konflikter, kompromissa och synliggöra olika värderingar etc enligt mål i läroplan. Ett fortsatt arbete behöver ändå fortgå för att fånga upp fler av de barn som upplever sig utsatta av oönskade beteenden.

Antalet anmälningar om misstanke om kränkande på Ale gymnasium har varit få under året vilket främst beror på att större delen av undervisningen har skett på distans. Det finns inga signaler från lärare att det skulle ha skett kränkningar i samband med den digitala undervisningen eller via sociala medier. Ale gymnasium har ett aktivt förebyggande arbete mot kränkande behandling och har stor kunskap i personalgruppen. I arbetet ingår till exempel att väcka medvetenhet hos alla elever kring frågor om utanförskap. Under delar av 2020 har detta arbetet fått stå tillbaka något då fokus främst varit att hålla igång undervisningen.

I en övervägande andel av anmälningarna är det pojkar som är utsatta. Ett vanligt förekommande ärende handlar om en pojke som har hamnat i bråk med en annan pojke där en av parterna i konflikten känner sig kränkt. I de fall där kön inte anges i anmälan beror det

oftast på att anmälan avser en grupp elever. Den vanligaste kränkningen är av fysisk art, gällande verbala kränkningar är könsfördelningen mer jämn. Det är relativt få fall där någon av diskrimineringsgrunderna anges, i dessa fall är den vanligaste kränkningen kopplad till etnisk tillhörighet och är i allmänhet en verbal kränkning.

I samband med pandemin och därmed till viss del distansundervisning finns en oro och vissa signaler om att kränkningar kopplade till nätet och sociala medier har ökat generellt. Detta är ingenting som syns i Ales statistik för 2020, men det är viktigt med en ökad vaksamhet kring detta även under våren 2021.

Inkomna anmälningar till Ale kommun från Skolinspektion och barn- och elevombudet

Under 2020 inkom totalt 16 anmälningar från Skolinspektionen varav fyra kom från BeO och därför avsåg kränkande behandling. I alla fyra fall från BeO kunde Ale kommun lämna tillfredsställande yttranden som gjorde att BeO avslutade samtliga ärenden. Även alla ärenden från Skolinspektionen är avslutade utom ett som fortfarande handläggs och beräknas vara avslutat inom kort.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.60

Datum: 2021-03-17

Verksamhetsutvecklare Maggan Melander

Utbildningsnämnden

Systematiskt arbetsmiljöarbete, uppföljning av olycksfall, skador och tillbud 2020

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen

Sammanfattning

För att skapa långsiktigt hållbara arbetsplatser är det viktigt att i det dagliga arbetet, tidigt fånga upp signaler på ohälsa och att hantera händelser på arbetsplatsen, som kunnat leda till/ har lett till, skador och ohälsa, så att man kan förebygga att det händer igen.

På utbildningsnämndens sammanträde i januari presenterades övergripande statistik för olycksfall och tillbud år 2020 avseende personal. (UBN 2020.593). I detta tjänsteutlåtande finns en fördjupad uppföljning och åtgärder.

För att fördjupa innehållet i statistiken och tillsammans synliggöra det systematiska arbetet med olycksfall och tillbud genomfördes i sektor utbildning en dialog med alla rektorer. Det framgår tydligt i dialogerna att enheterna i hög grad ser likartade mönster och gemensamma utmaningar i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Åsa Ericson

Sektorchef

Maggan Melander

Verksamhetsutvecklare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-03-17

Ärendet

För att skapa långsiktigt hållbara arbetsplatser är det viktigt att i det dagliga arbetet, tidigt fånga upp signaler på ohälsa och att hantera händelser på arbetsplatsen, som kunnat leda till/har lett till, skador och ohälsa, så att man kan förebygga att det händer igen.

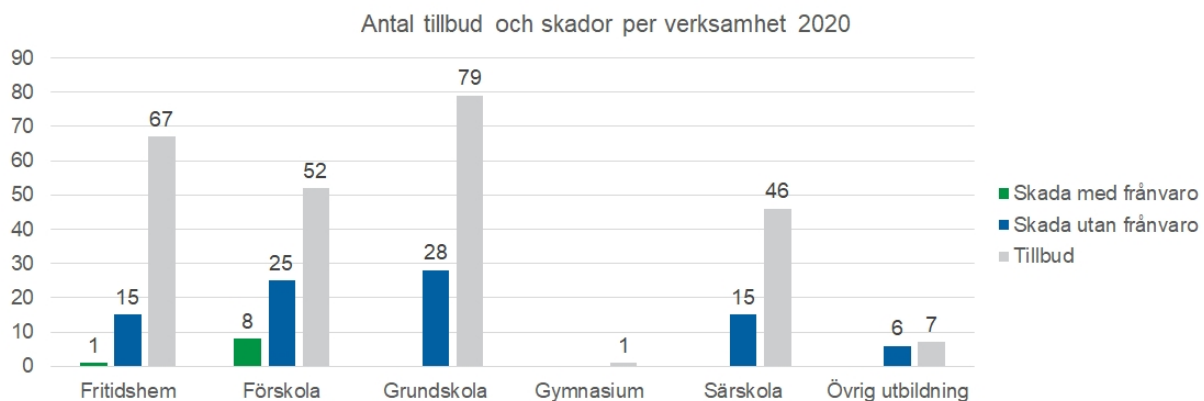
Chef har ansvar för att utreda orsaker till ohälsa och händelser, vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att det händer igen och följa upp och se att åtgärderna haft avsedd effekt.

För att lyckas skapa en långsiktigt hållbar arbetsplats har alla medarbetare ett ansvar att vara uppmärksamma på risker och vara aktiva och rapportera in tillbud och arbetsskador och föreslå och eventuellt vidta enklare åtgärder.

Skyddsombudet, med sitt särskilda fokus på arbetsmiljöfrågor, kan i sin roll delta i utredningen av tillbud och arbetsskador, tillsammans med chef och medarbetare.

På utbildningsnämndens sammanträde i januari presenterades övergripande statistik för olycksfall, skador och tillbud år 2020 avseende personal. (UBN 2020.593). I detta tjänsteutlåtande finns en fördjupad uppföljning och åtgärder.

Under 2020 har 252 tillbud och 98 skador rapporterats inom sektor utbildning. De flesta tillbud har rapporterats inom grundskola/fritidshems verksamhetsområde, medan skadorna är mer jämnt fördelade över verksamheterna. Att antalet avviker jämfört med tjänsteutlåtande i januari beror på senare inrapportering som avser 2020.

Antal tillbud och skador uppdelade per verksamhet som rapporterats för år 2020. Källa Stella, verksamhetssystem i Ale kommun

I det nya rapporteringsverktyget som Ale kommun implementerade 2019 går det snabbt att få en överblick över antal anmälningar, sorterat på tillbud och skador, samt verksamheter och enheter. Men verktyget stöder inte möjligheten att få fram bra statistik på innehållet i anmälningarna. Det beror bland annat på att det är möjligt att lämna fält tomma i samband med rapporteringen, vilket försvårar möjligheten att kategorisera statistiken.

För att fördjupa innehållet i statistiken och tillsammans synliggöra det systematiska arbetet med olycksfall och tillbud genomförde sektor utbildning en dialog med alla rektorer. Det framgår tydligt i dialogerna att enheterna i hög grad ser likartade mönster och gemensamma utmaningar i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det framgår också att rektorerna inte ser den nuvarande statistiken av tillbud, olycksfall och skador som en spegel av den verkliga arbetsmiljön på enheten. Ett problem som anges är motstånd mot det digitala systemet då det inte går att göra anmälan på telefon eller ipad.

Gemensamma mönster av tillbudsanmälningar

Det är en ganska stor skillnad på mängden anmälningar mellan de olika enheterna. Ett gemensamt mönster är att anmälningarna sker i perioder, och är relativt ofta på grund av hög arbetsbelastning och i vissa fall vara en missnöjesmarkering som i stället bör hanteras i löpande uppföljning med skyddsombud, medarbetare och chef. Samtidigt bör det finnas en del tillbud som borde rapporterats, men inte gjort. En utmaning är att få tillbudsrapporteringen att gå i linje med tillsatsbaserad styrning, att alla medarbetare tar aktivt eget ansvar för att rapportera tillbud och även vara med och ta ett gemensamt ansvar för åtgärderna.

Gemensamma mönster av skade- och olycksfallanmälningar

Även avseende skadeanmälningar syns en skillnad mellan enheterna. Ett vanligt exempel är elever som bråkar med varandra och personal går emellan och det då kan uppstå en skada. Skador kan uppstå på grund av utagerande elever, något som det finns en självklar vana att rapportera på de flesta enheter, det finns dock en tendens att på vissa enheter upplevs det som självklar en del av arbetet och därför blir det mindre rapportering. Andra skador handlar om förutsättningar för bra säkerhet kopplade till lokaler och utrustning. Ett exempel är brist på eluttag i klassrummen som kan innebära förlängningssladdar på golvet som man snubblar på. Detta har även uppmärksammats i samband med skyddsronder och arbete med att få bort dessa risker pågår. Halkolyckor är andra exempel på skador som anmäls.

Pågående arbete och goda exempel

Både rapporteringen av tillbud och skador kan hänföras till både struktur och kultur på enheten. Lokala skyddsombud på enheterna har saknats på flera enheter, men är nu under uppbyggnad.

Med en god kultur blir det färre anmälningar av småsaker och tidsdiskussion och fokus läggs mer på de viktiga arbetsmiljöfrågorna. Med en kultur som skapar diskussioner om småsaker finns risk att rapportering av andra arbetsmiljöfrågor kan falla mellan stolarna. Det är viktigt att medarbetarna förstår att det handlar om att förebygga ohälsa. Genom en kontinuerlig dialog kring arbetsmiljön på enheten där alla medarbetare, fackliga företrädare och skyddsombud kan rapportering och statistik vara ett bra stöd i arbetsmiljöarbetet.

Åtgärder

- Skapa en bra struktur med lokal skyddskommitté på alla enheter. Lokala skyddsombud på alla enheter skulle bidra till en bättre struktur.
- Se till att SAM-hjulet (årshjulet systematiskt arbetsmiljöarbete) är tydligt och följs av alla enheter.
- Öka andelen avslutade ärenden dels genom förbättring av funktionalitet i verktyget, men också genom utbildning och information. Att ärenden avslutas och att dialog sker med den som anmält kommer succesivt att förbättra kvalitén i arbetet.
- Genom dialoger på alla nivåer lär vi av varandra och utvecklar kvalitet och arbetssätt.

Ytterligare åtgärdsarbete görs inom ramen för IFM (Informations- och förhandlingsmöten) och skyddskommitté tillsammans med fackliga företrädare.